

Snö og Ski

SKIFORENINGENS

ÅRBOK 2019

Jubileumsutgave 125. årgang

IMSDAL®

STOLT SPONSOR AV SKIFORENINGEN

Foto: Magnus Nyjekken/Skiforeningen

VELKOMMEN TIL STILLHET

INNHold

- 6 **ÅRBOKEN 125 ÅR**
- 8 **ET VERDIG PUNKTUM**
- 10 **KORTREIST ER BÆREKRAFTIG**
- 12 **SNØSTATISTIKK**
- 16 **ÅRET SOM GIKK**
- 22 **FRA OL-GENSER TIL ULLKJOLE**
- 28 **OLAF RYE OG SKIHOPPET**
- 40 **FØRSTE LANGRENN ETTER KRIGEN**
- 50 **SKISKOLE I AFGHANISTAN**
- 66 **HUSEBYRENNET 1883**
- 74 **GUTTA PÅ TUR**
- 80 **DANEBU – EN TAKK TIL DANMARK**
- 92 **SKISMØRING PÅ MUSEUM**
- 96 **HOLMENKOLLMEDALJEN**
- 104 **RULLESKIRENN I KINA**
- 108 **TRE MANN PÅ ET PAR SKI**
- 115 **MINNEORD - GJERMUND EGGEN**
- 116 **RESULTATER HOLMENKOLLEN**
- 132 **ÅRSRAPPORT 2018**

- Marianne Reusch
- Stian Berger Røslund
- Erik Eide
- Christine Amdam
- Christine Amdam
- Silja Axelsen
- Roger Pihl
- Harald Jordan
- Henriette Bjørge
- Marianne Reusch
- Thor Gotaas
- Roger Pihl
- Åslaug Midtdal
- Erik Bruun
- Thor Gotaas
- Pål Troye
- Skiforeningen

ANSVARLIG REDAKTØR Erik Eide
REDAKTØR Marianne Reusch
I REDAKSJONEN Marianne Reusch, Åslaug Midtdal, Magnus Nyløkken, Trine Rom Giving, Christine Amdam og Ole Jørgen Listuen
ANSVARLIG UTGIVER Foreningen til Ski-Idrettens Fremme
LAYOUT Ole Jørgen Listuen
FORSIDE Magnus Nyløkken
TRYKK Ålgård offset

PAPIR Amber 90g
OMSLAG Magnus Nyløkken
OPPLAG 2000
ISBN 978-82-91889-31-3
SKIFORENINGEN, Kongeveien 5, 0787 Oslo.
 Tlf 22 92 32 00
 E-post redaksjon@skiforeningen.no
www.skiforeningen.no

48

SKIGLEDE I AFGHANISTAN

38

FØRSTE LANGRENN I DET BEFRIDDE NORGE 1945

26

MANNEN MED DEN KORTESTE VERDENSREKORDEN I SKIHOPP?

20

FRA OL-GENSER TIL ULLKJOLE

KULTURSKATT: Samtlige årganger, 125 år med skihistorie.

Årboken 125 år – i strekk!

Hvert eneste år siden 1895 har Skiforeningen oppsummert skiåret og formidlet skihistorie gjennom den årlige boken som et gode til medlemmene.

TEKST: MARIANNE REUSCH

Navnet «Snø og ski» ble første gang tatt i bruk på et bokomslag i krigsåret 1943. Initiativtaker var Jacob Dybwad. Han ba Skiforeningen om tillatelse til å lage en bok med utvalgte artikler fra tidligere årbøker, rettet mot alle skiløpere, også de som ikke var medlemmer. Boken ble en suksess. Året etter – i 1944 – hadde Skiforeningens årbok 50-års jubileum. Man besluttet da å gi årboken navnet «Snø og ski», og slik har det vært siden. Fra 1971 ble kontakten med medlemmene gjennom «Snø og ski» utvidet med et medlemsblad som fikk samme navn.

Til årbokens 50-årsjubileum i 1944 skrev man:

«Vår publikasjon skal først og fremst være den skiboka, som i de svarte høstkvelder skal komme som et friskt pust og gi oss løfte om en vinter med dyp snø og silkebløte løyper.» Det ble også understreket at årbokens viktige oppgave er å skape en publikasjon som i første rekke er viet vår nasjonalidrett.

Denne jubileumsårboken har fått et litt større format, det samme som årgang nr. 100 fra 1994, og en papirkvalitet som er en 125-åring verdig. Fremtiden er vel papirløs. Hvordan Skiforeningen velger å forvalte tradisjonen med årboken videre, blir spennende å se. Årbøkene representerer i dag en enestående dokumentasjon både for skihistorien og for Skiforeningens egen foreningshistorie. Heldigvis har Nasjonalbiblioteket digitalisert de aller fleste årgangene, inkludert førsteutgaven fra 1895. Hele denne kulturskatten er gratis tilgjengelig og kan leses på bokhylla.no.

At årboken har kommet ut hvert eneste år – inkludert årene under krigen – er uansett en imponerende «streak». Akkurat nå er dette verdens eldste, fortsatt eksisterende skihistoriske årbok.

God lesning!

Marianne Reusch, gjesteredaktør 2019

Et verdig punktum

2019 var det året Skiforeningen og world cup-arrangementene i Holmenkollen formelt skilte lag.

TEKST: STIAN BERGER RØSLAND, STYRELEDER FOTO: MAGNUS NYLØKKEN

Et givende, krevende, ofte vellykket, tidvis utfordrende prosjekt er nå skrevet inn i Skiforeningens historiebøker. Fellesskapet fortsetter, men i nye former. Verdens beste langrennsløpere vil fortsatt ønskes velkommen til sekundstrid i de samme løypene. Verdens beste skihoppere skal fortsatt møtes til konkurranser i Holmenkollen, men uten at Skiforeningen er arrangør med økonomisk eksponering for gjennomføring av verdenscuprenn. Skisporten har utviklet seg betydelig over årtier. Kravene som følger med internasjonale konkurranser er høyere enn noensinne. Det er mange år siden de første diskusjonene kom i styrerommet om behovet for å skjerme Skiforeningens medlemsaktiviteter mot den økonomiske risiko som følger med det å arrangere store, internasjonale stevner. Mye kan gå galt, og regningen kan bli høy. Worst-case-scenarioer skapte hodebry. Hva hvis Kikutstua måtte selges for å dekke gjeld etter sesonger med feilslåtte verdenscuprenn? Det var nødvendig å ta grep mot denne typen risiko. Da aksjeselskapet Holmenkollen Skifestival AS ble stiftet, i fellesskap med Norges Skiforbund, fikk vi en ordning som sikret at Skiforeningens marka- og medlemsaktivitet ikke ville lide skade ved eventuelle økonomiske vanskeligheter knyttet til de store skimesterskapene. Med et aksjeselskap som arrangør var Skiforeningens ansvar begrenset. Så meldte de økonomiske utfordringene seg. Skiforeningens styre fant det derfor ikke lenger forsvarlig å være med videre. Etter en god og grundig prosess besluttet Skiforeningens styre, med støtte fra Rådet, å avvikle eierskapet. Den planlagte avslutningen ble gjennomført i en tett og god dialog med ledelsen i Norges Skiforbund. Å arrangere store internasjonale skirenn skal for fremtiden overlates til de som er spesialister på dette. Vi takker Skiforbundet for samarbeidet, og ønsker alt godt i den videre forvaltningen av verdenscup i Kollen. Skiforeningen heier på dem. Selv skal vi konsentrere oss om det vi er best på: å fremme skiglede og skape aktiviteter i Marka.

EN SPENNENDE FORTSETTELSE

2019 viste seg også å bli det året der de aller fleste av oss – for alvor – erkjente at snø fra naturens side ikke er noe man lenger kan planlegge med. Det globale klimaspørsmål berører vår virksomhet direkte. Vi må takke og ta imot de vintrene vi får, og så må vi jobbe videre for god aktivitet utendørs, uansett.

Kortreist er bærekraftig

TEKST: ERIK EIDE, GENERALSEKRETÆR FOTO: MAGNUS NYLØKKEN

Det tilhører hverdagens finere øyeblikk å tilbringe tid i Marka. Vi er mange som tenker at vi bor nær «min mark». Likevel har vi sterke opplevelser når vi besøker et annet terreng, noe vi kan hende gjør for sjelden? Det å ha forkjærlighet og begeistring for sitt eget lokalmiljø er en verdi vi skal glede oss over – det betyr at vi har posisjonert oss godt for aktive liv, helt ut.

FLERE MENNESKER I MARKA

Vi blir stadig flere mennesker i Skiforeningens nedslagsfelt. Det betyr at også stadig flere får glede av Marka som sitt nærmeste fritidsområde. Det er viktig for den enkelte, som i en travel hverdag har kort vei til opplevelser og fellesskap som gir overskudd og energi. Det er viktig på samfunnsnivå, som et vesentlig og rimelig bidrag til bedre folkehelse. Og det er viktig i et klimaperspektiv, fordi så mange slipper lange reiser for å fylle fritiden sin med meningsfullt innhold. Skiforeningens kjernevirksomhet har alltid vært et kortreist og bærekraftig friluftsliv. Det er vi stolte av.

UTFORDRENDE KJERNEVIRKSOMHET

Vinteren 2019 begynte snørisk og vakker med milevis av skiløyper i Marka. Én uke før vår store arrangementshelg i februar, med flere tusen påmeldte til Holmenkollmarsjen og Barnas Holmenkolldag, viste værmeldingen plussgrader og regn. Arrangementene ble gjennomført som planlagt. Vi fikk gode tilbakemeldinger fra dem som deltok, men deltakerantallet ble lavere enn vi ønsket.

Dette er utfordringer vi må regne med å møte oftere i årene fremover. Varmere og våtere vintre gjør Skiforeningens kjernevirksomhet mer krevende.

BÆREKRAFT

Skiforeningen jobber hver dag for å ta mer bærekraftige valg. Ett eksempel er årboken som noen nå holder i hånden, men som de aller fleste leser på skjerm. Et annet er det nye medlemsmagasinet Marka. Vi vet at medlemmene våre setter pris på innholdet, men at stadig flere erstatter trykte medier med digitale. Derfor har vi redusert antallet årlige utgivelser. Vi har flyttet produksjonen hjem til Norge, vi bruker et mer miljøvennlig papir, og vi har tatt bort plastpakkingen. Medlemmene våre skal alltid få godt innhold og gode leseropplevelser fra Skiforeningen, men de skal være tilpasset dagens leservaner.

Kanskje tenker du at dette er små tiltak mot store utfordringer. Jeg mener det er gode eksempler på den retningen vi ønsker for Skiforeningen.

POSISJON I MARKA

Det nye medlemsmagasinet er ikke bare en fortelling om bærekraft. Det er også et signal om at Skiforeningen skal ta en enda tydeligere posisjon i Marka i årene som kommer. Det er vi bedre rustet til nå som eierskapet i Holmenkollen skifestival er avsluttet.

Det er i Marka Skiforeningens viktigste samfunnsbidrag har vært, er og skal være. Det er her vi – med støtte fra våre trofaste medlemmer, fantastiske frivillige og i godt samarbeid med kommuner, løypelag og andre friluftslivsorganisasjoner – utgjør en reell forskjell for folk og samfunn. Vi skal ønske enda flere medlemmer om bord i årene som kommer.

Skisesongen 2018/2019

Etter en vinter med snørekorder var vi spente på hva denne sesongen ville bringe. Det ble en bra vinter med mange nydelige skiturer.

TEKST: CHRISTINE AMDAM FOTO: MAGNUS NYLØKKEN

Skiforeningen kunne tilby skispor i Marka sammenhengende i et halvt år, og vi preparerte til sammen 43.585 kilometer med løyper. Under rekordvinteren året før preparerte Skiforeningen til sammenligning nesten 57 000 kilometer.

– Jeg må innrømme at jeg var engstelig for at det ikke skulle komme noe snø etter en så flott vinter. Sånn er det gjerne. Men det ble en kjempeflott vinter med nydelige skiløyper, og jeg fikk noen fantastiske skiturer.

Det forteller Gustav Bjørbæk. Den pensjonerte meteorologen har forsket på snø og snødybder i en årrekke ved Meteorologisk institutt. I 2017 ga han ut en bok om snøsituasjonen i Oslomarka fra slutten av 1800-tallet og frem til i dag. Vi møter ham til den årlige snøpratene om sesongen som har vært.

– Så du kan ikke se i forkant av vinteren hvor mye snø det kommer til å bli?

– Nei, det kan jeg dessverre ikke. Men det jeg kan si sikkert, er at det kommer til å komme snø denne vinteren også, svarer Bjørbæk.

HVA ER EN SKIDAG?

Meteorologisk institutt startet målingene av snødybden på Bjørnholt på slutten av 1890-tallet. Snødybdene har variert mye fra år til år. På slutten av 1980-tallet ble det bestemt at definisjonen på en skidag er når det er 25 centimeter eller mer snø i terrengløyper. Skiforeningen er derimot ikke avhengig av 25 centimeter snø for å lage skispor. Med god tilrettelegging har vi i realiteten langt flere skidager.

– Vi jobber hele sommeren for å klargjøre løypenettet. Det er mye rydding som skal til for at løypene skal bli best mulig om vinteren. Løypebasene diskuterer hele tiden nye metoder og tilegner seg kunnskap om hvordan de kan forbedre håndverket som de er eksperter i, forteller Espen Jonhaugen, som er leder for markaavdelingen i Skiforeningen.

– Det handler også mye om timing når man er ute med maskinene. Løypebasene følger nøye med på værmeldingen, og er opptatt av å finne beste tidspunkt og metode for prepareringen.

I tillegg produserer Skiforeningen kunstsno som doseres ut i løypene og på skiskolestedene våre.

Totalt gjennom skisesongen 2018/2019 ble det målt 103 dager med snødybde over 25 centimeter på Bjørnholt, mens Skiforeningen har registrert 135 dager med preparerte skispor på Kikut.

EN GOD VINTER

– Den første snøen kom allerede 2. oktober i de nordligste traktene av Marka. Den forsvant fort igjen, og det kom ikke noe nytt snøfall på de meteorologiske stasjonene i Marka før 7. desember, forteller Bjørbæk.

Det vil si at november var nesten helt snøfri.

– Vi hadde en kuldeperiode mot slutten av november som gjorde at vi kunne produsere kunstsno. På Greverud i Oppedgård kunne Skiforeningen tilby en sløyfe på 400 meter som ble veldig populær, forteller Jonhaugen.

I slutten av desember kom snøen, og i hele januar var det flotte forhold stort sett overalt i Marka.

– Så fikk vi en veldig varm februar. Det startet 9. februar med plussgrader og regn, og var varmt helt frem til 5. mars. 26. februar var vi helt oppe i 12,4 grader som maksimumstemperatur på Bjørnholt, forteller Bjørbæk.

Men grunnet kalde netter holdt snøen seg ganske bra allikevel.

– Det var kaldt, og vi målte minimumstemperaturer rundt 20 minus i både januar, februar og mars. Dette forklarer hvorfor skiføret holdt seg så bra.

I april var det 20 dager med 25 cm eller mer snø på Bjørnholt og 24 dager med preparerte skispor på Kikut.

– Det ble en lang og fin skisesong, sier Bjørbæk.

FEM OG EN HALV UKE KORTERE VINTER

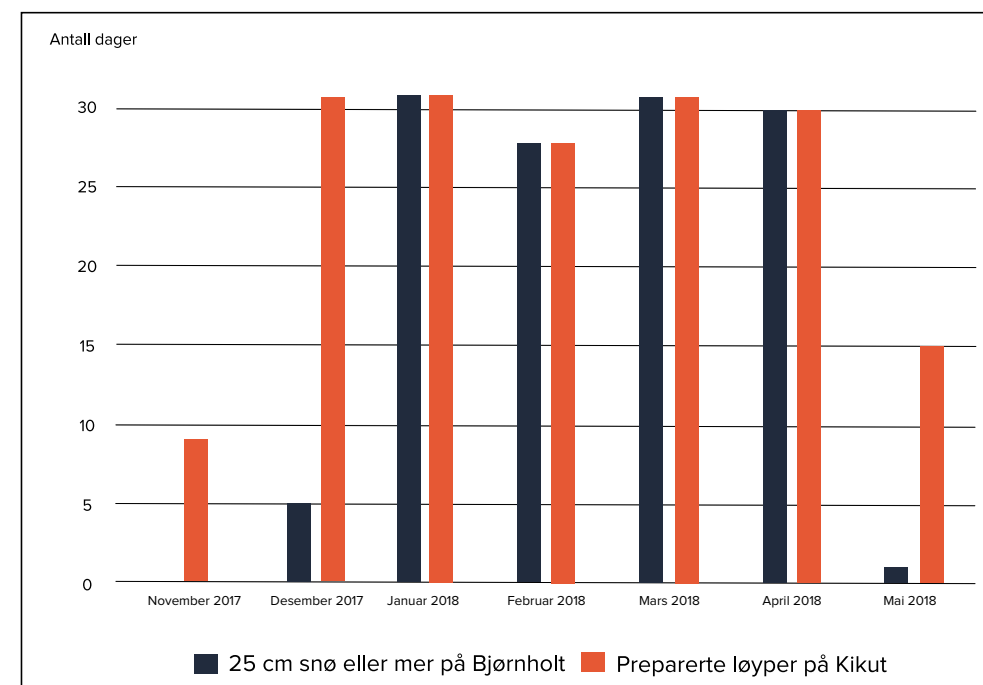
Når Bjørbæk lager statistikk av snødataene, bruker han perioder på 30 år for å sammenligne. Det er internasjonalt bestemt at sammenligningsgrunnlaget som meteorologer bruker er «normalen» (dvs. gjennomsnittet) av dataene i perioden 1961 - 1990. Den nye normalen (1991 - 2020) blir bestemt når 2020 er tilbakelagt.

– Jeg har allerede sett på dataene fra 1991-2019, da én vinter ikke kommer til å røkke så mye på disse dataene. Da kan vi se at det er 30 prosent færre skidager på Bjørnholt i den nye normalperioden, forteller Bjørbæk.

I den forrige normalperioden var det i snitt 136 skidager per sesong, mens det i den nye normalperioden er i snitt 97 skidager pr sesong. Det vil si at det er i snitt 39 dager færre skidager i den nye perioden, noe som tilsvarer fem og en halv uke.

– I tillegg kan vi se at snøen kommer i snitt seks dager senere nå enn for 100 år siden.

Som et eksempel på de store forskjellene viser han til 1974, hvor snøen kom allerede 7. september. I 2012 kom ikke snøen før 7. desember, så her er det et spenn på tre måneder.

– Fra den ene 30-årsperioden til den andre synes jeg det er et voldsomt spenn. Fem og en halv uke er mye. Det sier oss at vinteren begynner senere og våren kommer tidligere. Det er ikke en slik utvikling vi ønsker å se, sier han.

Både Bjørbæk og Jonhaugen skulle ønske at statistikken viste en annen utvikling, og at vintrene ikke ble kortere.

– Når det er sagt, må jeg si at jeg er imponert over hva Skiforeningen får til. Dere lager kunstsno, får unger ut på ski og holder barneskirenn. Dette synes jeg er veldig fint. Det er en så vesentlig del av norsk kultur, avslutter meteorologen.

Året som gikk

Vi ser tilbake på et begivenhetsrikt 2019.

TEKST: CHRISTINE AMDAM FOTO: MAGNUS NYLØKKEN

Vinteren begynte snørik og nydelig med godt skiføre mange steder i Marka. I løpet av sesongen kunne vi tilby skimuligheter i Marka i et halvt år, og vi preparerte til sammen 43.585 kilometer skispor. Det er en hel runde rundt jorda og så et stykke til! I januar kunne vi klippe snoren for en ny løypemaskin i Vestmarka, takket være Sparebankstiftelsen DNB.

Til stor glede for mange åpnet vi denne vinteren en ny skiløype i Øyungslia i Maridalen. Denne løypen har vært ønsket i over 20 år, og gir en sikker og fin forbindelse fra Skar og mot Kikut.

SÅ SKIFTET VÆRET

Aldri før har det regnet så mye i februar som det gjorde 9. februar 2019. Men over 2200 deltagere trosset likevel værmeldingen og stilte til start på Holmenkollmarsjen. Forholdene i traseen var overraskende gode. Vinneren av damenes 52 kilometer, Solfrid Braathen, meldte om rå gli da hun kom i mål.

FRIPLASSER PÅ SKISKOLEN

Dagen etter var det fullt liv i nasjonalanlegget med 3800 barn på Barnas Holmenkolldag. Været var ikke bedre, og det var mange som benyttet seg av muligheten til ly fra regn og sludd i det store teltet. Men det satte ingen demper på stemningen, og barn, foreldre og besteforeldre ga tilbakemeldinger om en veldig fin dag.

På Barnas skiskole deltok 8800 barn. Vi hadde en nedgang på 1052 barn fra 2018. Dette skyldes at flere og flere bydeler har innført forbud mot foreldrebetalte aktiviteter i barnehagetiden. Vi tilbyr friplasser på skiskolen, og oppfordrer flere til å benytte seg av det. I 2019 fikk 395 barn friplass, og over 1300 barn benyttet seg av tilbudet om å låne skiutstyr. Gratisplasser og utlånstutyr er viktige tiltak for å sikre at alle barn kan få muligheten til å lære seg å gå på ski.

Vi hadde skiskole hverdag på 11 steder (Skullerud, Sørkedalen, Holmenkollen, Trollvann, Stovner, Greverud, Nittedal, Asker, Sollihøgda, Fossum og Ringkollen), mens vi hadde seks skiskolesteder i helgene (Skullerud, Sørkedalen, Stovner, Greverud, Asker og Sollihøgda).

BARN SETTER SPOR

Urban skiglede ble arrangert for første gang i 2019. OBOS stod for finansieringen, mens Oslo kommune var ansvarlig for snølegging og preparering. Skiforeningen sørget for utlån av ski, instruktører og morsomme aktiviteter. Vi besøkte Ola Narr og Frognerparken. Det ble vellykkede arrangementer med besøk av både store og små, turister og mennesker fra nærmiljøet. Mange barn og voksne fikk prøve seg på ski for første gang. Vi klarte å gi nye grupper muligheten til å oppleve den glede det er å gå på ski.

Med distansekort-appen fra OBOS kan barn under 14 år ta Skiforeningens distansemerker og samtidig støtte SOS-Barnebyer. Denne vinteren har skiglade barn gått 1 055 000 km på ski, noe som tilsvarer nærmere 1 million kroner til SOS Barnebyer.

NORSKE SKISPOR

Skiforeningen fikk tildelt 1 million kroner over statsbudsjettet til et nettverk for løypekjørrmiljøene i landet. Målet er å sikre skispor også i snøfattige vintre i fremtiden, gjennom bedre teknologiutnyttelse og mer kunnskapsdeling. Skiforeningen har i flere år jobbet grundig for å samle kompetanse om hvordan man kan preparere løyper med lite snø, og hva som skal til for at løypene holder seg lenger i sesongen. Et mål for det nyetablerte nettverket, er at man ved gjensidig kompetansedeling i løypekjørrmiljøene kan bidra til å sikre skispor og skiglede både nå og i fremtiden.

Vi lanserte en ny versjon av iMarka-appen sammen med Geodata. Nytt design og ny teknologisk plattform gir enda bedre brukeropplevelse, og vi har fått mange gode tilbakemeldinger fra brukerne.

MYE LIV I HOLMENKOLLEN

23. mai gikk Kollentrappa av stabelen, og det ble satt nye rekorder i begge klasser.

Barnas Sommerkolldag ble i 2019 erstattet av et kulere og tøffere arrangement. Kick i Kollen gikk av stabelen søndag 26. mai. Vi ønsket å gi en større utfordring til de eldste barna og hinderløpet ble avsluttet med å løpe opp trappene i Holmenkollbakken. Det var en tre kilometer lang løype, 30 hindre og 300 trappetrinn. 850 barn var med og det var mange fornøyde deltakere.

INKLUDERING

Skiforeningen får både statlige og kommunale tilskudd til inkluderingstiltak. Disse midlene sammen med gaver fra private, gjør at vi kan gi mange barn og unge fra lavinntektsfamilier og/eller med minoritetsbakgrunn et allsidig aktivitetstilbud på lik linje med andre. Vi tilbyr friplasser til alle våre arrangementer og aktiviteter for barn, og rundt 1000 barn benyttet seg av dette i 2019.

Prosjektet Friluftsglede skal bidra til at barn og unge som ikke er vant til å komme seg ut i Marka får oppleve gleden ved aktivitet i friluft året rundt, bli kjent med norsk natur og friluftslivstradisjoner. Vi arrangerer et friluftsopplegg som går over tre sesonger for skoler med over 60% andel elever med minoritetsbakgrunn. Over 2500 elever fra 31 Oslo-skoler deltok.

SOMMERFERIEAKTIVITETER

Barnas sommercamp 2019 ble en stor suksess. Vi ble utsolgt allerede i april og hadde mange barn på venteliste. Totalt deltok 400 barn på sommercampen fordelt på fire uker, og dette var en økning med 50 barn fra året før. Ukene på sommercamp bestod av mye lek og moro, og vi gjennomførte ulike aktiviteter som brusasseklatringer, kajakkpadling, sykkelturnering, overnatting i lavvo og rebusløp. Engasjerte instruktører, god organisering og variert aktivitetstilbud er beskrivelser som gikk igjen i tilbakemeldingene vi fikk.

Holmenkollen sommerskiskole ble også arrangert i juni og august, og hadde i år 100 deltakere i alderen 11-15 år.

FLOTTE FORHOLD: Krokhol golfbane, Østmarka. Foto Magnus Nyløkken.

Friluftsskolen ved Ulsrudvann i august ble fulltegnet på et blunk. Uken besto av mange spennende frilftsaktiviteter og en overnatting ute. 56 barn fikk delta gratis, takket være raus støtte fra Hans Herman Horn.

VENTETID MED MANGE AKTIVITETER

På høsten begynner mange å lengte etter vinteren, men Skiforeningen bidrar til økt aktivitet i Marka på denne delen av året også. Lørdag 10. august åpnet de nye bestyrerne Anne-Gro Holm og Tore Gjendemsjø dørene på Løvli. De gleder seg til å drive den tradisjonsrike stua på Krokskogen.

Skiforeningen var med på å feire friluftslivets uke fra 31. august til 8. september. Natt i Naturen, Friluftslivets dag på Sognsvann, Høsttur i Sørmarka og Aktivitetsdag på Skullerud var noe av det vi var med på. I høstferien deltok rundt 1000 barn på friluftsdager på Skullerud og Grorud. Målgruppen er utvalgte grupper fra AKS og andre barn i alderen 6-10 år. Tilbudet er gratis og åpent for alle.

Utover høsten hadde vi flere aktivitetsdager, og seniorturene gikk hver eneste tirsdag. Dette er et veldig populært tilbud, og mellom 40 og 90 medlemmer på 60+ samles til tur hver tirsdag hele året, uansett vær. Vi hadde 68 deltakere på rulleskikurs i løpet av høsten.

Allerede 4. oktober våknet vi opp til snø i deler av Marka. Det var for lite til å preparere, men de aller ivrigste fikk allikevel testet skiene. En måned senere kom kulda, og snøkanone ble satt i gang. Allerede 7. november kunne vi tilby en runde på 400 meter på Greverud, og folk strømmet til. Samtidig kom snøværet, og Losby i Østmarka var først ute med skimuligheter på natursnø. Det var fint skiføre flere steder i Marka helt frem til jul.

Utstilling på Skimuseet:
**Fra varme OL-minner til
makeløse kjoler**

Designduoen 2jinter ga i 2019 nytt liv til OL-genseren fra Lillehammer 1994. Redesign ga 11 nye kjoler, basert på noen få eksemplarer av den stormønstrede klassiske genseren. Kjolene ble presentert i en «pop up»-utstilling på Skimuseet.

TEKST: SILJA AXELSEN, SKIMUSEET

TRE (OG EN HALV) GENSERE BLE TIL 11 KJOLER

Det har gått 25 år siden vinter-OL på Lillehammer. I utstillingen *Fra varme OL-minner til makeløse kjoler* gir designduoen 2jinter, som består av Karin Mertz Pladsen og Hanne Senstad, nytt liv til OL-genseren fra 1994. Duoen lager kjoler av tradisjonelle strikkeplagg kombinert med tynne ullstoffer. Til utstillingen i Skimuseet ble det skapt 11 helt nye kreasjoner ut av det folkekjære plagget. Med utgangspunkt i 25-årsjubileet og den populære OL-genseren hadde Skimuseet invitert designduoen for å se nærmere på strikkeplagget som dominerte det folkelige motebildet i 1994. I invitasjonen lå det også en utfordring til å revitalisere OL-genseren i kjoleform gjennom Pladsen og Senstads karakteristiske arbeidsmetoder. Re-design av mønstrede kofter kombinert med ullbouclé i klare farger danner grunnlaget for det de kaller «makeløse kjoler».

MOTEPLAGGET FRA 1994

Med sin store passform og sitt farge- og mønsterrike design ble OL-genseren et moteplagg i 1994. OL-genseren ble designet av Margaretha Finseth for Dale Garn & Trikotasje under navnet Lillehammer'94. Med et mønster kombinert av figurative fremstillinger hentet fra norrøn mytologi, og med elementer fra det gamle bindemønsteret rosebragd, samt veveteknikken skillbragd, er genseren en fest for øyet. Ifølge Dale selv solgte mønsteret til genseren fra 1994 så godt at de hadde problemer med å levere tilstrekkelig med garn og gensere. Den store strikkegenseren skulle varme godt under folkefesten i 1994. På tross av at det er gått 25 år siden genserens storhetstid, er det mange som fremdeles har OL-genseren liggende i kleskap, kott og på loft. Ved hjelp av ulike salgskanaler på blant annet internett hadde ikke Pladsen og Senstad problemer med å finne nok råstoff til å begynne arbeidet. De ønsket å sy en kolleksjon med stor variasjon i farger og fasong, og etter en vurdering av garn- og strikkekvalitet, tykkelse, og selvfølgelig mønster og fargekombinasjoner hadde designduoen nok råstoff til å starte arbeidet. Vanligvis er det formen og mønsteret på den enkelte kofta som er avgjørende for hvilken farge og fasong kjolen får. Dette gjør at ingen av de nye kjolene blir like.

KJOLEKUNST MED EN TOUCH AV CHANEL

Designduoen hadde ikke jobbet med OL-genseren tidligere, og de var spente på hvordan det ville være å jobbe med en genser med et så grovt garn. Overraskelsen var stor da det viste seg at utfordringen ble mindre enn forventet. Med OL-genseren på byste startet Pladsen og Senstad arbeidet med å se hvilke deler av genseren de kunne bruke for å få maksimalt ut av mønsteret, samtidig som det tykke garnet skulle bearbeides om til en mer feminin form. OL-genseren er stor i formen, og tre og en halv genser ga mer enn nok stoff. Et genserermel ble til en hel kjole uten ermer, og et framstykke fikk ny form ved hjelp av nål og tråd. Fargepaletten for Lillehammer'94-genseren var hentet fra tradisjonelle plantefarger og ubehandlede ullfarger. Designduoen valgte å kombinere den grove strikkegenseren i naturtoner med et tynt ullbouclé-stoff, i klare fargetoner, fra en fabrikk i Østerrike som også leverer ullstoff til Chanel. Slik arbeidet de frem 11 elegante og unike remikser av den kjente og varme OL-genseren.

2JINTER: Karin Mertz Pladsen og Hanne Senstad skaper unike kjoler av gamle gensere og ullstoffer fra Østerrike. Foto: Privat.

REDESIGN: Fra kjoleutstillingen på Skimuseet. Foto: Marianne Reusch.

JENTER MED OVERSKUDD

Å gi nytt liv til et strikke- og ullplagg som andre har avskrevet, er en viktig motivasjon for designduoen Mertz Pladsen og Senstad, som beskriver virket sitt som et overskuddsfenomen, da de begge har fulle jobber ved siden av kjoleproduksjonen. For dem representerer arbeidet med kjolene lek og moro, noe som også gjenspeiler seg i det ferdige sluttproduktet. Kjolene har et lekent uttrykk, samtidig som de er bruksvennlige og komfortable i snittet. Arbeidsmetoden til 2jinter gjenspeiler også en tidsånd hvor miljø og klima har bevisstgjort ansvaret hver enkelt av oss har for CO2-avtrykket. Her er gjenbruk og redesign sentrale momenter. I 2017 fikk gjenbrukskjeden Fretex i Oslo inn 18 800 tonn med klær. Dette tilsvarer 52 tonn klær om dagen. Mengden kan fortelle noe om overfloden av klær som må finnes i den enkeltes kleskap og om innkjøpsvaner. Med hensyn til forbruksvaner viser det seg at ullklær har lengre levetid i et hushold enn plagg i andre materialer. Dette viser at designduoen 2jinters materialvalg og arbeidsmetode også treffer blink i et miljøperspektiv og føyer seg inn i ønsket om en mer bevisst og bærekraftig klesproduksjon.

UTSTILLING MED FLERE LIV

Kjoleutstillingen *Fra varme OL-minner til makeløse kjoler* åpnet 10. april 2019 og sto i Skimuseets heislobby frem til 14. september samme år. Og – i god gjenbruksånd er dette et prosjekt med flere liv. Kjoleutstillingen reiste fra Skimuseet og videre til OL-museet på Lillehammer.

REFERANSER:

Grimstad Klepp, Ingunn og Kirsti Laitala. *Klesforbruk i Norge*. Fagrapport nr. 2. SIFO Forbruksforskningsinstitutt Høyskolen i Oslo og Akershus. 2016.

Viseth, Ellen. *Tonnevis med klær kastes hver dag. Slik får de nytt liv*. Smarte folk, Klima Oslo, Oslo kommune, 9.10. 2018.
<https://www.klimaoslo.no/2018/10/09/tonnevis-med-klær-kastes-hver-dag>.

Finseth, Margaretha. *LILLEHAMMER»94*, Dale Garn, 12.11. 2019.
<https://dalegarn.no/katalog/dg-381-lillehammer94/>

OLAF RYE, malt av Christopher Pritzler Meidell (1821-1876), tilhører Krigsskolen i Oslo.

Olaf Rye

– Mannen med den korteste verdensrekorden i skihopp?

TEKST: ROGER PIHL

HVEM VAR OLAF RYE?

Olaf Rye er hovedsakelig kjent for å ha gitt navn til Olaf Ryes plass i Oslo. Byleksikonet begrenser seg til å nevne at plassen ble oppkalt etter ham i 1864, at han var generalmajor og at han levde fra 1791 til 1849. Dessuten er Olaf Ryes vei i Bergen over Nygårdshøyden til Møhlenpris oppkalt etter ham, og Skien og Notodden har hver sin Olaf Ryes gate. I Norge vil han huskes blant mennesker med interesse for det kuriøse for å være innehaveren av Norges første dokumenterte skihopp, noen kaller det verdensrekord, mens han i Danmark regnes for å være en av de aller største heltene gjennom landets historie. Følgelig er det umulig å snakke om den eventuelle korteste verdensrekorden i skihopp uten samtidig å snakke om Danmarks største helt.

ÅRET ER 1849, DATOEN ER 15. SEPTEMBER.

Det er en tidlig høstdag i København, kulden har ikke begynt å sette inn på ordentlig, men de første bladene har gulnet, og noen av de gamle konene kan kjenne den kommende vinteren på gikta. I Garnisons Kirke får Olaf Rye en pompøs begravelse. Prestene Nikolai Frederik Severin Grundtvig og Carl Bruun holder hver sin tale ved kisten, der kong Frederik 7. sitter sammen med sårede fra Ryes kompani. Orgelmusikken er dyster og uttrykker det alle føler, det er en trist dag for Danmark.

Gatene er pyntet til trengsel med blomster og grønt, folk står tett langs veien fram til Garnisons kirkegård for å få et glimt av begravelsesfølget som langsomt beveger seg fra Garnisons kirke. Kisten føres gjennom Bredegade, Store Kongensgade og gjennom Østerport, som er blomsterutsmykket for anledningen. Den forventningsfulle mumlingen stilner når kisten med Olaf Rye nærmer seg. Kisten er drapert med tungt, svart stoff. Ungene får lov til å komme helt forrest i rekkene, slik at de skal kunne se den fem år gamle Henrik Rye som langsomt går rett bak sin fars kiste. Henrik er preget av alvoret, han går taus og stirrer mest ned i bakken, enser ikke blikkene og medfølelsen fra tilskuerne.

Bak den vesle gutten går kongen, selveste Frederik 7, sønn av Christian 8. som døde i januar i fjor. Kongen ga Danmark den nye Grunnloven 5. juni i år, en lov som avløser den gamle kongeloven av 1665 og markerer overgangen fra enevælde til konstitusjonelt monarki og en demokratisk styreform. Det bør egentlig være et optimismens år i Danmark, men Olaf Ryes død og landets tunge offer 6. juli kaster en lang skygge over den danske seier i Fredericia.

Liket av Olaf Rye ble bragt til Sct Knuds kirke i Fredericia sammen med de andre falne, venner som fiender. Olaf Rye ble først lagt ved alteret. Den 8. juli mellom klokken 9 og 10.30 ble han lagt på lit de parade i latinskolen, og senere på dagen flyttet til garnisonskirken Sct Michaelis, der det ble arrangert en minnegudstjeneste for de falne offiserene. Det var trangt om plassen, så mange av de døde ble anbragt sittende på gulvet med ryggen opp mot stolradene, ikledt sine uniformer. Etter gudstjenesten ble offiserene båret ut av kirken og lagt i kistene. Et sørgetog gikk fra Sct Michaelis til Trinitatis kirke, med 3. brigades musikkorps i front, spillende den helt nye sørgemarsjen av Christian Wilhelm Thilo fra Slesvig, komponert i timene etter slagets avslutning. Bak korpset kom Ryes kiste, båret på skuldrene av åtte kapteiner, og til sist de tjueto andre falne offiserene i likvogner. Da prosesjonen kom til

OLAF RYE på lit de parade i Latinskolen, Fredericia. Ukjent opphavsperson.

Trinitatis kirke, ble Ryes kiste først senket i graven sammen med offiserene, deretter foretok presten jordpåkastelse, men før graven ble tildekket, ble Ryes kiste tatt opp og satt under æresvakt i våpenhuset. To dager senere, den 11. juli ble kisten overført til København.

DANMARKS KJEMPE HAR FALT

Kongen er like alvorspregt som Ryes sønn, der prosesjonen langsomt beveger seg mot Garnisons kirkegård. To dager etter Ryes død sendte kongen et brev til Ryes hustru, generalinne Elise Frederikke Rye, der han dypt beveget håpet at den alminnelige sorg over hele Danmark som Ryes død hadde fremkalt, måtte yte noe lindring i hennes egen sorg. Bak kongen går hele regjeringen med premier- og utenriksminister Adam Wilhelm Moltke i spissen. Etter ham, finansminister Carl Eppingen Sponneck, innenriksminister Peter Georg Bang, justisminister Carl Emil Bardenfleth, marineminister Carl Ludvig Christian Irminger, minister for kirke- og undervisningsvesenet Johan Nicolai Madvig, og minister uten portefølje Henrik Nicolai Clausen. Den ministeren som bør være til stede og vise Rye sin respekt, krigsminister Christian Frederik Hansen, ligger syk hjemme. Etter regjeringen følger de fleste høyere embetsmenn i staten og ved hoffet, medlemmer av domstolen, Københavns borgermester og rådmenn, professorer fra universitetet, laug, foreninger, studenter, offiserer, en rekke fastboende og tilreisende nordmenn, invalide og sårede soldater og en hærskare folk fra alle samfunnslag.

Prosesjonen går til Garnisons kirkegård, eller soldaterkirkegården som mange kaller den, der

SLAGET VED FREDERICIA: Frederiksborg Hillerød museum in Denmark. Olje. Ukjent opphavsperson.

jordpåkastelsen finner sted, kisten senkes og Olaf Rye får sitt siste hvilested. Det er stille rundt graven, men fra denne dag av er «å gå til Ryes brigade» et uttrykk for å falle i tapper kamp. Det er fortsatt et uttrykk som brukes i Danmark, men i Norge er Olaf Rye praktisk talt helt ukjent.

SLAGET VED FREDERICIA

I 1848 overtok Frederik 7. tronen som trettiniåring. Han hadde hatt sans for å reise rundt, bli hyllet, feste, være til stas og slippe de vanskelige beslutninger han var nødt til å ta som eneveldig konge. Det tunge ansvar og den store arbeidsbyrden gjorde ham velvillig innstilt til en konstitusjonell forfatning, men det var hans far Christian 8. som initierte det grunnlovgivende arbeidet, mens Frederik 7. fikk æren. Strømningene i folket måtte ses i forbindelse med februarrevolusjonen i Frankrike samme år, og muligens forsto både Christian 8. og Frederik 7. at disse strømningene var så sterke at de kunne rive landet i fillebiter. Det var bare et tidsspørsmål før alt skulle endres, og det beste ville være å gjennomføre en styrt avvikling av den eneveldige kongemakten.

Bølgene fra den franske februarrevolusjonen i 1848 traff likevel Danmark med et brak, og den 23. mars gjorde holsteinere og tysktalende slesvigere opprør mot den nye danske regjering og dannet sin egen regjering i Kiel. Nasjonalliberale bevegelser over hele Europa krevde opprettelse av nasjonalstater med frie forfatninger. Borgerskapet i Slesvig og Holstein var preget av tysk språk, kultur og tenkemåte og hadde lenge oppfattet hertugdømmene som

tyske deler av det danske riket. De tysksinnede, rådgivende stenderforsamlingene krevde en selvstendig stat, opptagelse i det tyske forbund og følgelig også løsrivelse fra Danmark. Den nye regjeringens første handling var å avvise det slesvig-holsteinske krav, og i København delte politikerne seg i to leire: Én samlet seg om den konservative helstatspolitikk og den andre om den nasjonaliberale Ejderpolitikk. Helstatspolitikkerne tok ikke hensyn til de motsetninger som i realiteten hadde oppstått, mens ejdertilhengerne ville la Holstein bli utskilt som medlem av det tyske forbund, og landet nord for elven Ejderen, det vil si Slesvig, skulle forbli en del av Danmark. Ejderen var Danmarks første geografisk fastlagte riksgrense, men hadde vært uten praktisk betydning i alle de årene Slesvig og Holstein ble administrert felles.

Forsøket på løsrivelse resulterte i treårskrigen eller den 1. slesvigske krig, og mange som tidligere har vært venner, ble plutselig fiender på grunn av politiske beslutninger. Mange danske soldater og offiserer måtte kjempe mot tidligere kamerater og slektninger som hadde sluttet seg til opprørerne eller var med i forbundshæren. Olaf Rye kjente alle offiserene han skulle kjempe mot, ba derfor om å bli fritatt fra aktiv krigstjeneste og ble innkalt til krigsminister Anton Frederik Tscherning som stilte spørsmål ved Ryes lojalitet. Olaf Rye forsikret ministeren om at han holdt faneeden like hellig som alltid, deretter skiltes de i full tillit.

RYE BLIR TILTENKT STØRRE OG VIKTIGERE OPPGAVER

I trefningene ved landsbyen Bov den 9. april 1848, krigens første slag, hadde Olaf Rye kjempet i første linje. I slaget ved Slesvig den 23. april sørget han for en flankebevegelse ved forsvarsverket Danevirke, som besto av 30 kilometer lange voller, opptil seks meter høye, og var opprinnelig et frontalforsvar ved Danmarks sørlige grense, bygget mellom år 500 og 1200 evt. Trekket stanset fienden for en periode, men kostet også mange menn livet. Fienden som hadde støtte av østerrikerne og prøysserne var overlegne i antall, og da isen la seg og vannsperringene frøs til, måtte Rye oppgi stillingen. Og etter trefningene på forsommern ved Dybbøl ble det tydelig for overkommandoen at Olaf Rye hadde de nødvendige lederregenskaper. 7. mars 1849 utnevnte de ham til generalmajor.

Overkommandoen finner Olaf Rye egnet til å operere på egen hånd, og etter at den danske hæren taper et slag ved Kolding får Rye i oppgave å trekke den tyske overmakten etter seg oppover Jylland, slik at den ikke kan komme trossene som beleirer Fredericia til unnsetning, samtidig som tyskernes operasjonslinje lettere kan beskjæres jo lenger opp på Jylland de kommer. Tyskerne har de største troppene, danskene tvinger dem til å spre styrkene bredt og tynt utover, og snart er hele Jylland opp til Århus besatt. Men selv om tyskerne er størst på landjorden, er danskene eneherskende til sjøs og kan effektivt flytte en hæravdeling fra ett sted i landet til et annet. Olaf Rye får ordre om å skipes fra skansene på Helgenæs over til Fyn for å delta i et stort overraskelsesangrep fra Fredericia. Fienden har 14 000 mann som beleirer byen, men ved hjelp av flåten samler danskene en styrke på 19 000, og om morgenen 6. juli blir tyskerne fullstendig overrasket. Slaget om Fredericia ender med en stor dansk seier, men til en høy pris. Olaf Rye og hans menn går rett mot fienden, tar de fleste av forpostene til fange, men stanses etter hvert av kanonild fra den tyske Treldekskansen. Rye oppmuntrer mennene til kamp og stormer selv i angrep mot den tyske kanonen, hesten blir skutt under ham og kort tid etter blir han truffet av

MINNESTEINEN OG DE TRE GRANER på Krigsskolen i Oslo. Foto: Roger Pihl.

en kule i låret, og noe senere av en ny kule, denne gang i underlivet. Olaf Rye dør 57 år gammel og opplever ikke tyskernes totale nederlag når danskene vinner landets største og blodigste slag gjennom alle tider, på Isted Hede 25. juli 1850.

OLAF RYE, NORGE OG NAPOLEONSKRIGENE

Napoleonskrigene ble først og fremst utkjempet mellom Frankrike og Storbritannia, og Danmark-Norge foretrakk å være nøytralt, men ble tvunget til å velge side i 1807 da britene angrep København og hele den dansk-norske flåten falt i britenes hender. Sverige var alliert med britene, og Danmark-Norge ble tvunget inn i to kriger med Sverige, først i 1808-1809 og deretter i 1813-14. Som tapende part i krigen måtte Danmark avstå Norge til Sverige.

Olaf Rye er skuffet over krigen. Krigen foregår stort sett i grensetraktene mellom Norge og Sverige. Olaf Rye har lenge hatt sterk tro på norsk selvstendighet, han har kjempet iherdig for den, men skuffelsen over nederlaget er så stor at han søker avskjed sammen med sine venner Hans Helgesen og Frederik Adolph Schleppegrell før unionen av Sverige og Norge innføres. Ingen av dem vil avlegge ed til Karl Johan, den nye kongen. Utferdstrangen og eventyrlysten har tatt overhånd, det nytter ikke å overtale dem til å bli, for håpet om et bedre og mer innholdsrikt liv utenfor Norge er for mektig. Søknaden innvilges, og sammen de seiler til Danmark 18. mars 1815. Når Napoleon vender tilbake fra Elba og tar makten i Frankrike, ser de muligheten til endelig å få delta i en europeisk storkrig. De ber om ansettelse i den prøyssiske hær, men byrå-

GÅRDEN NERBØ hvor general Olaf Rye vokste opp. Maleri av Torleiv Stadskleiv, lærer og inspirator for Halfdan Egedius. Maleriet tilhører Bø Museum. Foto: Terje Dørumsgaard.

kratiet maler så langsomt at krigen tar slutt og de går glipp av slaget ved Waterloo før de får svar. Olaf Rye reiser tilbake til Danmark og blir i 1842 oberstløytnant og sjef for 1. Linjeinfanteribataljon i København.

DE FØRSTE ÅRENE

Olaf Rye ble født 16. november 1791 på gården Nerbø, Bø i Telemark. Han ble døpt Ole, og brukte navnet Ole von Rye fram til 1837, da han tok navnet Olaf. Som sønn av oberstløytnant Mathias Andreas Rye ble han utnevnt til fenrik allerede i vuggen, slik skikken var med alle høyere offiserers eller storfolks barn og slik at staten dermed kunne støtte dem økonomisk. 12 år gammel kom han inn på Det Norske Militære Institutt i hovedstaden, og etter fire år, i 1808, avla han offisersprøven. En av hans medstudenter var Frederik Adolph Schleppegrell. De ble gode venner og kom til å støtte hverandre fullt ut, resten av livet. Begge ble overført til Det Telemarkske Regiment, der de traff Hans Helgesen fra Christiania som umiddelbart ble den siste i det trekløveret som skulle komme til å sette sitt tydelige preg på dansk historie.

VERDENS LENGSTE SKIHOPP?

Året er 1808, Olaf Rye har nylig fylt 17 år, han er forlagt i nærheten av Eidsberg kirke i Østfold sammen med prins Christian August og resten av troppene. Krigen mot svenskene er over, men de politiske forholdene truer med et nytt, mulig krigsutbrudd. Hæren holdes i beredskap, men har egentlig ikke særlig å ta seg til ut over å holde formen og kunnskapene ved like. Snøen har

kommet tidlig og skiøvelser er nyttige, for det gir de norske soldatene et overtak. Olaf Rye skrev selv: «Mer end tre fjerdeparter av arméen var forsynt med disse ski, og var fra barndommen av øvede skiløpere, da man i snefulde vintre i adskillige distrikter av Norge kun ved hjelp herav kan komme fra et sted til andet, da den høie sne gjør det umulig at holde bandede veier. I Sverige er skiløpningen næsten ikke bekjendt, uten i Jämtland og Dalarne, og den hele armé har ikke skiløperkorps; hvor fordelagtig denne omstændighet var, er let at indse.» Ved Lekum gård bestemmer soldatene seg for å anlegge en hoppbakke, de trives med snøen, og skihopp er langt morsommere å trene på enn forflytning. De finner en stupbratt leirhole der de omtrent midt i bakken bygger et hopp, mest en snøhaug, men tilstrekkelig høy til at de får luft under skiene. For det er nettopp luft under skiene som teller, jo høyere de hopper, jo modigere blir de i kameratenes øyne. Det var, med andre ord, om å gjøre å hoppe høyt, ikke langt. Men jo høyere de hopper, jo lenger kommer de nedover leirholen. Olaf Rye føler seg yr og vilter og har lyst til å vise kameratene sine at han kan hoppe høyere enn noen av dem, og særlig gutta fra Trøndelag. Olaf vil vise dem at telemarkingen var tøffere enn trønderne. Han sjekker ilkebindingene på furuskiene en siste gang før han setter utfor, han føler seg dristig, på grensen til overmodig, han har god glid, får stor fart, og idet han når hoppkanten, treffer han perfekt med satsen og trekker føttene helt oppunder seg. Det går et gisp gjennom tilskuerne. Olaf hopper tre alen høyere enn noen av trønderne! Han hopper lenger også, han bunner nesten leirholen, men klarer å holde seg på beina. Det var som om han aldri skulle lande! Kameratene klapper. De jubler, og løper fram mot nedslagsmerket. De måler det til å være femten alen nedenfor hoppet, lenger enn noen andre har hoppet noen gang. Olaf smiler fornøyd, ser på trønderne hvor misunnelige de er. Femten alen, stående! Den skal de ikke klare å slå med det aller første! Den fjorten år gamle Jens Edvard Hjorth har bivånet det hele, kommer bort til Olaf og sier det var et sterkt hopp. Olaf takker. Hjorth kommer til å beskrive hoppet i sine erindringer som major: «Rye var meget rost av sine kamerater som den bedste av alle skiløpere, og jeg erindrer at det blev fremført som bevis for denne hans færdighet, at der i en anstillet hopskridning i en dyp dal, hvor der blev opkastet en snebanke, blev staaende paa skiene, idet han gjorde et sterkt løp og et hopp, der førte ham med skiene 15 alen fra banken.» Major og militærhistoriker Lars Kiærland, som publiserte en rekke artikler om «ski og skiløpning i gamle dager» i Skiforeningens årbøker 1934, 1935, 1936 og 1938 skrev at: «Dette er den første autentiske beretningen om hopprenn jeg har truffet på.» Kiærland er trolig den eneste som har skrevet om hoppet og som samtidig har hatt tilgang til major Hjorths originale erindringer, selve urkilden til dokumentasjonen av Ryes skihopp. Det er viktig å understreke at Ryes skihopp ikke er nevnt noen steder i litteraturen, før Kiærland bringer dette opp på 1930-tallet. De som beskjeftiget seg med skihistorie og hopprekorder frem til denne tiden, har trolig ikke kjent til denne hendelsen. Kiærlands arkiv med en omfattende mengde militære originaldokumenter oppbevares i dag hos Riksarkivet på Sognsvann, og det kan godt være majorens erindringer finnes der. Eller kanskje Kiærland har funnet det i et annet arkiv?

ELLER IKKE?

Major Hjorth oppga hopplengden til 15 alen, omregnet til 9,50 meter. En alen betegnet opprinnelig lengden av underarmen fra albuen til ytterste fingerspiss, og var i 1808 62,940

centimeter. I så fall målte hoppet 9,441 meter, men det er vel ingen grunn til å være fullt så pirkete, for de var neppe like nøyaktige da de målte hoppet til 15 alen. Langt var det uansett, etter tidens målestokk. Men om det var verdensrekord er en helt annen sak, for det ble hoppet på ski langt flere steder i Norge enn bare i Eidsberg, for eksempel i Telemark der bakkene var både lenger og brattere enn i Østfold. Det vi imidlertid med en viss grad av sikkerhet kan si, er at Ryes skihopp er det første dokumenterte skihoppet. Olaf Rye kom aldri til å få vite at han hadde utført noen bragd i idrettslig sammenheng, men hadde noen fortalt ham at Stefan Kraft 209 år senere skulle hoppe over en kvart kilometer, ville Rye kanskje ha erklært vedkommende sinnssyk og ropt etter lege?

Hoppet hans blir av mange omtalt som den første verdensrekorden, men det er ingenting som tyder på at den ble registrert som det. Forløperen til FIS som ble etablert i 1910, Commission Internationale de Ski, hadde bare ett mandat, og det var å forsøke å finne fram til felles regler for skihopping, slik at det kunne bli holdt renn, enten det var høyt eller langt det skulle hoppes. Norge og Sverige var medlemmer og mest av alt opptatt av å markere revir etter bruddet i 1907. FIS anser imidlertid selv ingen verdensrekorder for å være offisielle, men forholder seg kun til bakkestørrelse og bakkerekorder. Dessuten er et vanlig kriterium for slik listeføring at hoppet skal skje i en konkurranse og helst i en tellende omgang, hvilket mer enn tydelig nok ikke var tilfelle for Ryes hopp. Listen over verdensrekorder blir utarbeidet uoffisielt av journalister, skihistorikere eller andre med sans for det kuriøse. Olaf Ryes verdensrekord er følgelig mest av alt en morsom historie.

DE TRE GRANER

Krigsskolekullet 1982 reiste en bauta på Linderud i Oslo i 1982, til minne om Olaf Rye, Frederik Adolph Schleppegrell og Hans Helgesen. Minnesteinen bærer den beskjedne overskriften «De tre norske graner», og bak den ble det plantet tre grantrær. Grantrærne ble erstattet med nye 15. mai 2014 av tradisjonsbærerne ved skolen. Tradisjonsbærerne er et verv som videreføres fra eldste til kommende eldste avdeling på Krigsskolens årssdag 16. desember. De nye grantrærne er hentet fra de fossumske skoger som tidligere var i feltmarskalk Johan Arnolds eie og gitt til skolen fra rittmester Leopold Løvenskiold.

OLAF RYES MINNESRENN

I 2008 ble redaktør av *Skisport* Erik Unaas gjort oppmerksom på Olaf Ryes skihopp av forfatteren Arne Thoresen, og ettersom redaktøren var bosatt like ved det stedet der rekordhoppet fant sted, bestemte de å arrangere et minnerenn i Heensfjordingen der ingen av hoppene skal måles til lenger enn 9,5 meter, for da vil jo Ryes «verdensrekord» bli slettet. I 2011 ble Erik Unaas ordfører i Eidsberg kommune, som dermed fikk en god historie å fortelle besøkende fra fjern og nær. Minnerennet blir arrangert hvert år i Heensbakken ved Eidsberg stasjon under forutsetning at det er tilstrekkelig med snø, og deltakerne oppfordres til å stille med treski og nostalgisk antrekk. De som ikke tør hoppe i monsterbakken, får lov til å ake i stedet.

FRA RYENRENNET 2011. Foto: Erik Unaas.

EN RYE KOMMER SJELDEN ALENE

Navnet Rye dukker også opp andre steder i skisporten, men disse er ikke direkte etterkommere av Olaf Rye. Olaf fikk fire barn, og Heinrich Mathias Olaf var den eneste av dem som vokste opp. Han ble herredsskriver i Tørrild og Nørvang i Vejle. Men Olafs eldste bror, Johan Henrik (1787 - 1868) fikk et barnebarn med samme navn som ble generalinspektør i kavaleriet og medlem nummer 30 av skiklubben Ull. Olafs søster Anne Dorothea Rye (1775 - 1864) fikk en sønn, Mathias Andreas Rye Florentz (1817-1881) som i 1870 tilkalte Sondre Nordheim til futeembetet sitt i Kviteseid for å få laget askeski. Mathias Andreas fikk sønnen Marcus Henrik Florentz, som ble medlem nummer 9 av skiklubben Ull. Og endelig Olafs yngste bror Johan Mathias (1793-1860) som fikk to barnebarn, Mathias (1866-1949) og Olaf (1874 - 1956) som ble henholdsvis medlem nummer 40 og 60 av skiklubben Ull.

SÅ VAR DET DEN Plassen PÅ GRÜNERLØKKA ...

I 1863 kjøpte Christiania kommune en del av en åpen løkke og regulerte den til plass i forbindelse med opparbeidelsen av Thorvald Meyers gate. I 1864 oppkalte de plassen etter Olaf Rye, på samme tid som Johan Nordahl Brun, Christian Magnus Falsen, Claus Frimann, Hans Helgesen, Ludvig Holberg, Iver Huitfeldt, Frederik Adolph Schleppegrell, Michael Skjeldrup, Edvard Storm, Kjeld Stub og Niels Treschow og andre nordmenn fikk gater oppkalt etter seg. Mange nordmenn, ikke nødvendigvis bare de som hadde utrettet noe, fikk

gater eller steder oppkalt etter seg på denne tiden – som et stikk til de svenske herskerne i Norges kamp for selvstendighet.

KILDER

Henrik August Angell: *Syv-aars-krigen for 17. mai 1807–1814*

Det Historiske Hus: *Danmarkshistoriens Steder, 2004*

Terje Dørumsgaard: *Olaf Rye, 2017*

Eidsberg historielags årbok 2010

Lars Kiærland: *Ski og skiløpning i gamle dager, 1938*

Norsk biografisk leksikon

Erik Rønnebeck: *Fredericias historie*

Store norske leksikon: snl.no

Arne Thoresen: *Lengst gjennom luften*, Versal forlag 2007

Knut Are Tvedt, Oslo byleksikon

Universitetet i Oslo: Norgeshistorie.no

Vejle Amts Historiske Samfund: *Vejle Amts Årbog 1974*

TAKK TIL:

Clas Brede Bråten, sportssjef hopp, Norges Skiforbund

Bjørn Knutsen, Krigsskolen i Oslo

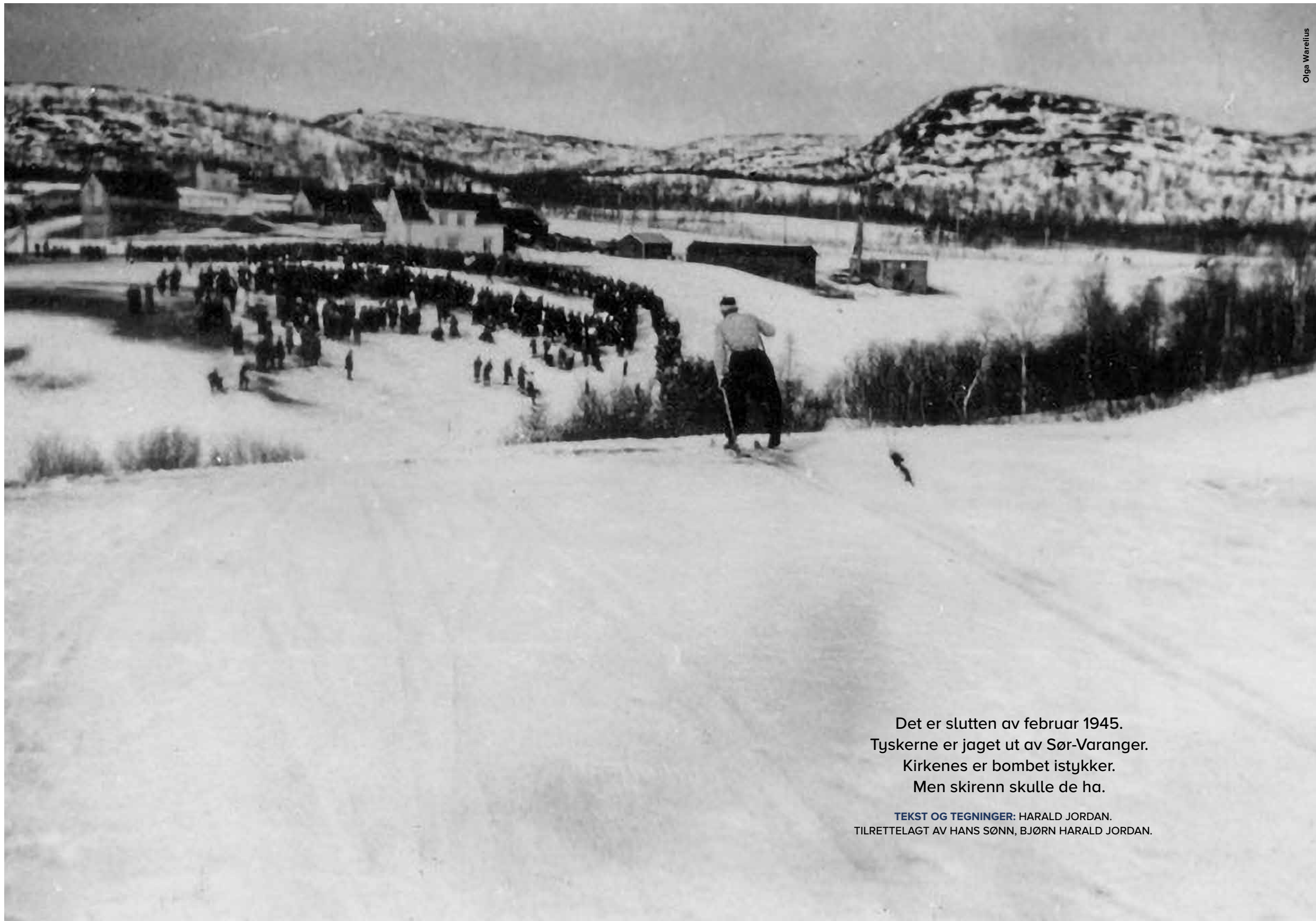
Asgeir Myhre, Krigsskolens venner

Per Julian Tande, Krigsskolen i Oslo

ROGER PIHL

har skrevet flere faglitterære bøker og biografier og debuterte skjønnlitterært i 2007 med romanen *rolex*. Hans seneste roman *Mannen som ikke ville hjem* er så langt solgt til Danmark, Finland, Tsjekia og Tyskland og var den første, norske roman noensinne til å bli presentert på Filmfestivalen i Berlin.

Det er slutten av februar 1945.
Tyskerne er jaget ut av Sør-Varanger.
Kirkenes er bombet istykker.
Men skirenn skulle de ha.

TEKST OG TEGNINGER: HARALD JORDAN.
TILRETTELAGT AV HANS SØNN, BJØRN HARALD JORDAN.

LANGRENN I KRIGSRUINER

Det er slutten av februar 1945. Solen har kommet høyere og høyere på himmelen. Gradenstokken viser bare -36. Ja, leseren stusser kanskje, men da får jeg fortelle at vi befinner oss i Sør-Varanger i Øst-Finnmark, og her kryper kvikksølvet av og til i polarnatten helt ned til -45 grader. Da er det ikke fritt for annet enn at du blir litt stiv i kjakene og ordene fryser seg liksom fast inne i spiseorganet ditt. Vidua ligger der hvit og fin. Langrennsløpere i Sør-Varanger har begynt å røre på seg igjen. Etter 5 års dvaletilstand kom den egenartede kriblingen i kroppen på en, den følelsen som enhver idrettsmann kjenner i blodet sitt, når han begynner å legge seg i trening i den idrettsøvelse som han har interesse for. Riktignok skorter det litt på utstyret etter tyskernes djevelske herjinger. Mange mistet gjennom bombingene hele sitt utstyr. Men man fikk bruke det man hadde av gamle utslitte langrennsski og trestaver. Verst var det for hoppløperne, som mistet sine to prektige hoppbakker. Tyskerne sprengte nemlig fartsstillaset vekk da de mente fiendtlige fly brukte disse som kjenningsmerker.

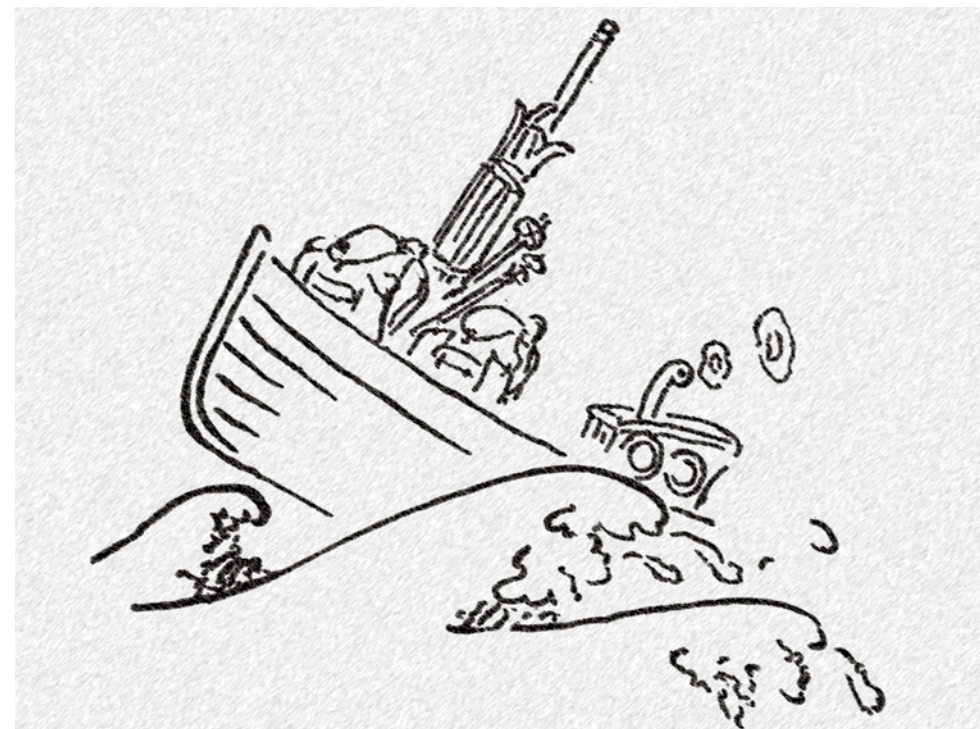
EVAKUERT TIL SKOGFOSS

Da jeg selv som Oslogutt hadde en del langrenn på baken, deriblant 7 Birkebeinerrenn, for min gamle skiklubb Lyn i Oslo, var det ikke fritt for at jeg tenkte: En får vel se å lage seg en liten treningsløype og fly litt mer i Old Boys-klassen her oppe i polartraktene. En var jo ikke mer enn 39 år.

Etter at huset vårt i Kirkenes hadde fått to treffere (resten brente tyskerne da de for), evakuerte min kone (hun er fra Kirkenes), og jeg 6 mil opp til Skogfoss ved Passvikelven. Den vakre grenseelv mellom Finland og Norge. Her var det et typisk, småkupert terreng, bestående av løv- og furuskog. Granen trives ikke så langt mot nord, i den strenge polarkulde, skjønt høyden over havet ikke går opp til mer enn ca. 300 meter. Et godt tegn på det jernharde klima selv for furuen, er ifølge en forstmanns undersøkelse følgende: En furu i Pasvikdalen med sine 3–400 år, tilsvarer en furu sørpå med bare 20 års vekst bak seg. Oppe i den 12 kilometer lange, vakre dal traff jeg så på den kjente skiløper, den i dag 37 år gamle Johan Brochs og hans 3 år yngre bror Einar. De er fra Fauske ved Bodø og hadde slått seg ned her som nybrottsfolk i 1934. Da Johan arbeidet i Sulithjelma, dominerte han bestandig øverst på premielisten i de kombinerte renn her. Det var knivskarpe konkurranser i disse renn, med deltagelse fra de kjente løpere fra Salten, som hører med til noen av landets beste. Dessuten kom det mang en hard svenske fra den andre siden av Kjølén. De to brødre og jeg slo oss så sammen og deltok vinteren 1945 i april måned. Det vil si i det første 17 kilometer-renn dro jeg alene og fikk første premie i Old Boys-klassen. Og brødrene Broch som grunnet mange års slit på eiendommene sine ikke hadde fått tid til å delta noe større før krigen, fikk nå en voldsom interesse.

MED FISKESKØYTE TIL SKIRENN

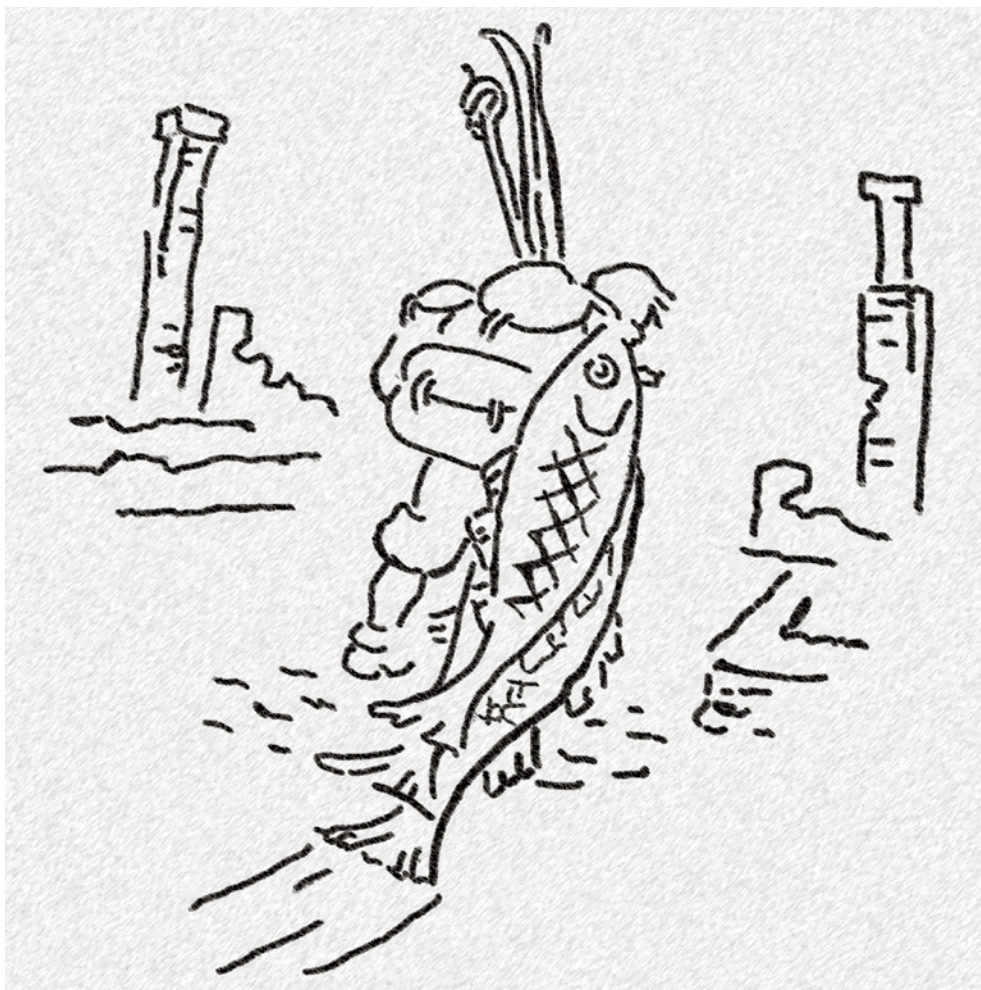
Vi dro så avgårde tidlig om morran, før en viss mann hadde fått sko på bena. Lå og småfrøs på et lasteplan tilhørende dalens eneste bil (de andre var rekvirert av tyskerne). Det ble drøye turer i adskillige kuldegrader, 12 mil frem og tilbake, på en bombet og brosprenget vei, som litt etter litt provisorisk ble reparert.

Mesterskapet for den befridd del av Norge ble arrangert den 14–15 april, av skiklubben Kvik, Vadsø. Men for å komme til Vadsø fra Kirkenes måtte vi reise med en liten fiskeskøyte. Da vi kom ut på den bekjente Varangerfjorden og dønningene og hard sjø gjorde det umulig å være på dekket i det lille nøtteskall, krøp vi ned i den lille mannskapslugar. Her nede stuet vi oss sammen ca. 15 mann, og da det bare var beregnet til 4, måtte vi fordele oss så godt vi kunne oppe i de 4 køyer som tilhørte mannskapet. Men jeg skal si det var ikke 3 skiløpere som gikk i land i Vadsø. En følte seg mer som vi skulle ha vært på rangel i flere døgn. Heldigvis hadde vi to hviledager før 18 kilometer-rennet. Disse tilbragte vi i det gjestfrie hus hos formannen i «Kvik», Thorleif Mathisen. For disse dager gir vi all honnør til fru Mathisen, hans mor som stelte så godt for oss. Men vi var jo svært heldige attpåtil, som dumpet midt oppi fødselsdagen til formannen, det ble nemlig både bløtkaker og sjokolade med krem.

SKISMØRING FOR SALT SNØ

Vi besluttet så første dag å ta en sviptur opp mot vidua og titte litt på lokalitetene. Her lå det prektigste snaufjellet en kunne tenke seg, uten et tre, men øverst en lang slette så langt vi kunne se, unntatt et par dalstrøk i det fjerne. Viktig for oss var det også å få prøve litt av smøringene våre, da vi nemlig svært ofte hadde hørt følgende: Ja, «dokker» som er sørfra, «dokker» skal nok merke at den smøringen «dokker» er vant med, ikke alltid passer her oppe. Og

sannelig, skulle vi merke det tydelig. Grunnet havklimaet i Vadsø, og at innlandet er et typisk lavland, trekker sneen til seg en masse saltpartikler. Det fortelles blant annet at når man for eksempel utpå vårparten oppå vidda smelter sne og koker seg kaffe, er det saltsmak på den.

KRAFTIGE HOFTEVRIKK OG FRASPARK

Etter prøving av flere tørrsmøringer ble vi skuffet over den forholdsvis dårlige gli. Vi hadde likevel trå ski. Havaldsen (Rjukan), den ypperlige eneste for fokksne og særlig kaldt føre savnet vi i høy grad, den befant seg nok ikke på våre breddegrader i dag, dessverre.

Neste dag gikk så 18-kilometers-rennet av stabelen med start fra turnlokalet i Vadsø. Det startet ca. 65 løpere. Kommet opp på vidda følte vi igjen som dagen før at skiene var trå, vi

hadde en elendig gli. Det ble nå allikevel en helt overlegen seier for Hilmar Solli, Østerdalslaget, Oslo. Han slo annemann med flere minutter. Solli henledet for øvrig oppmerksomheten på seg, ved sin blendende teknikk, kraftige hoftevrikk og fraspark. En slik kar kunne her i Nord Norge som instruktør virkelig lære opp finnmarkingene til å utnytte kroppen bedre. Det er mange gode emner her av ungdom, men det var lett å se at det var teknikken det skortet på. Old Boys-klassen ble vunnet av Johan Brochs, ikke så langt etter Solli i tid. Broderen Einar la beslag på andre plass og jeg selv på femte plass. Neste dag foregikk hopprennet ved Kviks skiklubb's hytte, 8 kilometer inne på vidda. Tyskerne ødela også hoppbakken i Vadsø, derfor satte den energiske Hilmar Solli seg i spissen for å få et hopp i stand til mesterskapet. Det ble da nedlagt et kjempearbeide oppe i en stor snebre. Her ble det i skrenten spadd opp adskillige kubikk sne, og man hadde et virkelig mesterlig bygget hopp som faktisk besto bare av store firkantede sneblokker. Hoppet ble dekorert med et kjempestort norsk flagg, og det ble prestert mange pene hopp på omkring 30 meter i den lille bakken. Mester her ble Knut Hatle, Kirkenes Idrettsforening. Om kvelden ble det så en vellykket premieutdeling. Formannen Thorleif Mathisen delte ut de respektive premier, og alle deltagere fikk tildelt diplom til minne om mesterskapet i den befrikkede del av Norge.

TORSK OG SPLITKEIN

Hjemturen med en annen liten skøyte forløp helt rolig i de 4 timers tid turen tok. Samtidig var vi så heldig å passere noen fiskere som drev juksafiske etter torsken. Av dem kjøpte vi noen svære rusker. Vi hadde oppe i landet nemlig ikke smakt fersk fisk på et halvt års tid. Da vi senere trasket gjennom gatene i Kirkenes, måtte vi selv dra på smilebåndet. På ryggen vår svære oppakning, på venstre skulder Splitkein-ski og staver, og over den høyre 3 svære torsk på 10 kilo hver i vekt. Det hadde ikke vært fisk i Kirkenes på aldri så lenge, så mange misunte oss svært. De kom bort og spurte hvor vi hadde fått fisk fra. Vi sa det var noen av premiene vi tok i Vadsø. Etter 6 mils risting på vårt tradisjonelle lasteplan opp til Skogfoss igjen ble det stor fest hos våre familier med en hyggelig torskeaften. Senere deltok Johan Brochs og undertegnede i en 30-kilometer arrangert av Jacobsnes Idrettsforening, rett ovenfor Kirkenes. Her vant Harald Thunstad, Kif, klasse A, og Johan Brochs klassen over 32 år. Selv ble jeg andremann.

Da vi nå på Skogfoss hadde deltatt rundt omkring, mente vi at vi kunne jo selv arrangere et langrenn. Jeg sendte da ut innbydelse til et 12-kilometers langrenn for Pasvikdalens løpere. Rennet gikk første påskedag. Det meldte seg 45 deltagere og da jeg laget en klasse for damer, fikk vi med 10 av dem. Vinner av rennet ble som forventet Johan Brochs. Om kvelden hadde vi festlig premieutdeling på Skogfoss Turisthotell, som faktisk er den eneste gjenstående av Finnmarks fjellstuer. Av premier ble det delt ut flere bøker og gavepremier, samt kontantbeløp som var innkommet av startkontingenten. For at det ikke skulle oppstå profesjonisme, ble premievinnerne gjort uttrykkelig oppmerksom på at de selv skulle kjøpe pokaler når de engang kom. Damenes ærespremie tilfalt Johan Brochs, som mottok en kjempestor bløtkake. Undertegnede som sto for premieutdelingen delte også ut 20 selvlagde diplomer, som deltagerne satte stor pris på, til minne om Skogfossrennet, det største langrenn i dalens historie. Etterpå

var det selvfølgelig dans til neste morgen. Både dette renn og de øvrige i Sør-Varanger ble alle nevnt i nyhetene fra London, til stor glede for oss her oppe som hørte det.

PÅ STARTSTREKEN MED DEN RØDE ARMÉ

Men det mest strålende og minnerike løp var det internasjonale 20 kilometer langrenn arrangert av Kirkenes Idrettsforening. Starten var på Sandnes, 8 kilometer fra Kirkenes. Her deltok 109 løpere. Av dem tellet ca. 60 skiløpere fra Den røde hær. I samarbeid med Den røde armé stilte disse en svær militærbrakke til disposisjon for oss norske skiløpere. Det var et stort øyeblikk da vi passerte forbi de alvorlige staute russiske vaktposter med maskinpistoler, inn på det militære området. Vi gikk gjennom en med granbar dekorert portal, og øverst kneiste et høytidelig bilde av Stalin florumvunnet av det russiske flagg med hammer og sigd i gull. Inne i den store brakken var alle veggene dekorert med fotografier av Den røde armés kjente generaler. I den ene ende av lokalet holdt så vi norske løpere til. I den andre enden oppdaget vi noen smarte mørkhårede skjønnheter, som lik trenede skiløpere klinte inn skiene sine med klister med bare never. Jeg måtte tenke, det skal meget til at en norsk skjente gjorde det samme. Etter å ha prøvd litt forskjellig smøring på det lomske føret, det var nemlig kommet et par tommer nysne i løpet av natten, la vi under sterk tvil på litt av Østbys gule tube for våt sne, innblandet med tørrsnesmøring. Gradestokken holdt seg i nærheten av 0. Vi visste løypa gikk i småkupert terreng inn på snaufjellet med naturligvis litt fokksne, som kanskje var iblandet noen saltkorn også. Etterpå viste det seg at mange var uheldige med smøringen, deriblant Hilmar Solli, som nok hadde blitt en farlig konkurrent for russerne.

SMØREPRAT MED RUSSISKE OFFISERER

Mens vi preparerte skiene våre, hadde vi ustanselig besøk av høytstående russiske offiserer, ja, til og med generaler. De var veldig dekorerte med krigsmedaljer, men så hadde de deltatt på tundraen ved Litzafronten. De var meget interessert i vår smøring, de visste jo at nordmennene var noen kløppere til å fly langrenn. Dette renn skulle nemlig ha gått av stabelen en uke før. Men da russerne da holdt på å avvikle sitt eget mesterskap i Petsamo, Finland, ba de nordmennene å utsette dette renn en uke. De forsøkte å innlede en samtale med oss, men da vi kun greide å si «spasiba» (takk) og «karascha» (fint), gikk det liksom i stå. Siden traff vi enkelte som kunne litt engelsk, og svært mange tysk, men det likte de ikke å benytte seg av. De var ihvertfall overstrømmende elskverdige mot oss. På startplassen var det yrende liv. Et stort russisk militærorkester spilte feiende marsjer. Overallt vrimlet det av Røde armés tropper, og en del norske soldater i svenske og engelske uniformer.

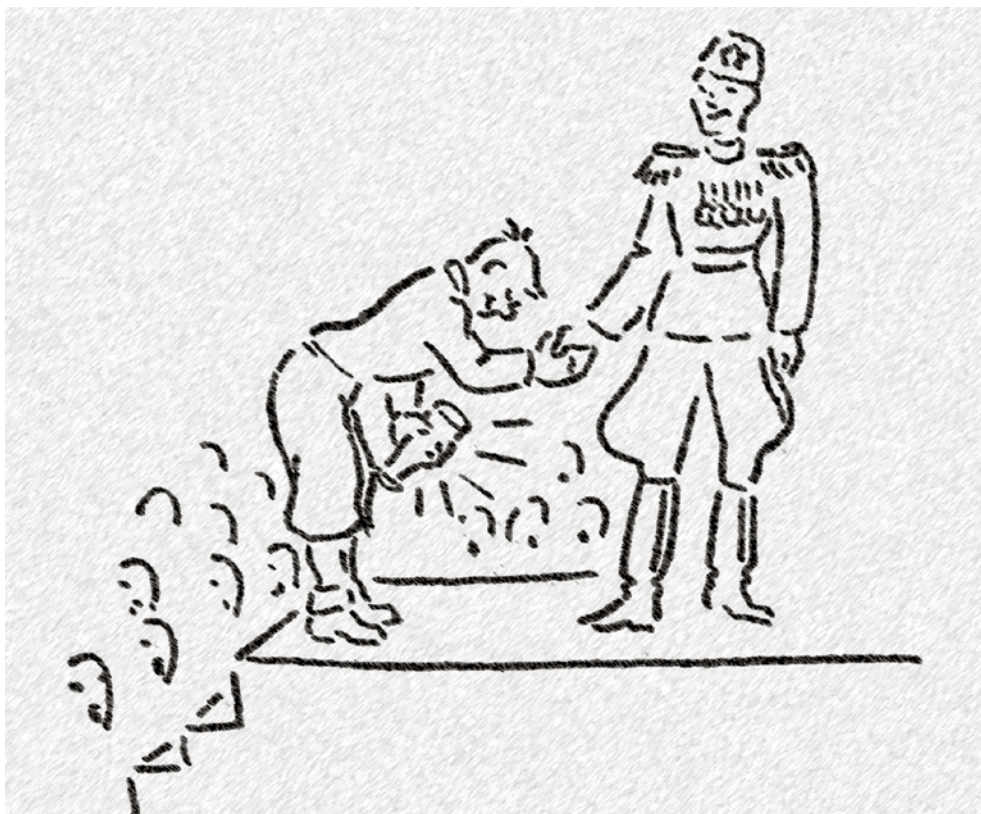
SKIUTSTYR FRA TYSKE DEPOTER

Endelig var den hektiske tiden før starten over. For hver løper som startet fulgte det hundrevis av heiarop langs med den 100 meter lange smale passasje, hvor det internasjonale publikum hadde dannet espalier på hver side av tauene. Så bar det ut i løypa. Selvfølgelig var skiene trå i begynnelsen, men heldigvis etter hvert ble de bedre. Det ble adskillige russere

vi måtte rope løype til, og de spratt ut som ekorn. De hadde god kondisjon, men det skortet på teknikken for de flestes vedkommende. Vi ble overrasket over russernes skiutstyr ellers. Tidligere hadde vi nemlig lagt merke til at soldatene brukte sine lange filtstøvler i likhet med de finnene bruker om vinteren. Bindingene på skiene består da av bare en tårem. De russiske skiene var bredere enn våre hopp ski. Nå gikk de på norske Splitkein-ski med Rottefella bindinger, norske skistøvler, og bambusstaver. Alt overtatt fra tyske depoter, som igjen hadde rekvirert det fra norske fabrikker. Ute i løypa ble vi enda mer overrasket. For hver annen kilometer var postert en 18–20 år gammel russisk skjønnhet. De bar en hvit skilue, en knallrød jakke og mørke strekkbukser. Vi ble mottatt med et charmerede smil fra en blennende hvit perlerad og et hyggelig «strass» (morn), da vi passerte. Men toppen på det hele var følgende: Omtrent 12 kilometer fra mål gikk vi gjennom en trang bergkløft, her var det stasjonert en russisk førstehjelpsstasjon. Den bestod av en bred lang slede forspent med 4 stolte svære russiske rensdyr, ved siden av hverandre. Det var meget fristende å gå opp her. Da hadde en blitt kjørt hjem til mål og sikkert blitt behandlet med kjærlig omsorg av en russisk skjønnhet med hvit lue og knallrød jakke og strekkbukser. Men vi norske løpere fant ut at ambulansen var nok beregnet på slitne russiske løpere og ikke på oss norske.

En kilometer fra mål hørte vi det klingende militærorkesteret gjennom høyttaleranlegget. Oppover det 200 meter lange jordet som vi beinflyø inn til mål, fikk vi vår store hyllest fra den kolossale menneskemengde.

PREMIEUTDELING, APPLAUS OG MUSIKK

Etter innkomst ble vi traktert med hvit kjeks og varm havresuppe. Deretter dro vi norske løpere til finsk badstu hos noen kjente. Premieutdelingen fant sted om kvelden i Kirkenes, i en annen militærbrakke ved fotballbanen, midt mellom avsvidde branntomter og ruiner. Det viste seg at russiske skiløpere ikke var til å spøke med. Her fikk vi vite at russiske kar-elere i fremtiden kan bli harde konkurrenter både for finner, svensker og nordmenn. Og de viste en voldsom interesse for å få et innblikk i langrennsteknikkens finesser. Det var igjen gamlekaren Johan Brochs som reddet nordmennene fra et fullstendig nederlag. Hans tid var 1.17.00, men den måtte han dele med den russiske B-klassing Simogeikin, som fikk samme tid. De beste tider ble for øvrig:

Klasse A. 1) Toropov, Den røde armé, 1.18,04. 2) Orlov, R.A., 1.18.45. 3) Lasarev, R.A. 1.20.05. 4) Harald Thunstad, Kirkenes Idrettsforening, 1.23.21. 5) Hilmar Solli, Østerdalslaget, Oslo, 1.31.27.

Klasse B. 1) Simogeikin, R.A. 1.17.00. 2) Pojarkov, R.A. 1.19. 38. 3) Tobias Labaha, Neiden (Sør-Varanger.) 1.20.4) Varjukin, R.A. 1.24.04. 5) Kasjiin, R.A. 1.25.16.

Klasse 32-40 år. 1) Johan Brochs, Nordlyset (Sør-Varanger) 1.17.00. 2) Einar Brochs, Nordlyset, 1.18.27. 3) Kinetsjkin, R.A. 1.21.05. (4) Smirnov, R.A. 1.22.10 5) Harald Jordan, Lyn, Oslo, 1.23.51.

Over 40 år. 1) Olaf Brun, Kirkenes Idrettsforening, 1.38.26. 2) Peder Jensen, Kirkenes. 1.48.50.

I salen hvor premieutdelingen ble holdt, satt på den ene siden de staute representanter for den russiske skisport, deriblant flere kvinner, som bar offisersuniformer. På den andre siden satt vi norske. En liten norsk trio, bestående av trekkspill og gitar, spilte våre gamle slagermelodier med refrengsang selv av musikerne. Denne falt nok særlig i russernes smak, for de ga dem en veldig applaus. De er jo selv elskere av musikk, og sang praktfullt som de fleste russere gjør, med sine behagelige stemmer på senere tilstelninger.

Da Simogeikin og Johan Brochs hadde anvendt samme tid, ble man enige om å la dem få hver sin 1. premie. Og jubelen sto høyt i taket da Simogeikin mottok et armbåndsur for sin prestasjon. Det var godt gjort av Kirkenes Idrettsforening å skaffe til veie premier i en fullstendig utbombet by. Men de greide da ved egen hjelp både armbåndsur, plaketter og noen få sølvpokaler. Fra norske militære ble det levert en del lommebøker av skinn, visstnok fra England pågravert det norske våpen.

EN UFORGLEMMELIG DAG

Premiene ble utdelt av den energiske formann Ivar Hansen, kjent skiløper fra Fauske. På det oppbyggede podium sto formannen med sine assistenter, samt en russisk offiser, som virket som tolk og talte flytende norsk. Men så hadde han gått på Riis skole ved Oslo i flere år og var ansatt i russisk legasjon i Oslo før krigen. Foruten han var det også til stede en russisk general. Alle deltagerne var fremme og hentet sine respektive premier. Tidene ble også lest opp på russisk. Foruten premier fikk alle russiske og norske løpere et meget pent og sjeldent diplom. Alle var personlig fremme under veldig applaus og takket arrangørene, samt håndhilste på den russiske general. Diplomenes tekst lød: Kirkenes Idrettsforening 20 kilometer langrenn i den befrikkede del av Norge den 8. april 1945, med deltagelse fra Den røde armé og norske styrker.

Etter dette meldte den russiske tolk på feilfritt norsk: Om ti minutter får vi kino. Så er danseforbudet opphevet fra i dag av. I kveld kan de som har lyst, danse til i morgen tidlig. Stor jubel. Kinoforestillingen var meget underholdende, og derpå ble det i god kameratslig stemning danset til langt ut i de små timer. Nordmennene svingte seg med kjekke russiske jenter i uniform, og russerne de norske. For alle deltagere og arrangørene ble dagen et uut-slettelig minne, ett av dem som en idrettsmann aldri glemmer. For undertegnede som i dag i Oslo kan drømme seg opp til disse trakter, langt, langt der oppe under midnattssolens stråler om sommeren, til de klare frostnetter i polarkulden med det uforglemmelige, fantastiske nordlys, glemmer det heller aldri.

En snøball med skiglede har begynt å rulle i Afghanistan

TEKST: HENRIETTE BJØRGE

Det er ti år siden jeg satte meg på flyet til Kabul for første gang. Jeg visste ikke da at jeg skulle komme til å starte skikurs for jenter i Afghanistan, men fire år senere stod jeg med ski på beina i provinsen Bamyan, 3000 meter over havet, side om side med jenter i kåper og silkehijab, og speidet utover et skioldorado jeg har vanskelig for å beskrive med ord.

SKISKOLE FOR JENTER, I VERDENS VERSTE LAND Å VOKSE OPP I – FOR JENTER

Å lære jenter å stå på ski i verdens verste land å vokse opp i – for nettopp jenter - var en uvanlig ambisiøs idé, jeg var hele tiden fullstendig klar over det. Likevel, for en over gjennomsnittlig skiglad sjel med en sterk overbevisning om at verdien av sport og idrett kan endre et helt samfunn til det bedre, så skal man lete lenge etter noe mer givende å bruke vinteren på. Ting gikk ikke på skinner, langt ifra. Av og til, når jeg hadde løpt rundt i timevis og løftet opp jenter som falt på ski og ikke klarte å komme seg opp igjen på egen hånd, spurte jeg meg selv: Hvorfor orker jeg dette? Likevel, jentene var veldig lærevillige og glade for å få være med, men de hadde aldri drevet med idrett eller sport før, så det var mangel på både koordinasjon, kondis og muskler, og den begrensede tilgang på brukbart skiutstyr gjorde alt vanskeligere.

MOTGANG, SLIT OG GLEDESTÅRER

Jeg gråt mine modige tårer i skjul etter lange og slitsomme dager til fjells, av og til fylt av krangling, utakknemlighet og lite fremgang. Likevel, på uforklarlig vis var tanken om å gi opp veldig fjern. Da seks jenter nådde 3800 moh. på ski i Gumbatak Valley, og for første gang så sitt eget hjemsted omgitt av en fantastisk natur, var det flere som felte gledestårer. All motgang og fysisk strev var glemt, i alle fall helt til nedturen startet. Sikkerhetsrisikoen ved å reise til Afghanistan for å stå på ski er en god del hakk høyere enn å reise på ski til Alpene, men siden jeg hadde funnet en forholdsvis trygg rute og hadde et nettverk av afghanske kolleger og venner i ryggen, valgte jeg å hoppe i det. Jeg var overbevist om at jeg hadde et godt utgangspunkt for å lykkes med prosjektet i et kvinnefiendtlig samfunn, men samtidig var jeg bevisst på muligheten for at jeg måtte endre planer underveis eller skrinlegge hele greia.

MØTET MED AFGHANISTAN

Jeg reiste til Kabul første gang i 2009, sammen med en kollega fra den afghanske ambassaden i Oslo. I tråd med afghansk gjestfrihet ble jeg invitert til å bo hjemme hos familien hans, vel å merke etter at de hadde forsikret seg om at jeg ikke hadde planer om å skrive bok om oppholdet. De hadde hørt om *Bokhandleren i Kabul*. Etter intense uker med feiring av den muslimske høytiden Eid, enorme familieselskaper, deling av soverom med fem andre kvinner, tynn madrass rett på betonggulv, begrenset frihet og mange forholdsregler på grunn av den skjøre sikkerhetssituasjonen, var det likevel ett spesielt bilde som ble værende i hukommelsen etter at jeg kom hjem: den fantastiske Hindu Kush-fjellkjeden som strekker seg fra sentralAfghanistan til nord i Pakistan. De urørte fjellene, den uoppdagede skigleden, midt blant krig og lidelse og elendighet, i det største skioldoradoet man kan forestille seg. Jeg hadde aldri sett en lignende natur før, så til å begynne med satt jeg bare musestille ved flyvinduet og stirret ut. Terrenget varierte. Et månelignende landskap med bratte fjellsider, flate, snødekte fjellvidder. De mest perfekte melistoppene trollbandt meg. Jeg knipset bilder til vi hadde passert langt over grensa til Iran.

IDEEN

Da jeg var tilbake på jobb ved ambassaden i Oslo, spøkte jeg om å starte skiskole i Afghanistan. Til min store overraskelse syntes alle at det var en fantastisk idé, spesielt ambassa-

Å lære jenter å stå på ski i verdens verste land å vokse opp i – for nettopp jenter - var en uvanlig ambisiøs idé.

JENTENE I BAMYAN, Afghanistan fikk sitt første møte med ski i 2013. Haniya Ibrahim var en av de første som meldte sin interesse.

døren, Manizha Bakhtari, som på den tiden var den eneste kvinnelige ambassadøren fra Afghanistan. Likevel, på grunn av den pågående krigen og en vanskelig sikkerhetssituasjon, konkluderte jeg med at det ble for vanskelig og risikabelt. Jeg la ideen på hylla. Jeg manglet de rette kontaktene, og visste ikke da at noen andre hadde tenkt lignende tanker som meg. Tre år senere befant jeg meg på topptur i Chamonix sammen en gjeng språkkursvenner som alle var like middelmådige i fransk da vi reiste derifra. Livet handlet stort sett om en daglig dose bratt læringskurve innen frikjøring og fjellvett. På toppen av isbreen i Argentière møtte jeg Åsa, en svensk «Chamoniard» som drev eget «Chalet» og hadde blitt fastboende. Vi kom i snakk, og hun kunne fortelle at de hvert år hadde en britisk gjest som var involvert i et skiprosjekt i Afghanistan. Etter en måned ringte hun og sa: «Ian er her, og han vil veldig gjerne treffe deg.» Deretter fulgte et tre timer langt kafébesøk hvor han fektet med hender og snakket ustoppelig om hvordan noe var i emning oppe i fjellene i Afghanistan. Da var det gjort. Han hadde blåst liv i drømmen min, og jeg innså at dette var mulig å få til.

HÅP OM TURISME

Et halvt år senere fikk jeg tilbud om å reise ned og bidra som frivillig skiinstruktør gjennom en hjelpeorganisasjon som heter Aga Khan Foundation. Jeg skulle hjelpe til med å lære 25-30 gutter å stå på ski frem mot et nyoppstartet, lokalt skiløp kalt «The Afghan Ski Challenge». Dette var del av et innovativt økoturisme-prosjekt som skulle prøve å lokke turister i regionen til området. Turisme i Afghanistan, tenker du? Ja, det er nemlig en godt glemt realitet at på 1960-tallet gikk damer i miniskjørt gjennom Kabuls gater, og hippie-turismen blomstret langs Silkeveien, en enorm kontrast til dagens situasjon. Da e-posten kom, hoppet jeg i takt av glede og spenning, før jeg fikk summet meg og tatt en virkelighetssjekk. Tidspunktet kunne nesten ikke vært verre. Jeg hadde akkurat kjøpt meg flunkende ny leilighet ved Nordmarka i Oslo og var jobbsøkende. Det var ingen hurrarop å få da jeg ringte hjem og sa at jeg hadde tenkt å reise til Afghanistan og jobbe gratis, attpåtil med en idé som enkelte tenkte var umulig. Søsken og venner var naturlig nok skeptiske, flere syntes det var uansvarlig og dumdristig. Men så er det heldigvis alltid den ene vennen som sier: «Følg drømmen din!»

Og når til og med bestefaren min, som da var 88 år og meget oppdatert på tingenes tilstand i Afghanistan, tilbød seg å sponse flybilletten, så ble dette prosjektet en selvfølgelighet for meg. Bestefar sa: «Vær forsiktig, og husk at for enkelte der nede er ikke et liv like mye verdt som et liv for oss her hjemme».

CROWDFUNDING FØR AVREISE

Jeg organiserte en liten crowdfunding-kampanje før avreise Norge, og tok med det jeg fikk plass til. Jeg valgte å investere summen venner og familie hadde donert i skredutstyr, skistaver som det var veldig mangel på, og et kamera som de kunne ha glede av for å se sin egen fremgang. Et firma bidro med litt ullundertøy og skiklær til jentene, så jeg hadde premier klare til et eventuelt skirenn for jenter.

Etter en halvtimes flytur fra Kabul landet vi på en rullebane bestående av en grusvei i Bamyan, på 2500 meters høyde, midt i Afghanistan. Jeg skal ærlig innrømme at jeg ikke

Beatrice Fischli

Edward Kearney

James Robertson

James Robertson

DEN NYE INTERESSEN rundt ski har ført til at barna i Chapdara Valley lager sitt eget skitstyr, og mange har lært seg kunsten å falle med et smil.

Konseptet ski er ikke nytt i Afghanistan. Enkelte bønder lager sine egne ski av treplanker, blikkbokser og tau for å sanke inn dyrene når det er dyp snø og vanskelig å komme seg frem.

James Robertson

følte meg så høy i hatten da jeg steg ut av det slitne Antonov-flyet, hvor lyden av skudd-trening i PRT-militærbasen til New Zealand fungerte som velkomstfanfare. Alt jeg så var sandsekker og piggtråd, og et flyplasskontor i en container. Bagasjemannen stusset veldig på hva den store skibagen min var. Bamyan er ansett som den tryggeste provinsen i Afghanistan på grunn av Talibans mangel på fotfeste og tilstedeværelse i området, men jeg var uansett bevisst på å holde en veldig lav profil. Ull-hijaben var på, og den nye vinterjakka rakk meg nesten til knærne slik at jeg fulgte kleskoden for kvinner. Og der var jeg, midt oppe i fjellene i Afghanistan og skulle lære ungdom å stå på ski.

Ski, liksom.

Det hele føltes uvirkelig.

BEGYNNELSEN I BAMYAN

Takket være det nettverket jeg hadde opparbeidet meg av afghanske diplomater og innflytelsesrike personer gjennom den tidligere jobben min, følte jeg at jeg hadde et relativt godt utgangspunkt. De sto klare til å hjelpe om jeg skulle havne i byråkratisk trøbbel, men eventuelt andre situasjoner som kunne oppstå var jeg innforstått med at jeg å måtte klare meg selv i. Storparten av befolkningen i provinsen tilhører Hazarafolket, som historisk sett har blitt behandlet som annenrangs borgere av Taliban og pashtunere. Det var ikke mer enn 10 år siden Taliban hadde vært innom området og drept kvinner og barn, noe som naturlig nok skapte avsky og politisk motstand. I tillegg sprengte Taliban de berømte Buddha-statuenene i 2001, statuer som tidligere hadde representert en populær turistattraksjon. Buddhister fra hele verden valfartet dit pga. disse. Bamyan by var et viktig knutepunkt på Silkeveien, og har fortsatt mange historiske steder å by på, men på grunn av krigen har turistnæringen lidd betraktelig. Provinsen er blant de fattigste i landet, samtidig blant de mest liberale når det gjelder syn på kvinner. Befolkningen i Bamyan priser seg lykkelig over en fredfull tilværelse, men er veldig klar over at ting kan snu fort.

THE AFGHAN SKI CHALLENGE

Jeg ble innkvartert på et spartansk gjestehus sammen med skiguide og skredeksperter Simon fra New Zealand. Sammen skulle vi utgjøre skiskolen i to måneder. I tillegg kom Mads Drange ned, en ivrig frikjører som hadde lest om crowdfunding-kampanjen min på internett, og ville hjelpe til som skiinstruktør i et par uker. De første ukene holdt jeg tett om planen min om en skiskole for jenter. Jeg fokuserte på å lære guttene å stå på ski med «The Afghan Ski Challenge» som det store målet. Hver morgen stod vi opp grytidlig, pakket bilene i 20 minusgrader og satte av gårde på isete, humpete veier mot en av de mange nærliggende dalene, og favorittene var Chapdara og Foladi Valley. Jeg lærte fort at egenskapene til en Toyota Hilux med sommerdekk på vinterføre er uslåelig med en herdet afghansk sjåfør bak rattet. Vi kom oss frem overalt.

Tilgjengelig skiutstyr var av ymse slag. Mye var donert over flere år av noen få utenlandske skiturister, hjelpearbeidere i området eller humanitære organisasjoner. Det aller meste hørte

James Robertson

Paul Hutchings

James Robertson

Bamyan Ski Club

HJEMMELAGET UTSTYR blir laget av treplanker, sandaler, tau og plast. Enkelte flatbanker blikkbokser og fester under skiene for bedre gli, og de mest innovative spikrer plasttupper i front.

hjemme på museum, og kun noen få skipar hadde bindinger med gammeldags gå-funksjon. Likevel klarte mange å utvikle en teknikk der de gikk rett oppover på slalåmski, uten å ty til fiskebein. Improviserte skifeller ble laget av skinn og tau som ble surret rundt skiene.

SKIKJØRING I AFGHANISTAN

Konseptet ski er ikke nytt i Afghanistan. Enkelte bønder lager sine egne ski av treplanker, blikkbokser og tau for å sanke inn dyrene når det er dyp snø og vanskelig å komme seg frem. Men konseptet «ski for å ha det gøy» var helt nytt, sett bort fra en skiklubb som eksisterte i Kabul på 1960-tallet. Den sveitsiske journalisten Christoph Zuercher kom på idéen om å introdusere skisport til Bamyan da han var innom på jobboppdrag i 2010. Ett år senere returnerte han med 15 par ski donert av den sveitsiske hæren, og han dro i gang ideen om et årlig skiløp. I begynnelsen var det lite forståelse for hva han prøvde å etablere, og få skjønte greia. Men det hjalp å ha premier som gulrot for innsatsen, selv om forståelsen for verdien av en sveitsisk Tissot-klokke oppe i de afghanske fjellene ikke akkurat var stor. I 2013 etablerte han skiklubben Bamyan Ski Club, den første i sitt slag.

TRADISJONELLE KLESKODER PÅ SKI

Det var mye knall og fall, latter, smil, smerter og slitne kropp. Men ingen klagde, ikke en eneste gang. Når man aldri har sett en skiheis i hele sitt liv og ikke vet om bedre, ja, da er det jo ingenting å klage over! Jeg opplevde stor takknemlighet over gleden guttene hadde av å lære noe nytt og morsomt, til tross for mangel på fasiliteter. Mange smågutter laget sine egne treski og trestaver og fulgte etter oss til topps, og brukte skisporene våre for bedre gli på vei nedover. Så tok jeg endelig mot til meg og foreslo å arrangere et skiløp også for jenter i området. Jeg søkte først råd hos Gull, en av få turistguider i Afghanistan og verten som drev gjestehuset jeg bodde på. Han tente på ideen, og sammen med kona hans la vi en plan. Først måtte jeg få tillatelse fra Aga Khan Foundation, deretter måtte vi ta en prat med religiøse ledere i området for å sjekke om dette ville møte motstand.

Jeg var veldig spent. Noen lokale mullaher uttrykte bekymring for hvordan jentene ville kle seg for sportslige aktiviteter som dette, og Gull måtte forsikre dem om at vi, til tross for at det var meget upraktisk, ville holde oss til tradisjonelle kleskoder.

Så kom den største utfordringen. Hvordan få jenter til å melde seg på et skikurs uten å egentlig vite hva ski er? Og ikke minst, i et særdeles konservativt samfunn, hvordan få tillatelse fra foreldre til å delta? Løsningen ble å arrangere piknikdager for lokale familier. På den måten fikk både ektemenn, fedre, brødre og barn se at det ikke var så farlig å la jentene og kvinnene få prøve seg på ski. Etter tre slike dager med over 60 jenter og kvinner innom, hadde jeg 10 stykker i alderen 16 til 24 år som hadde meldt seg på. Jeg var så glad og spent som jeg kunne få blitt, og fikk ståltro på at dette var gjennomførbart.

JENTER I SILKEHIJAB, SMÅSKO OG BLING-BLING-VESKER

Den første dagen glemmer jeg aldri. Jentene dukket opp ikledd silkehijaber, sine fineste kåper, med småsko og bærende på skinnende håndvesker. De visste knapt nok bak eller

Provinsen Bamyan er blant de fattigste i landet, samtidig blant de mest liberale når det gjelder syn på kvinner.

Bamyan Ski Club

Bamyan Ski Club

+ HENRIETTE OG JENTENE promoterer Afghan Ski Challenge 2014 ved en av de mange stridsvognene som ble stående igjen i Bamyan da krigen mellom Afghanistan og Sovjetunionen var over i 1989.

+ I STARTEN møtte jentene opp til trening i sine fineste kåper og hijaber. Gradvis har det blitt mer sosialt akseptert for jenter å bruke sportsklær.

frem på en ski, men det tok ikke lang tid før de hver morgen entusiastisk gikk gjennom utstyr-sjekklistene sine før avreise til fjells. Jeg glemmer heller aldri den dagen den tungt bevæpnede lokale militsen dukket opp langt til fjells. Jeg kunne høre pulsen min slå da jeg så dem komme marsjerende rett imot oss, enkelte soldater med bazooka over skulderen. Det virket som de var minst like overrasket over å møte på jenter på ski, ettersom de sporenstreks satte seg ned for en times pause rett i nærheten. Jentene ble først nervøse av det alvorlige publikummet, men det tok ikke mange minuttene før jeg kunne se en enorm stolthet lyse ut når de fikk vist fram de nye ferdighetene sine, vel vitende om at soldatene ikke kunne gå på ski.

AFGHAN SKI CHALLENGE FOR JENTER

Siden den gang har jentene i Bamyan Ski Club gjennomgått skredkurs, lært å vokse ski, deltatt i årlige skirenn og i økende grad uttalt seg om kvinners rettigheter i afghanske og internasjonale medier. Det har krevd stor tålmodighet. Jentene hadde aldri tidligere fått mulighet til å utfolde seg innen sportsaktiviteter, og de var vant til en meget begrenset frihet i det offentlige. I tillegg opplevde vi ofte vanskelige snøforhold med stor skredfare, og enkelte dager brukte vi mye tid på å finne områder uten gutter og menn som satte seg ned og stirret på oss dagen lang. I år ble det syvende «Afghan Ski Challenge» for jenter arrangert. Jeg har til nå vært med

på fire av dem, og det har vært en fantastisk reise å se hvordan motstanden enkelte av jentene møtte i starten nå er fullstendig borte for de fleste av dem. Noen opplevde at brødre ble banket opp fordi søstrene fikk tillatelse til å delta i noe som ble oppfattet som truende mot kulturen og i strid med religionen. Nå, derimot, mottar jentene lykkeønskninger og positive ord fra de fleste, og til og med enkelte lokale mullaher snakker åpent og positivt om likestilling.

AFGHANISTAN FÅR SITT EGET SKIFORBUND OG HISTORIENS FØRSTE FIS-RENN ARRANGERES I PAKISTAN

Det var en stor gladnyhet for alle involverte i Bamyan Ski Club da Afghanistan offisielt ble registrert med skiforbund i 2016. Det har åpnet mange nye dører, selv om mye gjenstår angående administrasjon og koordinering. I 2018 og 2019 deltok jenter fra Bamyan i de første FIS-rennene noensinne avholdt i Pakistan, mens yngre jenter har fått delta på treningsleirer i Kazakhstan, Russland og Sør-Korea. Det var første utenlandstur for alle sammen, og første gang de har sett og prøvd skiheiser. Alle er fortsatt på et nybegynner-stadium, men blir møtt med stor entusiasme fra andre land for sin deltagelse. På guttesiden var det håp om deltagelse for to av guttene i Vinter-OL i Sør-Korea i 2018. De har fått muligheten til å trene med et profesjonelt apparat rundt seg tre vintre på rad i Sveits, sponset av St. Moritz by og skiprodusenten Völkl. Det har betydd mye for den sportslige utviklingen deres, samtidig som det har skapt gode rollemodeller og nytt fremtidshåp for ungdommen i Bamyan. Som Sajjad sier: «Alle Afghanistans problemer eksisterer på grunn av juks og bedrag. Men i sport er det bare hardt arbeid og innsats som gjelder». Sammen med Alishah har han vært med på en aldri så liten skirevolusjon i den afghanske fjellheimen de ti siste årene. Dessverre lyktes de ikke med å sanke nok poeng i tide til å kvalifisere seg, men de er målbevisste og håper å kunne kvalifisere seg til neste Vinter-OL.

«THANKS ALLAH, FOR THE SNOW!»

For ti år siden fantes det ikke vintersport eller skiglede i Afghanistan, og det var lite å finne på for ungdommen på vinterstid ettersom skolene er vinterstengt. Nå er det stor aktivitet på sosiale medier når den første snøen faller i området og de gleder seg til å kunne dra på ski sammen, både gutter og jenter, og å trene mot årets «Afghan Ski Challenge». Bildetekster som «Thanks Allah for the snow!» akkompagnert av smilende mennesker som leker i snøen gjør meg glad. Det har vært utrolig givende å se hvordan en årstid som før var forbundet med kjedsomhet, ventetid og å sitte inne og varme seg ved ovnen i uisolerte hus, har blitt endret til noe positivt. Skiskolen er et eksempel på hvordan idrett og sport kan være fantastiske verktøy for å bygge selvtillit, kroppskontroll, ferdigheter, samhold og lederegenskaper. Samtidig kan det skape etterlengtet glede i en vanskelig hverdag, og ikke minst kan det være en plattform for ytring, i dette tilfellet kvinnefrigjøring i et patriarkalsk samfunn. Det er fantastisk å se jentene la seg intervju på afghansk TV og oppfordre andre jenter til å komme ut og delta, enten det er innen sport eller på andre arenaer. De har en veldig lang vei å gå, og må ta kampen selv, men en gnist har blitt tent oppe i fjellene i Afghanistan.

På grunn av ski.

Ski, liksom.

Thanks Allah
for the snow!

ZAHRA IBRAHIMI vant det første Afghan Ski Challenge for jenter som ble avholdt i 2013, og vil gjerne vinne igjen. Hun kaster seg i mål rett bak søsteren Haniya, som har gitt alt for å krysse målstreken først i det årlige skiløpet for jenter i Shahidan-dalen.

PS: Besøk gjerne organisasjonen Operasjon Skiglede på Facebook for oppdateringer om prosjektet. (Hvis du ønsker å støtte skiskolen i Bamyani økonomisk, så kan Vipps #18572 benyttes).

- Bamyani provins ligger vest for Kabul og har ca. 420 000 innbyggere.
- Fjellkjeden Hindu Kush strekker seg gjennom området og har fjell på over 5000 moh.
- Bamiyani er provinsens største by og administrative sentrum. Byen var et knutepunkt mellom øst og vest på Silkeveien.
- Turismen blomstret på 1960 – 70-tallet, og var lenge en viktig inntektskilde for regionen. De såkaltte «hippie trails» fra Europa og Asia gikk gjennom dette området.
- Afghan Ski Challenge er et internasjonalt skirenn som har blitt arrangert i Bamyani-provinsen hvert år siden 2011. Fra 2013 har det også blitt arrangert skirenn for kvinner.
- Det Afghanske Skiforbundet ble stiftet i 2016.
- Internasjonale konkurranser: I 2017 deltok to gutter fra Bamyani i VM på ski i St. Moritz. Ellers har enkelte junior-deltagere fått delta på skirenn i regionen i regi av FIS, men finansiering av deltagelse er stadig en utfordring.
- Utenriksdepartementet fraråder reise til eller opphold i Afghanistan som ikke er strengt nødvendig.

Et femtiendedels sekund av Husebyrennet 1883

Historien bak Skiforeningens (kanskje) mest ikoniske fotografi.

TEKST: MARIANNE REUSCH

HVEM FOTOGRAFERTE? OG NÅR?

Fotografiet fra Husebyrennet 1883 har du sikkert sett mange ganger før. Trolig uten å tenke nærmere over det. Bildet er brukt i mange forskjellige sammenhenger opp gjennom årene. Men hvem fotograferte? Og når? Nå har vi funnet noen svar.

Ser man litt grundigere etter i bøker og på nett, oppdager man raskt at det samme fotografiet er kreditert ulike opphavsmenn, og med varierende datering. Wikipedia opplyser at fotografiet er tatt av den kjente fotografen Anders Beer Wilse i 1923. Store Norske Leksikon forteller at det nøyaktig samme fotografiet er tatt førti år tidligere, fra toppen av Husebybakken, under rennet i 1883. Leksikonet skriver videre at fotografen er ukjent og at rettighetene tilhører NTB Scanpix. Her er det mye som ikke henger sammen. I 1883 var Wilse 17 år og hadde ennå ikke startet sin karriere som fotograf. Ifølge Wikipedia – igjen – kjøpte han sitt første fotografiapparat i Amerika først i 1886. At fotografiet skal være tatt i 1923 kan nokså enkelt tilbakevises. På det tidspunktet var Ullernchausseen anlagt. Den store veien delte sletta på den gamle Husebybakken i to. Kart fra den tiden viser at området var betydelig endret med veier og bebyggelse som ikke er forenelig med det man ser på fotografiet. På 1920-tallet hadde også biler overtatt jobben for mange av de hestene som preger bildet.

NASJONALBIBLIOTEKETS SKATTKAMMER

En versjon av fotografiet finnes hos Nasjonalbiblioteket. Kari Mina Kvammen ved Nasjonalbibliotekets fotoarkiv i Mo i Rana hjelper oss videre. Hun bidrar med følgende:

«Jeg har hentet ned negativet (glassnegativ i størrelse 16 x 21 cm), men dessverre viser det seg at det er en repro. Wilse har avfotografert en papirpositiv (?) og innlemmet det i sin samling. Ut ifra protokollen ser jeg at Wilse fikk en bestilling på dette bildet i 1923, – og på konvolutt er det skrevet Kap. Amundsen. Husebybakken (...) For øvrig har jeg også hatt kontakt med mine kolleger på Nasjonalbiblioteket i Oslo for å høre hvorvidt det kan være der. Men dessverre heller ikke der.»

Fotoarkivar Kvammen har herved gitt oss et verdifullt spor vi kan følge videre. For kaptein Amundsen er en godt kjent mann i Skiforeningens historie.

SPORET ETTER KAPTEIN AMUNDSEN

Kristian Vilhelm Herman Amundsen (1876–1962), eller K. Vilh. Amundsen som han til vanlig signerte med, var fra 1911 til 1925 sekretær i Skiforeningen og i denne perioden redaktør for årboken. I 1922 til 1924 var Amundsen også sekretær i den internasjonale skikommisjonen (CIS), forløperen til det internasjonale skiforbundet (FIS). Men kanskje aller viktigst i denne sammenheng, kaptein K. Vilh. Amundsen var Skimuseets første kurator. Det var han som registrerte samlingene og hadde ansvaret for utstillingen da Skimuseet åpnet på Frognerseteren i 1923.

AFTENPOSTEN OPPKLARER

Året 1923, da kaptein Amundsen bestilte bildet av Husebybakken fra Wilse, er altså en puslespillbrikke i historien om dette fotografiet. Årstallet er sentralt, selv om fotografiet åpenbart

ikke ble tatt i 1923. I Aftenpostens morgenutgave 5. januar 1923 finner vi nok et spor. Saken har tittelen «Holmenkolrendet i gamle dage». Den videre teksten lyder slik:

«Direktør Alf Tjersland har sendt oss et bilde som gamle Kristianiafolk straks vil dra kjensel på. Det er et fotografi fra Skiforeningens første renn i gamle Husebybakken i 1883. Underskriften er trykt, og den opplyser, at bildet er tatt av hoffotograf Szacinski på et femtiendedels sekund og forestiller begivenheten den 5. februar. Bildet er nå av så stor historisk interesse for foreningen, at direktør Tjersland på kaptein K. Vilh. Amundsens anmodning har stillet det til disposisjon for Skimuseet på Frognerseteren.»

Den videre rekken av begivenheter kjenner vi ikke i detalj. Men det kan godt ha vært som følgende: Kaptein Amundsen tok med direktør Tjerslands fotografi til Wilse. Han avfotograferte bildet. Denne reproduksjonen kunne Amundsen stille ut i Skimuseet, mens Wilse på sin side beholdt glassplaten han hadde laget. Følgende vet vi sikkert: Søndag 2. desember 1923 åpnet verdens første skimuseum på Frognerseteren. Begivenheten ble fyldig dekket i avisene de følgende dagene. Arbeiderbladet fremhevet «et fotografi fra Husebybakken» som særlig interessant i samlingen.

FOTOARKIVAREN BIDRAR – IGJEN

Kari Mina Kvammen ved Nasjonalbiblioteket i Mo i Rana har flere opplysninger:

«Anders Beer Wilse delte sin samling opp i diverse serier. B, stod for bestilte bilder. Det at det står skrevet «Kap. Amundsen. Husebybakken» på konvolutten passer jo bra til den videre historien. K. Vilh. Amundsen var åpenbart bestiller av reproduksjonen. Negativet med nummer NFWB 16796 er et av de ca. 100.000 negativer som Norsk folkemuseum kjøpte i 1961 da arkivet etter Wilse ble splittet mellom flere museer. Den enorme negativsamlingen ble sendt i flere omganger fra Norsk folkemuseum, og når akkurat «Husebybakken-bildet kom til Nasjonalbiblioteket er umulig å si. Men det kom nok en eller annen gang utpå 1990-tallet.»

For øvrig anbefales på det varmeste boken *Wilse. Mitt Norge* (2015), og spesielt kapitlet «Wilse etter Wilse», for alle som er interessert i historien om fotoarven etter Wilse.

CHRISTIANIA SKIKLUBS KLENODIUM

En vakker julidag sommeren 2019 er Skimuseets stab på befaring på til Christiania Skiklubs legendariske klubbhytte på Frønsvoll. Klubbmedlem Pål Schage tar imot på stuen. Fru Hilde serverer kaffe og jordbær. Formålet med besøket er å gjennomgå klubbens gamle ski i alminnelighet, og Hjalmar Welhavens i særdeleshet. Welhaven bygget opp en stor, privat samling av gamle norske ski. Hans samling ble innkjøpt av Skiforeningen i 1919, og dannet grunnstammen til det første skimuseet. Men dette er en annen historie. Denne julidagen går praten om gamle ski og fremsynte borgere. Øynene vandrer over de rikt dekorerte veggene på hytta. Blikket stanser ved et innrammet fotografi høyt oppe på tømmerveggen. Pål Schage finner frem en stige, klatrer opp, og henter ned. Det er vanskelig å sette ord på opplevelsen. Men der og da opplevde vi et slikt sjeldent, ubetalelig øyeblikk. Foran oss på bordet lå et originalt Szacinski-fotografi fra «Præmieskirend ved Huseby, 5. februar 1883». Christiania

EKTE SZACINSKI: Høytidelig tilbakelevering av det ikoniske fotografiet etter restaurering. Fra venstre: Pål V. Schage, Christiania Skiklub, Silja Axelsen og Åslaug Midtdal, Skimuseet, Rolf Mathisen, Christiania Skiklub. Foto Marianne Reusch.

Skiklub var i sin tid initiativtaker til å etablere Foreningen til Ski-idrættens fremme» som ble stiftet 4. januar 1883, altså en måned før Szacinski tok bildet. Det er derfor helt logisk at et slikt originalfoto skulle henge nettopp her på hytta.

FOTOGRAF LUDWIK SZACINSKI

I 1888 ble Ludwik Szacinski utnevnt til kongelig hoffotograf for kong Oscar II. Han var opprinnelig polsk, og kom til Norge som flyktning i 1865. Han utmerket seg som portrettfotograf, og tok også mange gode fotografier utendørs med motiver fra sport og friluftsliv. Bildet som ble funnet hos Christiania Skiklub, skiller seg fra Aftenposten-bildet gjennom noen små detaljer. Enkelte av de avbildede menneskene har flyttet litt på seg, eller står i andre posisjoner. Vi vet derfor at det må ha vært minst to eksponeringer, tatt med noen sekunders eller minutters mellomrom.

HOS RAMMEMAKEREN

Etter turen til Frønsvoll ble Szacinski-fotografiet overlatt til Skimuseets Silja Axelsen for å følge opp restaureringen: Silja forteller:

«Vi kom i kontakt med Svein på Galleriets Rammeverksted AS etter anbefaling fra et an-

SKIFORENINGENS FØRSTE.

Premieskirennet ble arrangert bare en måneds tid etter at Skiforeningen ble stiftet. Fotograf Ludvig Szacinski var definitivt rett mann på rett plass denne dagen. Han foreviget det historiske øyeblikket. Fotografiet er fullpakket av informasjon, hvis man tar seg tid til å se nærmere etter.

I bakgrunnen, til venstre, skimtes innerste del av Bestumkilen.

Reiseveien for mange av tilskuerne var tog fra Kristiania til Bygdøy stasjon (dagens Skøyen stasjon), og deretter til fots eller med hesteskyss via Hoff og opp til Kastelbakken. Sletta er omtrent der Gjenbruksstasjonen på Smestad ligger i dag. Ullernchausseen går i dag på tvers av bildet. Kongetribunen, plattformen der Kong Oscar II sto, ses ved foten av det store grantreet til høyre på bildet. Og – legg merke til skiløperen på vei opp bakken. Han har kun én stav – i tråd med datidens norm.

net museum. Vi ønsket å skifte glasset til et UV-glass for å bevare bildet og beskytte det mot videre bleking, og tette rammen slik at det ble godt beskyttet. Papirplaten fotografiet var festet til hadde bukket seg etter vannskade, og vi var usikre på om bildet hadde festet seg til glasset. Vi ville derfor ikke forsøke å åpne rammen selv og ta ut bildet. Også fordi papir beveger seg og vi ikke var sikre på om vi ville få bildet inn igjen etterpå. Christiania Skiklub ønsket å bruke samme ramme hvis mulig. Rammemakeren åpnet rammen og så at den var hel og mulig å bruke videre. I samarbeid med en papirkonservator renses de fotografiet, fuktet det og la det i press slik at bildet nok en gang ble flatt. Deretter fikk rammen nytt UV-glass før det ble bygget opp en ny bakplate for å gjøre bildet tett. Det var jo faktisk slik at noen småkryp hadde klart å komme seg inn foran bildet og levde et lite liv der. Bildet ble veldig flott!»

FORTSETTELSE FØLGER?

Vi vet at det var fotograf Ludwik Szacinski som med sitt kamera dokumenterte det ikoniske øyeblikket under Skiforeningens aller første renn i Husebybakken. Vi har sikker dato for fotograferingen. Og det finnes mange kopier av bildet. Men hvor er de originale platene – hvis disse fortsatt finnes? Oslo bymuseum forvalter fotoarven etter Szacinski. De forteller:

«Det stemmer at vi har Szacinskis negativarkiv her i museet. Bare en liten brøkdel av motivene i arkivet er digitalisert. Flere titalls tusen negativer er foreløpig ikke søkbare. Det dere leter etter, kan godt være blant dem.»

Detektivarbeidet rundes av i denne omgang. Men det er altså fortsatt muligheter for å finne mer. Vi kan jo håpe at Oslo Bymuseum lykkes i å ta saken skritt videre. Eller kanskje det blir Nasjonalbiblioteket som finner fasiten til slutt. De forteller at Szacinskis negativarkiv skal tilbakeføres til Nasjonalbiblioteket, og at arkivet neste vår skal bli transportert nordover til Mo i Rana. Hvem vet – kanskje Szacinski tok flere bilder under premieskirennene ved Huseby – denne skihistoriske dagen, 5. februar 1883.

Gutta på tur i Nordmarka

TEKST: THOR GOTAAAS FOTO: DAG VIDAR HOPØY/MAVERIX

TV2s populære serie «Gutta på tur» har besøkt reisemål over hele verden. I mars 2019 dro de til Holmenkollen og Nordmarka sammen med mange legender, for å gjenoppleve femmila over Glåmene.

EN FLOKK SKILØPERE

Programlederne Vegard Ulvang og Bjørn Dæhlie ønsket seg til Nordmarka og den gamle femmila. De inviterte tidligere storløpere: Harald Maartmann, OL-deltaker i 1952, Gjermund Eggen, VM-vinner i 1966, Oddvar Brå og Thomas Wassberg, Petter Northug og Sjur Røthe. Også finske Juha Mieto fikk invitasjon, men hadde en annen avtale i hjemlandet den helga.

Det var en fin gjeng. Lørdag 9. mars gikk flokken rundt på stadion og filmet mens femmila pågikk, ledet an av hovedprogramleder Arne Hjeltnes. Det vakte oppsikt med så mange kjente skiløpere samlet. Folk spurte om autografer og selfies. En prat med Erna Solberg fikk de også. Etterpå gikk Gjermund og Oddvar i VIP-teltet.

Gjermund var i storslag. Han skrev autografer og smilte på bilder med gubber og kvinnfolk, pratet på sin lune måte og lo den typisk smittende latteren. En Oslo-kar så sin ungdoms helt, overveldet til sinns, og sa med ærbødighet i stemmen:

«Å, Gjermund, jeg var her i 66».

«Det var je og», svarte han og lo.

Den finske ambassadøren hogg tak i Oddvar Brå og pratet med ungdommens forbilde. Tre kvarter brukte de to skiløperne på å gå ut av VIP-teltet. Så mange ville prate, ta bilder og få navnetrekket.

GJERMUND OG ODDVAR

Ingen visste da at Gjermund Eggen hadde under to måneder igjen å leve. Mentalt virket han pigg som før, kvikk i replikken, full av smil og latter, av klemmer og godord til kjente og ukjente. Som 77-åring merket han selvsagt alderen. Men steget, det huskende skiløpersteget, formet av tusenvis av mil i skogen på ski og på beina, det var intakt. Han gikk som en langrennsløper.

Han og Oddvar bodde på Holmenkollen Park Hotell. De pratet mye den helga, aldri har de to fått så mye samvær på tomannshånd. Det gjorde godt for begge. Gjermund not hvert minutt og var takknemlig for å ha blitt invitert. Sett i ettertid kunne han ikke ha fått et finere siste besøk i Holmenkollen, der han tok tre VM-gull i 1966 og ble utropt til nasjonens skikonge. Det snudde opp på hele livet til den kjekke engerdølen som forble verdensmesteren fra Oslo resten av livet, han som gikk på ski inn i nasjonens hjerter med gullet på femmila, i ett av NRKs mest kjente klipp der snøtunge graner er ventebilde på skiløperen som snart kommer.

KOBBERHAUGEN

Søndag 10. mars filmet man kvinnenens tremil på en solfylt dag. Utpå dagen forflyttet alle seg til Kopperhaugen, der skiløperne overnattet. Bare Petter Northug manglet, han skulle komme neste morgen.

Kokk Arne Brimi ledet an i matlaginga søndag kveld, der Oddvar Brå var medhjelper på kjøkkenet. Nå kom også Thomas Wassberg, som hadde vært æresgjest dagen før på et skirenn i Finland sammen med Juha Mieto.

Det var virkelig gutta på tur. Ingen kvinner svinset omkring for å dirigere, ingen klagde på noe og alle bare smilte, godpratet og trivdes i lag. Skiløperne likte å være sammen. Arne

Hjeltnes ledet an på sin blide, rolige måte, mens en julekveldsaktig eim fra kjøkkenet bredte seg i hytta. Det sto elg på menyen, skikkelig langrennsmat, med poteter og grønnsaker.

Rundt bordet på Kopperhaugen den kvelden satt det fem vinnere av femmila i Holmenkollen, de hadde gull i OL, VM og seire i omtrent alt annet i skisporten. Og de var født mellom 1925 og 1988. Den yngste, Sjur Røthe, gikk fortsatt aktivt.

En middag som filmes til et TV-program virker naturligvis litt stivere i formen enn et spontant måltid. De fortalte hver sine historie og anekdoter fra ulike epoker, i en tidsreise for femmila fra slutten av 1940-åra til 2019. Hele 70 års skihistorie satt rundt bordet, sju tiår med svettedryppende og andpusten innsats i Nordmarkas kuperte terreng for å vinne det gjeve rennet. Helt fra da Harald Maartmann gikk én runde i 1949 og kom på tredje plass, til Sjur Røthe som skøytet inn til seier på femmila i Holmenkollen i 2015.

GULLGUTTA RUNDT BORDET

Kara forlot ikke bordet etter at filmfolka sluttet å filme, praten fortsatte med mye latter. Igjen var Gjermund i storslag. Han satt mest og smilte, innimellom en lun kommentar som utløste mer godt humør.

Når skiløpere samles, særlig mannfolk, pleier det ofte å skrytes av egne prestasjoner. I ei gruppe er det alltid noen skrytemakere. På Kopperhaugen skrøt ingen av noe, selv om alle egentlig kunne gjort det. Men så gode langrennsløpere trenger ikke å skryte, det ligger heller ikke i deres natur.

De prater om hvor slitne de ble, hvordan de sprakk i et renn eller på ei treningsøkt, hvor mye de spiste etterpå eller hvor mye de trente i ei helvetsuke. Men de skryter ikke eller framhever ikke seg selv. De beste gjør ikke og trenger ikke det. Og i hvert fall ikke samlet rundt et middagsbord. Da er heller langrennsløpernes folkløse og fag emnet, erfaringer fra skiløperlivet.

Gjermund la seg først. Han sto også tidlig opp neste morgen, før klokka seks. Sjur Røthe hadde dratt hjem kvelden før og hentet Petter Northug mandag morgen. Alle gledet seg til å se ham, og han kom, direkte fra Thailand, brun i ansiktet. Gjermund hilste på ham og tok Petter til siden for en godprat. De har mye til felles, de to, som verdensmestere på hjemmebane og popstjerner i skisporten i hver sin epoke. Petter sa lite, men trivdes. Han var blant sine og følte seg hjemme.

DEN GAMLE RUNDEN

Mandag 11. mars skulle Brå, Wassberg, Ulvang, Dæhlie, Northug og Røthe gå den gamle femmila i Holmenkollen. Også en skihistoriker fikk være med i løypene som Morten Biong Nilsen og flinke folk fra Skiforeningen hadde kjørt opp med snøscooter.

Det var verdens beste vær, sol, skarpt føre og et eventyr å gå på ski.

Kara gikk i den gamle 25-kilometeren. Eldstemann Oddvar ledet an, foran Wassberg. Som han gikk, Oddvar, i den smale løypa med staup og svinger, kneiker og lange bakker. Den virket enda hardere enn i gamle dager. Også Northug og Røthe ble imponert over 25-kilometerens varierende terreng, og hvordan det stilte krav til løperen.

Etter fullført runde skulle løperne, inkludert Harald Maartmann og Gjermond Eggen, spise koteletter på en matstasjon nedenfor Kobberhaugen, for å herme etter en matstasjon i gamle dager. Gjermond gikk først inn på ski og satte seg. Det gjorde også de andre og smakte Arne Brimis utendørstilberedte koteletter. Det var siste gang Gjermond Eggen hadde ski på beina, og TV2 filmet det.

TIL HOLMENKOLLEN

Etter matstasjonen fortsatte turen på ski til Holmenkollen, fortsatt i bra tempo med Oddvar først, skiløperne virket yre over de fine forholdene, over å gå sammen og oppildnet av å være i Nordmarka på en perfekt dag. Det ble en naturlig pause da vi tilfeldigvis møtte Martin Johnsrud Sundby, fersk verdensmester som var oppriktig glad for å møte andre storløpere. Også Emil Iversen ruslet på ski i motgående retning, pluss Ingvild Flugstad Østberg og utøvere fra flere landslag. De trente rolig etter helgas renn.

Filminga skulle avsluttes med en spurt i Holmenkollen. Sterk slitasje på klisteret ga bakglatte ski hos flere, men mot mål våknet konkurranseinstinktet, og alle staket mot mål. Det hadde vært en helt spesiell helg og en fantastisk dag i Nordmarka og Holmenkollen. Gutta hadde vært på tur og lagd et TV-program som blir en skihistorisk klassiker.

En lengre versjon av denne fortellingen kommer i Thor Gotaas» planlagte bok om «På leting etter skihistorien».

GJERMUND EGGEN OG ARNE HJELTNES på det som viste seg å bli Eggens aller siste skitur.

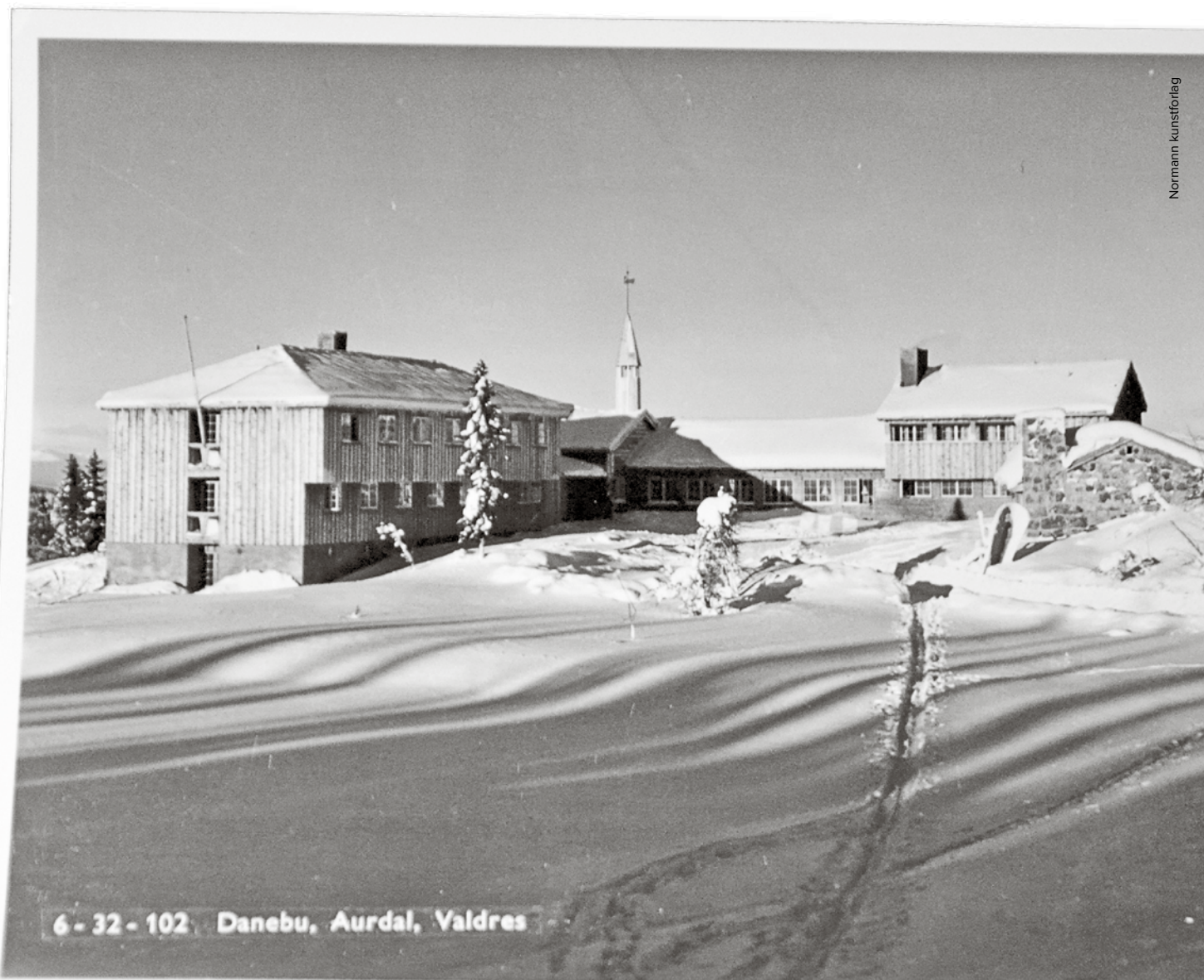

Danebu: en takk til det danske folk

Skiforeningens innsats for en folkegave til Danmark etter krigen

TEKST OG FOTO: ROGER PIHL

I 1945 tok Skiforeningen initiativ til en innsamlingsaksjon for å gi dansk ungdom en varig takk i form av en norsk skihytte.

DANSK HJELPEINNSATS

Danskehjelpen er et ord som neppe er spesielt godt kjent, men det står fortsatt i ordbøkene. Danskepakke er et synonym, men heller ikke det er spesielt kjent. Begge ordene har sin spesielle tilknytning til Skiforeningen, men for å forstå hvordan må vi først begynne med filantropen Borghild Hammerich Riefling og Den norske Damekomité, selv om dette bare kan bli en ørliten smakebit på et omfattende, interessant historisk tema som fikk stor betydning for Norge.

BORGHILD HAMMERICH RIEFLINGS INITIATIV

Borghild Hammerich Riefling vokste opp i Bergen, men giftet seg med den danske sjøoffiseren Carl Hammerich og flyttet til København da hun var 20 år gammel. Hun ble snart et aktivt og engasjert medlem av den norske kolonien i hovedstaden, og da krigen kom våren 1940 gjorde de bombede byene i Norge stort inntrykk på henne og den norske kolonien for øvrig. Borghild Hammerich startet innsamling av klær til folk i det krigsrammede Norge, og allerede høsten 1940 ble den første sendingen fraktet til Røde Kors i Oslo. Året etter fikk de ikke lenger utførselstillatelse fra Handelsministeriet for klær på grunn av tøysituasjonen i Danmark, derfor foreslo Borghild Hammerich at de heller skulle sende pakker med mat, som også var sårt tiltrengt i Norge.

NORGESHJELPEN

I begynnelsen av oktober 1941 startet hun Den norske Damekomité sammen med Asbjørg la Cour og Petra Sletten. Borghild Hammerich var foreningens dynamo og kontreadmiral Hammerichs embetsbolig ble hovedkvarter for virksomheten. Norgeshjelpen het det i sør. I nord snakket vi om Danskehjelpen, men begge ordene er uttrykk for det samme; et ubrytelig fellesskap med hentydninger til forholdet mellom Danmark og Norge gjennom mer enn et halvt tusen års felles historie. Det var store forskjeller mellom Danmark og Norge under andre verdenskrig. En av de største forskjellene var at mens Danmark kunne eksportere mye av sin landbruksproduksjon, var det mangel på mat i Norge. Danskehjelpen ble hele tiden utført i regi av Damekomiteen for å unngå uro og for å vise kontinuitet overfor de tyske myndighetene, selv om en rekke menn også var engasjert i arbeidet. En pakke inneholdt det som til enhver tid kunne skaffes til veie, men kunne typisk inneholde 1,5 kg pølse, 1,5 kg flesk, 1 kg ost og noen buljongterninger. Etterspørselen var størst etter fete eller sukkerholdige varer, men selv ikke dansker kunne gjøre nordmenn til lags. Jo flere pakker vi fikk, jo flere av oss klaget. «Det er fru Hansen, der synes, at fru Pettersen ikke skulle få, og det er fru Pettersen, der har fået pølse og ingen ost, medens fru Rasmussen har fået begge dele,» skrev Borghild Hammerich med et hjertesukk.

SUPPESTASJONENE

Den største suksessen ble bespisningen av norske skolebarn, en idé som oppsto fordi man var bekymret for barns helsetilstand. Barnerike og de økonomisk mest belastede familiene kunne hjelpes ved å servere varm suppe i skoletiden, og dinglende suppekopper på ransler ble snart et vanlig syn, ikke bare i Oslo, men etter hvert i nesten alle norske byer. Den danske

havresuppen ble laget av havre og bygg med tørrmelk, og tre ganger i uken tilsatt sukker. Bare i Oslo fikk 15 tusen barn suppe fra 38 suppestasjoner, hovedsakelig i samarbeid med menighetene rundt om i byen, men også fra alle steder en suppestasjon kunne legges. «For suppe skal vi ha, om den så skal kokes på taket,» sa en overlærer.

Behovet for hjelp var større enn enkeltpakkene rakk, og Norskehjelpen trengte flere penger, mer omfattende utførselstillatelser og bistand fra danske og norske myndigheter. Det krevde balanse og forhandlingskunst fra Damekomiteen, og felles vilje og samarbeid mellom departementene. Komiteen lyktes i å finne en enestående medarbeider i Landbruksministeriets leder Jens Christian Mogensen. Etter hvert innbefattet samarbeidet også det norske Forsyningsdepartementet og dets leder Nikolai Schei, som mestret balansegangen mellom norske behov og okkupasjonsmaktens krav på en komplisert måte. Hans innsats bidro til at Norge kom ernæringsmessig sett relativt godt gjennom okkupasjonsårene.

MAT FOR EN MILLIARD

Tidlig i 1942 tok admiral Carl Hammerich initiativ til å etablere Norgesfonden av 1942 og ledet arbeidet med pengeinnsamling og innkjøp, mens Damekomiteen kunne konsentrere seg om forbindelsen til Norge og utvikling av kontakter. Borghild Hammerich reiste selv til Norge for å knytte kontakter og etablere et nettverk. Ivrige og frivillige dansker over hele landet pakket enkeltpakker som så ble sendt i kasser og sekker til Norge, enten med båt eller tog. Antallet pakker var beskjedne 510 stykker det første året, men steg til hele 183 881 i 1945. Da arbeidet ble avsluttet, hadde Damekomiteen sendt mer enn 32 tusen tonn matvarer til en verdi i dag på om lag 1,162 milliarder kroner. I takt med at det ble tydeligere at Tyskland ikke ville vinne krigen, ble danskenes forhold til tyskerne mer anspent og de fikk enda en grunn til å støtte Norgeshjelpen. Carl Hammerich ble arrestert av Gestapo og omkom under det britiske angrepet på hovedkvarteret i København 21. mars 1945, så for Borghild Hammerich selv sluttet krigen med en personlig tragedie. Hun giftet seg fire år senere med pianisten Robert Riefling og var blant initiativtakerne til Fondet for dansk-norsk samarbeid der hun var generalsekretær fram til sin død i 1978. For innsatsen under krigen ble hun utnevnt til kommandør med stjerne av St. Olavs Orden, ble æresdoktor ved Universitetet i Oslo i 1945 og er gravlagt i Æreslunden på Vår Frelsers gravlund i Oslo.

DANSKEHJELPEN OG EINAR GERHARDSEN

Einar Gerhardsen var en av dem som nøt godt av Danskehjelpen da han satt i konsentrasjonsleir, etter å ha blitt arrestert som den kanskje mest sentrale motstandsmannen i landet. «Jeg opplevde selv å se hva danskepakkene betydde for de norske fangene i Sachsenhausen, og jeg tror en har lov til å si at den som ikke selv har opplevd det aldri helt vil kunne forstå hva pakkene betydde,» skrev han. En matpakke betydde en fullstendig forandring i situasjonen, det betød ikke bare bedre liv og helse, men også en lysere tilværelse. Og selv om forholdene i konsentrasjonsleiren var aldri så forferdelige, spiste de matpakkene med dårlig samvittighet fordi de hjemme kanskje ikke hadde det like godt.

UTSIKT fra Danebu Panorama.

BEFRIELSEN

Norges frigjøring førte til en serie av festuker, og på lik linje med feiringen av 17. mai ble også Danmarks grunnlovsdag 5. juni behørig feiret. Noe annet ville vært rart. Det var mange som hadde jobbet for Danskehjælpen i krigsårene og som ønsket å gi denne dagen et preg av hyllest med takk for alt danskene hadde gjort for Norges kamp og for norsk ungdom under krigen. Tusener på tusener strømmet ned til Karl Johans gate, alt fra skolebarn til politiske fanger, og til slutt var det ikke én eneste ståplass igjen. Lettbeint ungdom klatret opp i trær og opp på tak. På idrettsplassene vanket det danskepølser og ekte, dansk fløteiskrem. Det var takkefester i kirkene, det var fakkeltog, og det var danske forestillinger i teatrene. Gleden og takknemligheten var ufattelig stor.

TAKK, DANMARK! TAKK, DANSKE VENNER!

Norgeshjælpen ble avskaffet ved befrielsen av Danmark og Norge, men mange mente at det gode samarbeidet og de mange kontaktpunkter som hadde blitt utviklet under krigen, måtte bevares. Nordmenn hadde takket danskene i brev, dikt og tegninger, men det var også et ønske om en mer håndfast takk til det danske folk for dets innsats for Norge. Denne tanken materialiserte seg i planen om å gi Danmark et skulpturarbeid utført av en norsk kunstner. Tilfeldighetene ville at den unge og lovende kunstneren Ørnulf Bast allerede hadde syslet med ideen om å gi takken en skulpturell form, en idé som ble mottatt med stor begeistring. Bast hugget et to meter høyt monumentet i granitt med to kvinner som symboliserte Danmark og Norge under krigen. Danskene skulle selv få bestemme hvor monumentet skulle

stå, og til slutt endte det i 1949 på Eidsvoll Plads ved Østerport i København. Når sant skal sies, fikk plassen dette navnet først i 2014, da den ble innviet 17. mai i anledning 200-årsdagen for Norges første grunnlov. Det ble samlet inn penger til monumentet, men langt mer enn det som trengtes til formålet kom inn. Med alle store og små bidrag kom det inn 742 tusen kroner, og overskuddet ble brukt til å kjøpe en eiendom som kunne gjøres til et levende sentrum for dansk-norsk fellesfølelse. I tillegg innvilget de danske myndighetene at overskuddet etter Norgeshjælpen kunne brukes på et dansk-norsk samarbeidsfond, og kontinuiteten fra Norgeshjælpen til Fondet for dansk-norsk samarbeide materialiserte seg i Lysebu. Lysebu er i seg selv en fortelling og opplevelse verdt, men det er Danebu som er Skiforeningen vedkommende.

FOLKEGAVEN TIL DANSK UNGDOM

På et redaksjonsmøte i Aftenposten i 1945 fikk sportsredaktør Peder Christian Andersen (1892–1964) ideen om å gi dansk ungdom en varig takk i form av en norsk skihytte, som også kunne brukes som sommerhytte. Andersen var norsk idretts første store radiopersonlighet og hadde blant annet referert fra fotballandslagets 2-0 seier over Tyskland i kvartfinalen under OL 1936. Han forsto at hvis en slik folkegave skulle realiseres, måtte det skje på et bredt grunnlag. Aftenposten kunne ikke nevnes av hensyn til kollegial misunnelse i disse fellesskaps viktige dager, så han serverte heller ideen til Skiforeningens formann Lauritz Schmidt (1897–1970) som grep den med begge hender. Aftenposten ville naturligvis behørig dekke innsamlingen redaksjonelt. Dermed begynte Skiforeningen innsamlingen med et opprop

i morgenavisene på den danske grunnlovsdagen 1945, der den uttrykte at «Norsk ungdom ønsker å gi Danmark et håndgripelig bevis på den beundring vi nærer for det danske folks ukuelige motstand og kamp for friheten. Likeså ønsker vi å uttrykke vår store takk for den enestående hjelp Danmark har ytet Norge – en hjelp fra et land som selv var trådt under jernhæl. I dag – den 5. juni – på Danmarks grunnlovsdag, innbyr vi all norsk ungdom til å slutte opp om en innsamling av midler til reisningen av en førsteklasses norsk skistue som senere blir å føre opp i godt, norsk skiterreng. Dette skal være vår gave til vårt frihetselskende brorfolk. I denne skistuen skal danske skiløpere nyte godt av norsk gjestfrihet og norsk skiterreng. Sammen med danske skiløpere skal vi binde enda sterkere de bånd som har holdt så trofast gjennom krigens år.»

HJERTEROM I ARRESTEN

Ideen fenget overalt. Peder Christian Andersen tegnet seg som en av de første med femti kroner. Alle aviser støttet opp om saken, og butikker, fabrikker og kontorer samlet inn penger. Freias personale bidro med 1230 kroner. Gaven kunne ikke ha vært norskere. Grunn tanken var at skistuen skulle være folkets gave og ikke avhengig av store donasjoner for å gjennomføres. Derfor var det hovedsakelig 25- og 50-øringer som skramlet ned i bøssene, mens folk sto nærmest i kø hos Skiforeningen for å levere sjekker på større eller mindre beløp, i tillegg til løfter om gratis inventar, ovner, ulltepper, badeutstyr, lamper og hjelp til praktisk arbeid. Tannum ga møbler for 500 kroner. Hunton bruk på Gjøvik, Berger Langmoen i Brumunddal og Nøsted bruk i Drammen ga gratis trefiberplater. Noen tilbød gratis tomt, og Norske Arkitekters Landsforbund tilbød seg å sette opp en gratis arkitektkonkurranse. Andre givere var Drammen jernstøperi, Sønnichsens rørvalseverk, Norsk Eternitfabrik, Christiania Glasmagasin, Husfliden og Hjula Veveri. Da innsamlingen tok slutt tidlig på høsten samme år, var det kommet inn 514 tusen kroner i kontanter.

Allerede i august hadde Lauritz Schmidt og høyesterettssakfører Harald Rømcke (1900–1983) kunnet overrekke gavebrevet til kontorsjef Axel Lundqvist i Dansk Idræts Forbund, men reisen til København hadde ikke foregått helt uten dramatikk. De hadde valgt en lørdag til reisen og rakk akkurat den siste ferjen fra Helsingborg over til Helsingør. Det de ikke visste, var at det fortsatt ikke ble kjørt tog i Danmark i helgen mellom lørdag klokka 12 og mandag morgen. Siste tog til København var for lengst gått, og hotellplass var et ukjent begrep. Så hva skulle de to, deres ektefeller og en betydelig sum penger gjøre av seg? Jo, de gikk til politiet, som forgjeves prøvde å få tak i en bil som kunne frakte dem. Da det ikke gikk, ble det til at Skiforeningens formann og hans følge måtte tilbringe natten i arresten på Helsingørs politistasjon. Det det er hjerterom, viste deg seg også å være husrom. De sov godt, fikk en solid frokost og kunne etter hvert reise videre til den danske hovedstaden.

MEN HVOR SKULLE SKIHYTTA LIGGE?

Tilbudet av gratis tomter hadde vært omfattende, og det var naturligvis umulig å velge dem alle sammen, dessuten måtte Skiforeningen finne det stedet som passet best for dem som skulle bruke hytta, representert ved Dansk Idræts-Forbund. Skjønt hytte og hytte,

med det klekkelige beløpet som sto til disposisjon kunne de anlegge en ganske staselig bygning. På et tidspunkt ble det også snakket om å anlegge to danskehytter og at den andre kunne ligge like ved Knutehytta på Kongsberg der det vanket gratis tomt, tømmer, lys, vei og annet.

Den norske byggekomiteen besto av Lauritz Schmidt, arkitekt Henning Astrup (1904–1983) og oberst og holmenkollgeneral Rolf Bloch Hansen (1894–1981) og etter en rekke befaringer der også danske representanter tidvis var med, falt valget på en tomt i Nord-Aurdal i Valdres. Kjøpmann Otto Diserud i Aurdal hadde gjort dem oppmerksomme på mulighetene Aurdalsåsen ga. Tomten lå på tusen meters høyde, like under tregrensa ved et vakkert skogstjern. Utsikten over fjell og blåner kunne ingen si noe på. Styremedlem i Skiforeningen Einar Bergsland (1909–1982) beskrev tomten slik: «Vi fant at den vakre skogen, de smilende, åpne fjellpartier og de små idylliske setervollene også ville begeistre danskene. Terrenget der fant vi også utmerket egnet for dem til turer og sport, sommer som vinter.»

DANSKESTØLEN

Norske Arkitekters Landsforbund inviterte så til konkurranse om å tegne «Danskestølen», og besluttet samtidig å utdele diplomer i stedet for pengepremier fordi de anså oppgaven å være en æressak for landets arkitekter. Ikke bare for bidraget til innsamlingen, men også for muligheten til å presentere norsk trearkitektur. Juryen besto av arkitekt Arnstein Arneberg (1882–1961), arkitekt Henning Astrup og Rolf Bloch Hansen, de mottok totalt 27 bidrag fra en bransje egentlig som var iherdig opptatt av gjenreisningen av landet. Konkurransen ble vunnet av Esben Poulsson (1907–1974) som med sitt bidrag «Tun» presenterte en hytte bygget i hesteskoform, med åpningen ut mot sør og mot skogstjernet. Juryen begrunnet sitt valg med «Et klart og enkelt utkast med et helt riktig orientert tun, ligger godt i terrenget med god forbindelse mellom det solbelyste tun og tjernet som herved er trukket inn i anlegget i høyere grad enn ved andre utkast. Oppdeling sovefløi – oppholdsfløi er klar og vellykket, dog skulle man ønske en bedre utsikt mot fjellene fra f.eks. spiserom og leserom, men hele anlegget blir lunt og sydent. Sovefløien er litt vel dominerende og kunne muligens med fordel oppdeles og trykkes litt ned i terrenget. Fasadene er utmerkete, rene og velporsjonerte. Kubikken er middels, og bygget synes økonomisk anlagt. Utkastet er et av konkurransen solideste og mest gjennomarbeidete.» Poulsson fikk også oppgaven å være utførende arkitekt. Hytta fikk navnet Danebu og ble oppført fra 1947 til 1950 under ledelse av byggmester Amund Bratrud (1893–1982) fra Rudseie i Nord-Aurdal. Byggekomiteen besto av formann Lauritz Schmidt, Rolf Bloch Hansen, Henning Astrup samt danskene Niels Jagd, Axel Lundqvist og Knud Lundgren. Hærens Ingeniør- og Pionérskoler sørget for å planere den nye veien, to bulldosere med tre mann på hver arbeidet i åtte dager, og jobben ble sikkert skrevet på kontoen for beredskap. Den totale byggesummen inkludert verdien av gavene beløp seg til 660 tusen kroner, hvilket utgjorde 100 kroner pr. kvadratmeter. Målt i dagens pengeverdi var det drøye 11 millioner kroner, men det forteller mer om samfunnsutviklingen enn noe annet.

KLENODIER: Her er forsiden på takkeboken, og porselensplaten med det fine diktet av Jul Haganes.

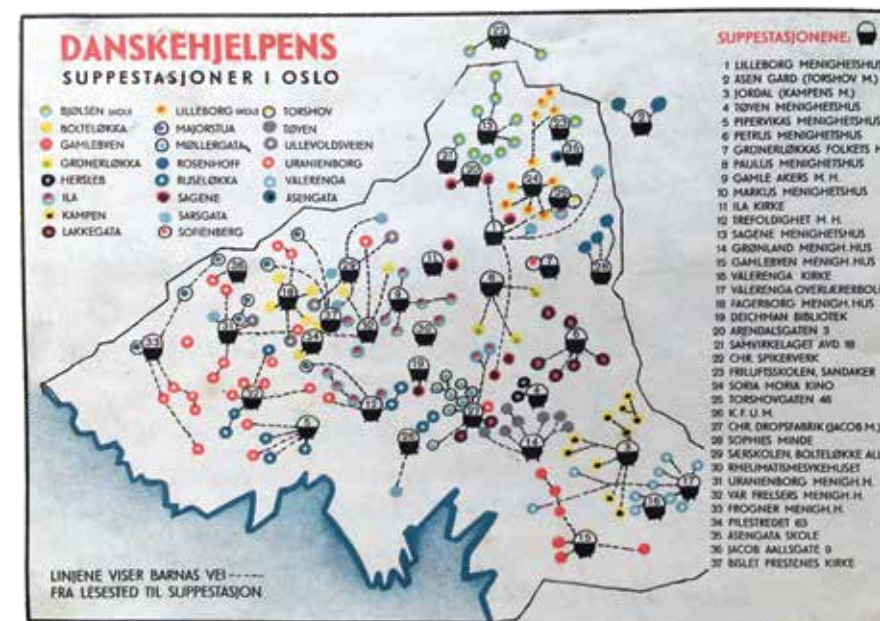
ÅPNINGSFESTEN SØNDAG 16. DESEMBER 1950

Foreningen til Ski-Idrettens Fremme ved formann Ole Bøhn kunne endelig invitere til «gaveoverrekkelse og en enkel middag på hytten, antrekk blå dress eller mørkt tøy». Avreisen skjedde med nattog 15. desember fra København med ankomst til Oslo dagen etter klokken 9.20, hvor det ble servert morgenmad i Jernbanerestauranten. En ekstra skinnebus skulle bringe gjestene videre til Aurdal stasjon i Valdres.

Nattoget var behørig forsinket, så morgenmaden nærmet seg frokost før de kunne stige om bord i skinnebussen og reise videre opp gjennom eventyrlandet Valdres til Aurdal stasjon. Spenningen i vognen steg etter hvert som de nærmet seg destinasjonen. Der ble de mottatt av bygdas barn, som viftet med norske og danske flagg og av kommunestyremedlem og lektor Halfdan Wergeland (1917–2016) som holdt velkomsttale. Den danske ambassadøren Mathias Wassard (1935–1970) takket for velkomsten.

SITATET FRA SØNDERJYLLAND

Ingeniør Sigurd Lund (1886–1972) fra Oslo var innvielsesfestens toastmaster, en oppgave han utførte på en festlig og velopplagt måte, ifølge de som var til stede. Overrekkelsestalen ble holdt av Lauritz Schmidt, som han innledet med ord fra en minnestein på Dybbøl skanse: «Hænder I rakte. Blodet, der rant. Ofret i bragte sammen oss bandt.» Ordene var velvalgte, for stormen på Dybbøl 18. april 1864 handlet om Danmarks hjerteblod. I 1863 vedtok Danmark en ny fellesforfatning for kongeriket og Sønderjylland, hvilket var den direkte foranledning til at Preussen og Østerrike erklærte krig. De danske styrkene trakk seg tilbake til

DANSKEHJELPEN: Suppestasjonene i Oslo.

Dybbøl der tyskerne utsatte de danske stillingene for et voldsomt granatbombardement før de angrep skansene. Det som var igjen av de danske troppene trakk seg tilbake til Als, men et par måneder senere var også Als falt i tyskernes hender. Etter krigsnederlaget måtte Danmark ved freden i Wien 1864 avstå Holstein, Lauenburg og Sønderjylland ned til Kongeåen, og mistet dermed en tredjedel av landområdene og omkring 40 prosent av befolkningen. Tysklands nederlag i 1918 skapte bitter politisk strid om det sønderjyske spørsmål. Versaillestraktaten 1919 besluttet at området skulle deles i to soner der folkeavstemningen skulle avgjøre om områdene skulle forbli tyske eller innlemmes i Danmark. I den sørlige sonen ble det et stort flertall for å forbli tysk, mens det i den nordlige sonen ble et overveldende flertall for tilknytning til Danmark. Det er mot denne bakgrunnen og gjenforeningen av Sønderjylland at Schmidts innledning må forstås.

FORMANNENS TALE

«Dette var huset dere skal bo i, men det viktigste vi vil gi dere, eller dele med våre venner, det er vår herlige fjellnatur – for at dere også sammen med oss kan få oppleve det som vi setter mest pris på. En varm sommerdag å vandre fra seter til seter lyttende til kulokk og bjelleklang. En klar septemberdag med de herligste høstfarger, eller en vinterdag etter nysnø uten andre spor enn det sporet du lager selv – hvor viddene ligger jomfruelig foran deg – hvor snøen smyer seg om skiene – hvor for en gangs skyld «jeget» kan velge sin egen retning uavhengig av alt og alle, uten å være nødt til å gå unna for bøynen. Det er dette jeg kaller viddefornemmelse og skigleden. Hvor legger du så sporet? Alltid rett frem og alltid

oppover – oppover mot høyden – nærmere der lyset kommer fra, inntil intet er mellom deg og den store blå himmelhvelving. Herifra har du inntrykk at du skuer utover halve verden; overalt ser du snøvidder – omkranset av fjelltopper – tinder og skar. Alt dette er ditt. Du har inntrykk av at du blir et bedre menneske – alle vanskeligheter ute i verden og alle onde og stygge tanker er vekk. Du suger inn den rene luften og samler sunnhet, for med fornyede krefter å ta fatt på kampen for dine idealer, for frihet og rettferdighet i brorskapets ånd. Jeg tror – hadde det vært flere Danebuer rundt om, ville det ikke sett ut i verden som det gjør.» Schmidts tale var henrivende og pekte på det alle norske tilstedeværende bare visste og hadde vokst opp med, frihetsfølelsen og den store plassen til alle tankene som fjellet ga.

KONGELIG DANSK HILSEN

Deretter foretok han den formelle overrekkelsen av Danebu til formannen Leo Frederiksen i Dansk Idræts-Forbund, og naturligvis ble begge nasjonalsangene sunget. Frederiksen takket rørt på vegne av all dansk ungdom og hele det danske folk, og understreket at de mottok Danebu i den ånd den var gitt. Han kunne til stor applaus fortelle at de fra dansk side bare hadde stilt én betingelse for å motta gaven; nemlig at det alltid skulle være reservert plass for minst ti norske gjester. Ambassadør Wassard overbragte den danske stats takk og en hilsen fra kong Frederik 9. som ønsket å hedre de tre hovedpersonene i prosjektet: Peder Christian Andersen, Rolf Bloch Hansen og Lauritz Schmidt. Begeistring var stor da de fikk overlevert insignier fra Dannebrogordenen, men det var flere som skulle hedres. Frederiksen overrakte byggekomiteens medlemmer og arkitekten Dansk Idræts-Forbunds ærestegn i gull og strødde raust rundt seg med minnegaver til byggmester Bratrud og hans ansatte, kjøpmann Diserud og formannen for kommunestyret i Aurdal, Asbjørn Granheim. Naturligvis holdt redaktør Andersen en tale, det var jo han som hadde kommet på ideen i utgangspunktet. Den norske turistforenings formann Edvard Løchen (1889–1979) og Frederik Zeuthen (1888–1959) fra det danske Social- og Indenrigsministeriet var blant festens øvrige talere, akkurat som arkitekten Esben Poulsson. Både kong Haakon og kronprins Olav sendte telegrammer, og i kongens het det «I anledning Danebu»s indvielse sender jeg mine varmeste lykkeønskninger. Jeg håber, stedet bliver til glæde for alle dem som kommer der, og at det altid vil være et af de bånd, der knytter Danmark og Norge sammen.»

OG NATURLIGVIS BLE DET BÅDE SUNGET OG SPIST

Redaktør Otto Wilhelm Grandt (1908–1973) i Holbæk Amts venstreblad hadde forfattet en sang på melodi av den norske nasjonalsangen, med tittel «Danebu, du fredens tempel.» Pseudonymet Phil O Soff hadde diktet Danebus krønike, fortalt på hele 16 vers. Forretten besto av oksehalesuppe med tilhørende sherry. Hovedrettene var fjellørret og reinsdyrstek, servert med Chateau Leon 1947, og til dessert vanket karamellpudding og portvin. Til slutt var det sikkert kaffe også. Sikre kilder forteller at Danebus gjester krøp til køys i de bløte dynene temmelig sent den kvelden, vel vitende om at det kunne komme noe godt ut av det onde.

DANEBU SELGES

Mye kunne sikkert vært fortalt om tiden på Danebu, som for eksempel om kronprins Olavs besøk 9–11. mars 1951, men dette skal handle om tilblivelsen av Danebu og ikke om driften. Dansk FolkeFerie og dansk LO kjøpte Danebu i 1975 og overtok etter Det danske Idrætsforbund. Dansk FolkeFerie hadde et godt forhold til Danebu og hadde fylt opp hytta med danske gjester gjennom mange år. Dansk Idræts-Forbund hadde slitt med økonomien, og vedlikeholdet av Danebu hadde et stort etterslep, blant annet forårsaket av at de ikke fikk tillatelse til å annonsere i danske aviser. Belegget var høyt om vinteren, men i sommerhalvåret kunne de mer enn gjerne tatt imot langt flere gjester. En stund så det ut til at danskene måtte gi Danebu tilbake til Skiforeningen og si at «det var en smukk tanke å gi oss Danebu for 25 år siden, men vi har dessverre ikke råd til å ha den.» En periode var København kommune ved skolevesenet en aktuell kandidat til å overta. Danske gjester som hadde bodd på Danebu dannet en forening der de protesterte mot at stedet skulle lukkes. Slik gikk det heldigvis ikke, og ved en beskjeden feiring av 25-årsjubileumet på Danebu den 13. desember 1975 skiftet den norske gaven eier. Til stede var Danmarks ambassadør til Norge, Erik Thraane, som kunne konstatere at Danebu gjennom årene hadde svart til hensikten, flittig besøkt av dansk sportsungdom, ferierende familier og leilighetsvis grupper av rekonvalesenter. Danske skimesterskap var arrangert, og etter dansk ønske var det et sterkt innslag av norske gjester og mange norske eliteidrettsmenn som fant formen på høsttrening på Danebu.

KILDER:

Arkiv.dk
Judith Betak, Berlingske Tidende
Boken om Danskehjelpen, Gyldendal 1947
Byggekunst, 1951
Tømret af tillid, Fondet for Dansk-Norsk Samarbejde, 1966
Henrik Fritzen, Danmarks Skiforbund gennem 75 år
Norsk biografisk leksikon
Prosjekt Runeberg
Torbjørn Sander, Bergen Døveforening
Skiforeningens årbok, 1945, 1946, 1947, 1948
Ski og Kompas, 1949

TAKK TIL:

Robert Medik, Danebu Kongsgaard
Per Ivar Vaagland, Fondet for dansk-norsk samarbeid

Roger Pihl er fagredaktør i Store norske leksikon med ansvar for blant annet Danmarks geografi, har skrevet i alt syv bøker på fire språk om danske fjell og er æresmedlem i foreningen Ejer Bavnehøjs Venner. Han er aktuell våren 2020 med boken «Kunsten at bestige Himmelbjerget», en bok som handler like mye om å forstå Danmark som å bestige Himmelbjerget.

Skismøring på museum

TEKST: ÅSLAUG MIDTDAL FOTO: SILJA AXELSEN

I januar 2019 fikk Skimuseet overrakt en generøs gave. Christiania Skiklub, Skiklubben Fram og Skiklubben Ull hadde gått sammen om å kjøpe en privat samling bestående av 1200 forskjellige skismøringer.

STORSLAGEN GAVE

Den store samlingen med skismøring har det lenge gått gjetord om blant ski- og samleinteresserte. Nå er den unike samlingen bevart for fremtiden. Skimuseet har fra tidligere en del skismøring, men det er ikke gjort noen systematisk innsamling av smøring. Overtakelsen av samlingen ble markert med et arrangement i Skimuseet. De tre skiklubbene var godt representert med sine medlemmer. I forkant av arrangementet hadde museets ansatte pakket opp hele samlingen og satt den inn i montre, hvor boksene stod tett i tett. Det var skismøring i trengsel. Resultatet var en visuell oversikt over omfanget av gaven.

LUKTEN AV TJÆRE

Skisporten hadde så mange problemer som måtte løses på begynnelsen av 1900-tallet. Den beste skitypen skulle avdekkes, en god sko og brukbare bindinger skulle oppfinnes. Og ikke minst skulle man løse problemene med dårlig glid og glipptak i oppoverbakkene. Derfor ble det eksperimentert og forsket på mange ulike oppskrifter, i jakten på den beste skismøringen. Samlingen med skismøring som ble overrakt Skimuseet består av ca. 1200 enheter. Det ble derfor ingen dubletter i samlingen. Smøringene er hovedsakelig fra perioden 1920 – 2000. Samlingen er en del av norsk industrihistorie, kulturhistorie, sportshistorie, handelshistorie og markedsføringshistorie. Noen av smøringene er produsert for eksport. Det ser vi ved at teksten på emballasjen er på ulike språk. Et flertall av smøringene i samlingen er produsert på Østlandet. Et eksotisk innslag er en tube klister produsert i Bergen av en urmaker. En interessant kombinasjon. Samlingen består, i tillegg til skivoks, av hopplakk, glidere, skraper, topakninger, trepakninger, smørekofferter, smørejern og alt som har med skismøring å gjøre.

SYKKELSLANGER OG GRAMMOFONPLATER

De eldste smøringene er helmantlete metallbokser hvor man dyttet opp smøringen fra undersiden av bunnen. Fyk, Findahls Rjukan og Record er blant disse. Den første fasen med skismøring var preget av både hjemmeproduksjon og småskalaindustri. Ingredienser som fett, salt, tjære og parafin skulle holde fuktigheten ute. Med i samlingen er også sykkelslanger og grammofoonplater, som var viktige ingredienser i den første skismøringsperioden. Kjelen var produsentens viktigste verktøy. Museet er glad for at ikke alle ingrediensene fra den tida er tatt med, for både nøkkelost og spekesild ville gitt oss store konservatoriske utfordringer. Østbye, Bratlie og Swix er representert med stor tyngde i samlingen. De har alle vært betydelige produsenter av skismøring gjennom mange år. Etter krigen fikk kjemien en større rolle, og fargekodingen vi har blitt så vant til, ble tatt i bruk for fullt. «Blå Swix» er nærmest etablert som et fast uttrykk. Det som har blitt kalt 3. generasjons skismøring, med innføringen av fluor, har også fått en plass i samlingen. I dag har proffene et veldig spesialisert smørekorps. Fluorforbudet er allerede på trappene. Mens felleskiene har blitt folkets favoritt, når skismøring har blitt for komplisert.

KLISTERHJERNE

Mannen bak innsamlingen av skismøringen er Thorbjørn Hoel. I forkant av overleveringen møtte vi ham for å snakke litt om hvordan han hadde tenkt da han samlet. «Jeg ser på dette samleprosjektet som en redningsaksjon for skismøring», sa Hoel. Et prinsipp for samlingen er at den stopper da produktene fikk strekkoder på 1990-tallet. Samlingen inneholder likevel noen få gjenstander med strekkode. Samlingen består av smøringer fra norske produsenter. Norge har hatt 80–100 produsenter av skismøring. Hoel anslår at samlingen inneholder mellom 12% og 20% av all norsk skismøring som er produsert i denne perioden. Lokale produsenter som bare solgte til nabobygda har vært vanskelige å få tak i, og å ha oversikt over. Et annet prinsipp er at det er bedre å ha ett eksemplar i dårlig stand, enn ingen. Så kunne man heller bytte ut enhetene underveis, når det dukket opp bedre eksemplarer.

TEKNIKKER FOR TIDFESTING

Hoel har noen teknikker for datering av skismøring, for boksene kommer sjelden med årstall. Helmantlet boks er eldre enn bokser av papp, som er eldre enn bokser av bly. Etter de helmantlete boksene kom en periode med bokser av papp. Materialknapphet før og etter krigen gjorde papp til et godt alternativ. Et lite kuriosum i samlingen er en boks med Toftdall nellik. Det var gjenbruk i krisetider, og en tom krydderboks kunne gjøre nytten som emballasje for skismøring. Senere kom boksene i blyblanding slik vi kjenner skismøringsbokser i dag. Mange av de eldre boksene er illustrert med medaljer, priser som produsenten fikk i inn- og utland. Noen av dem kan man derfor datere ved hjelp av medaljene. Det at byen Kristiania fikk navnet Oslo i 1925, er også en hjelp i dateringen. Thorbjørn Hoel er selv glad i å gå på ski og har ifølge seg selv vært en samler siden han ble født. Favorittsmøringer er klistre fra Østby, og Mixolin. Favoritter ellers er de dekorative, særlig boksene fra 1930-tallet. Det er ikke så mange som samler på skismøring, men likevel er det mange som har tatt vare på smøring. En av årsakene er at tiden går saktere på hytta enn hjemme, så der finner man gamle ting.

GAMLE OG NYE TIDER

En av de eldste smøringene i samlingen er fra Hvedings kjemiske fabrikk, produsert i Kristiania, før 1920. Fra samme periode finner vi FYK tjærevoks fra 1918. Rjukan, norsk skismørelse, er produsert av Isaksen Saaheim, også før 1920. Østby hadde sin produksjon i Brugata i Oslo sentrum. Der hadde de såkalte hopplakkdager, da var det «fest» med løsemidler i lokalet. Smøringen Record holdt på den samme oppskriften i 50 år. De fikk drahjelp av gode medaljevinnere, som reklamerte for produsenten. En gryte fra verkstedet til Record er allerede stilt ut på Skimuseet.

RAKETTVOKS OG AGENTNAVN

Skismøringen Seeberg introduserte fargekoding med rød, svart og grønn på 1930-tallet. Fargene var på boksen, ikke på selve smøringen. Majoriteten av produsentene brukte nummerering, for eksempel Bratlie nr. 1 og nr. 2. Tømm Murstad var kjent for sin two-pack, gull og

sølv. Ideen med two-pack var å ha én for vått og én for tørt føre. Andre produsenter fulgte opp og gjorde det samme. Smøringene fikk ofte egennavn, for eksempel Raketttvoks. Klistre fikk navn som lyn, fyk, start, sprett, hopp, hei. Bratlies «Silke» for tørr nysnø er opphavet til ordet silkeføre. Begrepet har overlevd smøringen. «Tulla» høres ut som et hyggelig dame-menneske, men er selvfølgelig oppkalt etter hopperen Tullin Thams. I dag har smøringene navn som høres mer ut som agentnavn. Vi har super extra, og VR 50 og VR 60.

SAMPLEREN OG MUSEET

Med denne samlingens ankomst på museum er det et spennende møte som skjer.

Det er et møte mellom en samlers perspektiv og et museums perspektiv. For her er det noen forskjeller, og vi har mye å lære hverandre. Samleren er opptatt av det unike og å dekke alle variasjoner innenfor et område. Derfor kan én boks ligne en annen, men nettopp være verdifull fordi den er litt annerledes. Samleren er opptatt av alt han ikke har. Skimuseet skal dekke flere gjenstandsgrupper – selv om det for vår del har en nokså naturlig avgrensning, så er vi på mange måter generalister. Ofte må vi ta valg på grunn av plass og kapasitet, og da er det det representative som ofte blir tungtveiende. Gjenstanden kan representere en epoke eller type aktivitet. På den måten blir ikke akkurat den boksen det viktige, men helheten. Når en slik samling kommer på museum, skjer det at disse to systemene flettes sammen. Vi får kompetansen fra spesialisten og håper vi kan bidra med oversikten fra generalisten.

VOKS I BOKS

Utstillingen med skismøringen ble stående til over påske. Så ble den delvis pakket ned, og delvis flyttet. Museet tok ikke sjansen på å la den stå over sommeren, i et rom med store vinduer og mange mennesker. Det kunne blitt for varmt for voksen. Arbeidet med å registrere og fotografere alle gjenstandene i samlingen er i gang. Det er en stor jobb, og usikkert når vi blir ferdige. Når denne delen av jobben er fullført, vil samlingen kunne besøkes på Digitalt museum, der utstillingen er døgnåpen. Skismøringene vil helt sikkert også bli å se i forbindelse med senere utstillinger på Skimuseet. Med denne generøse gaven er et stykke kulturhistorie bevart for fremtiden.

SMØREHISTORIE

Skivoks er mer enn en liten boks. Den rommer mange historier. Lite skaper minner som en skikkelig tur, gode eller dårlige. Minner knytter seg til gjenstander. Og her er det noe som montrene eller det skrevne ordet ikke yter tilfeldighet. Det kan ikke ses, det må luktes. Og fortsatt blander folk skismøringen selv, om enn på en annen måte enn den gang man kokte sykkeldekk og gamle grammofoonplater.

DEN FØRSTE: Holmenkollmedaljen 1895, tildelt Victor Thorn.
Medaljen er utstilt på Skimuseet.

Holmenkollmedaljen

Historien om skisportens høyeste utmerkelse

TEKST: ERIK BRUUN FOTO: SKIMUSEET

OPPRETTELSEN

Skiforeningen kom til verden på Søstrene Larsens hotell i Prinsens gate 12 den 4. januar 1883. Allerede den 5. februar samme år ble det første premierennet holdt. Og verdige vinnere måtte jo få verdige premier. Nr. 1 og 2 fikk «Hs. maj. kongens præmie», mens nr. 3 fikk en «pokal værdi 80 kr». Ifølge Statistisk sentralbyrås kalkulator tilsvarer det nesten kr. 6000,- i dag. 13de premie var for øvrig en «tobaksdåse, verdi kr. 16», en kar fra Bærum fikk den. Men ganske raskt oppsto det et ønske i foreningen om å tildele en utmerkelse ikke bare til de som var best i én enkelt konkurranse, men hadde utvist dyktighet i mange renn over tid. En spesialpremie til de ekstra verdige skiløpere. Løsningen ble Holmenkollmedaljen.

I årboken for 1895–96 er medaljen omtalt for første gang under punkt 2 i «Regler for utdeling af de ved foreningens rend extra opsatte præmier:

2) Holmenkolmedaljen er at betragte som foreningens «orden» og den høieste udmerkelse. Den uddeles derfor uafhængig af de øvrige præmier og kun til kl. I og II. Den vil faa anvendelse, naar en skiløber viser fremragende dygtighed, der vel som regel bør være lagt for dagen ved flere anledninger eller skirend; saaledes vil den kunne uddeles til flere end én ved samme rend. Og det kan omvendt godt hænde, at dommerne ikke finder nogen, der er værdig til samme et enkelt aar. En meget passende leilighed til at uddele den vil f. ex. være, naar en før kongepremieret deltager atter staa til kongepremie. Den uddeles første gang i fjor».

Man bruker altså ord som «foreningens «orden» og den høieste udmerkelse», og man kan lett se for seg at stifterne med det tenkte at dette skulle være en virkelig æresmedalje som skulle henge høyt. Slik har det i alle fall blitt. I tillegg til å få selve medaljen blir man nå også innbudt medlem av Skiforeningen.

MEDALJENS STATUTTER OG KRITERIER

Allerede året etter innstiftelsen av medaljen ble statuttene for tildeling endret. Det ble da presisert at medaljen kun kunne utdeles i «kombineret rend». Det ble et par mindre justeringer i årene som fulgte, men fra 1906 ble statuttene forkortet til:

«Holmenkolmedaljen er foreningens høyeste udmærkelse. Den uddeles av bestyrelsen uafhængig af præmierne og kun naar en skiløber gjennom længere tid har vist fremragende dygtighed eller tillige gjort sig særlig fortjent af skiidrætten.»

Nå var altså ikke medaljen bare forbeholdt kombinertløpere; også rene langrensløpere eller hoppere kunne få medaljen. Likevel gikk det helt til 1939 før den første rene langrensløperen fikk medaljen (Lars Bergendahl og Trygve Brodahl). Skiforeningens styre må ha tillatt seg å titte litt på gamle resultater, også, og det førte til at den da 64-årige Elling Rønes fra Trysil i 1947 fikk medaljen for sine fire seire på 50 km i 1906–1908 og 1916 (i 1907 forkortet til 40 km).

Med tillegget i statuttene – «eller tillige gjort sig særlig fortjent af skiidrætten» – åpnet man for at også andre enn idrettsutøvere kunne få medaljen. Denne delen av statuttene var i praksis uendret (kun språklige endringer) frem til 1931, da man sløyfet «har gjort sig særlig fortjent av skiidrætten». Dermed skulle kun idrettsutøvere få medaljen, men det har ikke blitt helt slik. Mer om det senere.

EN UTMERKELSE FOR FREMRAGENDE RESULTATER

Selve grunnkravet for å få medaljen har endret seg lite gjennom tidene. En grunnmur har hele veien vært at man har oppnådd meget gode idrettslige resultater. Men selve ordlyden har variert litt. I årboken for 1983 – foreningens jubileumsår – gjengis datidens kriterier for å få medaljen slik:

«Holmenkollmedaljen er den høyeste utmerkelse i norsk skisport. Den kan tildeles skiløpere som i flere år har oppnådd fremragende resultater i en eller flere av ski-idrettens grener. Ved vurderingen av eventuelle kandidater tas fortrinnsvis hensyn til resultater oppnådd i Holmenkollrennene. Toppresultater i nasjonale eller internasjonale konkurranser kan også få betydning for tildelingen av medaljen.»

Nytt her er at man presiserer at man «fortrinnsvis» skal ta hensyn til resultater oppnådd i Holmenkollrennene, men at også andre gode resultater «kan få betydning». I årboken for 1994 – årbokens 100 årsjubileum – er kriteriet om «nasjonale eller internasjonale konkurranser» tatt ut. Men nå er det lagt til at vinneren av medaljen blir innbudt medlem i Skiforeningen.

SKISKYTTERNE KOMMER MED

I perioden 1895–2010 var det kun utøvere under Norges Skiforbunds paraply som kunne motta medaljen (forbundet ble stiftet i 1908). Dette ble endret fra 2011. Norges Skiskytterforbunds styre behandlet saken i møte 7 juni 2010. I referatet fremgår det at «Skiforeningen har kontaktet administrasjonen vedrørende et ønske om at skiskyttere innlemmes i statuttene for tildeling av Holmenkollmedaljen.»

Det kan synes som i alle fall noe av beveggrunnen for å innlemme skiskytterne i Holmenkollmedaljen var at de etter hvert hadde opparbeidet seg en sterk tilknytning til Holmen-

kollen som arena. VM i skiskyting ble arrangert i Kollen i 1986 og i 2000, og Oslo lå an til å bli eneste søker til VM i 2016 (ble arrangør til slutt). Det ble også arrangert verdenscuprenn jevnlig i Kollen, som landets nasjonalarena for skiskyting. Og det er heller ikke til å komme bort fra at skiskytterne var (og er!) flotte og meget populære representanter for sin sport, og at mange sikkert kan ha syntes at det ville være stas at også de kunne få medaljen. De fremmer definitivt skiidrett. Med dette bakteppet vedtok et enstemmig skiskytterstyre at de «er positive til at skiskyting inkluderes i statuttene for tildeling av Holmenkollmedaljen.» Siden det har i alt 11 skiskyttere fått medaljen (5 menn og 6 kvinner).

HVEM DELER UT MEDALJEN?

Det har helt siden første utdeling vært styret i Skiforeningen som beslutter hvem som skal få medaljen, og slik er det fremdeles. Offisielt kom ikke dette inn i Skiforeningens lover før i 1938, da man i § 6 kort fikk slått fast at «Styret utdeler Holmenkollmedaljen.» Men man har hatt behov for å vurdere og få frem aktuelle kandidater, og lenge var det Skiforeningen alene som holdt oversikten over dette, foretok vurderingene og nominerte aktuelle personer for endelig behandling i styret. I 1946 fikk man en endring i dette, og loven ble endret. Etter dette lød bestemmelsen om medaljen: «Styret utdeler Holmenkollmedaljen etter innstilling av en komité oppnevnt av Norges Skiforbund og Foreningen til Ski-Idrettens fremme.»

Så får bestemmelsen «hvile» i mange år. Fra 2011 – da også skiskytterne kunne få medaljen – ble det naturlig å innlemme også skiskytterforbundet i komiteen. Dagens bestemmelse lyder: «Styret utdeler foreningens æresbevisninger. Holmenkollmedaljen deles ut av Styret etter innstilling av en komité oppnevnt av Skiforeningen – Foreningen til Ski-Idrettens Fremme, Norges Skiforbund og Norges Skiskytterforbund.»

MEDALJENS UTFORMING

Tilbake til 1895. Hvordan skulle den nye æresmedaljen se ut? Den måtte jo være flott! Blank og fin. Ærverdig. I årboken for 1933 fortelles det at Skiforeningens styre tok kontakt med myntgravør Ivar Throndsen, som laget et første utkast. Det slo ikke helt an, og styret utlyste da en konkurranse med en premie «på inntil kr. 50» til vinneren. Et utkast av Andreas Bloch ble antatt. Tilblivelsen av Holmenkollmedaljen er omtalt i *Norsk Idrætsblad* fra 14. mars 1894. Da var Blochs vinnerutkast klart, men man ba om innspill til tekst som kunne stå på medaljens kant.

Og slik ble medaljen til slutt. På den ene siden vises Skiforeningens skiløper. Etter noe frem og tilbake landet man på randinskripsjonen «Idræt for fædrelandet», som er en temmelig direkte oversettelse av det latinske forslaget til Bloch («ludus pro patria»). På baksiden er det gjort plass til inskripsjon av vinnerens navn, innrammet av border og mønster.

LITT STATISTIKK

Medaljen ble utdelt første gang i 1895 til Victor Thorn. Han representerte Skiklubben Odd i Kristiania, og vant Holmenkollrennet i 1895. I dag har til sammen 184 personer fått medaljen. For oversiktens del tar vi med litt tørr statistikk:

- 151 menn
- 33 kvinner (første kvinne Borghild Niskin, alpint, 1956)
- Fra 1970–2019: 62 menn, 28 kvinner
- 118 nordmenn
- 66 utlendinger
- Kombinert først utdelt til Victor Thorn 1895
- Hopp først utdelt til Jacob Tullin Thams 1926
- Langrenn først utdelt Lars Bergendahl og Trygve Brodahl 1939
- 11 skiskyting (først utdelt Ole Einar Bjørndalen, Michael Greiss og Andrea Henkel 2011)
- 6 alpint (først utdelt Stein Eriksen 1952, sist Erik Håker og Ingemar Stenmark 1979)

Første utlending var Sven Selånger (1939) for hopp og kombinert, mens første ikke-nordiske vinner var hopperen Helmut Recknagel (1960). Yngste medaljevinner er Trond Einar Elden (21 år 1 måned i 1991). Eldste idrettsutøver som har fått medaljen er Emil Kvanlid, Drammens Ballklubb. Han fikk medaljen i 1993 da han var 82 år gammel. I boken *De syv store* av Gunnar Bjørklund og Alvin Jensvold, som portretterer syv store kombinertløpere fra Målselv/Bardu, er Kvanlids historie grundig beskrevet. Kvanlid var fra Målselv, men flyttet som voksen til Drammen. Han var en meget god kombinertløper på 1930-tallet. Han vant kombinert i Holmenkollen både i 1938 og 1940, og fikk til sammen seks kongepokaler. Fremtiden var lys. Men som du nå kan tenke deg – tyskerne kom, og man fikk andre ting å tenke på enn idrett. Kvanlid mistet i likhet med mange andre flere gode idrettsår. Boken beskriver hvordan Kvanlid ble motstandsmann under krigen. Mens han bar en 60 kg sekk med våpen og ammunisjon, falt han ned i et dypt bekkefar og skadet seg for livet. Men idrettsinteressen hans varte livet ut, og Skiforeningen fant etter hvert ut at hans resultater fra før krigen kvalifiserte til medaljen. Jeg lar www.drammehistorie.no fortelle hva som skjedde mer enn 50 år etter krigsutbruddet:

«I 1993 kom et siste høydepunkt i karrieren hans. Emil var da 82 år gammel, men Skiforeningen hadde endelig fått orden i sine papirer og fant ut at han skulle hatt Holmenkollmedaljen i 1940. Under en høytidelig seremoni i Oslo fikk han overrakt medaljen.»

Følgende år har hatt flest medaljevinnere, nemlig fire: 1952, 1960, 1963, 1964, 1991, 1998, 2011, 2014 og 2015. Det har også vært år der medaljen ikke har vært utdelt, og lengst mellom tildelingene var årene 1920–1922. Disse tre årene var det ingen vinnere, ei heller årene 1929–1930, 1932–1933 og 2008–2009. I tillegg har det vært flere enkeltår uten vinnere. Under andre verdenskrig ble det naturlig nok heller ikke delt ut medaljer.

ER DET KUN IDRETTSUTØVERE SOM KAN FÅ MEDALJEN?

Selv om statuttene i utgangspunktet har krevd sterke idrettsresultater over tid, har medaljen vært utdelt til i alt åtte personer – eventuelt ti, kommer tilbake til det – som ikke kan vise til slike resultater. Dette har styret valgt å gjøre, selv om man etter statuttene stengte for denne muligheten ved lovendringen i 1931. For det første gjelder det våre kongelige representanter, som i alle år har vært å se på tribunen under Holmenkollrennene. Kong Haakon (1955), kong Olav (1968), kong Harald (2007), dronning Sonja (2007), og prinsesse Astrid

fru Ferner (2018) har alle mottatt medaljen. Kong Olav var dog ikke bare tilskuer, men også deltaker og rennfunksjonær. Og kong Harald var medlem av Hovedkomitéen under VM på ski i Oslo i 1982.

I 1938 ble Johan R. Henriksen tildelt medaljen. Henriksen fikk ikke medaljen for sine idrettsresultater, men for sitt «uegennyttige og intense arbeid» for Skiforeningen, som det heter i årboken for 1938. Det står videre: «Det er vel som chef for langrennene at Henriksen i særlig grad har utmerket sig. Han kjenner Nordmarka ut og inn og med sitt åpne øie for dette terrengs enestående egenskaper, har han i disse 20 år lagt løipen slik som vel ingen annen vilde ha kunnet gjøre. Ingen sidehensyn har nogensinne vært medvirkende, løipene har variert til stadighet og Chancen for løperne har vært like, the best man shall win.» Selv om artikkelen i årboken ikke nødvendigvis gjengir den offisielle begrunnelsen for tildelingen, er det lett å tenke seg at styret tenkte i samme baner da de ga ham medaljen.

Heller ikke Einar Bergsland (1973) fikk medaljen for sine idrettsprestasjoner. Han fikk den for et langt og meget aktivt liv i skiidretten. Æresmedlem i Skiforeningen, generalsekretær i det internasjonale skiforbundet (FIS), forfatter av en rekke bøker om skiidrett, mer enn 30 år i Holmenkollens rennledelse.

Jacob Vaage (1984) var en allsidig utøver i barn- og ungdommen. Etter krigen startet hans betydelige arbeid for Skiforeningen. Han var bl.a. bestyrer på Skimuseet 1946–1983, og bidro sterkt til den omfattende samlingen som museet har i dag. Vaage skrev en lang rekke bøker om skiidrett.

Og skal man gjøre bildet komplett, kan man kanskje si at også Hans Horn (1918) og Einar Fr. Lindboe (1927) fikk medaljen mer for sin administrative innsats for skisporten enn for sine idrettsresultater. Horn representerte idrettslaget Skuld i Kristiania, og var en habil hopper. Han var formann i Skiforeningen og president i Norges Skiforbund.

Lindboe fikk en femteplass i kombinert i 1900. En god plassering, men prestasjonen kvalifiserer ikke alene til Holmenkollmedaljen. Men når man supplerte med alle de verv og posisjoner han hadde i ulike skiorganisasjoner, bl.a. Skiforeningen, Skiforbundet og Norges Olympiske komité, ble medaljen hans. Lindboe var leder for innsamlingsaksjonen for et skimuseum, og sentral i forbindelse med etablering av det første skimuseet som åpnet i 1923. På ski representerte han Skuld og Medicinernes Skiklub Svartor (Lindboe var lege).

HOLMENKOLLMEDALJEN OG DOPINGTATTE UTØVERE

De aller fleste tildelingene har blitt møtt med anerkjennende nikk og bifall fra både idrettsutøverne og folket. Tildelingene har egentlig skapt svært få negative reaksjoner opp igjennom. Men vinteren 2018 ble det bråk rundt tildelingen. At Charlotte Kalla, Kaisa Mäkäräinen og Hannu Manninen ble tildelt medaljen, var det ingen som satte spørsmålsteget ved (prinsesse Astrid fru Ferner fikk også medaljen dette året). Bråket oppsto på grunn av han som IKKE fikk medaljen – Martin Johnsrud Sundby. Han var nominert av komiteen, men styret i Skiforeningen valgte å si nei.

Jeg satt selv i styret den gangen, og husker diskusjonen meget godt. Det var liten tvil om at de rent sportslige kriteriene var oppfylt – Sundby hadde da tre sammenlagtseire i ver-

denscupen, og hadde satt sitt preg på langrennssporten i mange år. Et flott forbilde for små og store idrettsutøvere var han også – lite å trekke for der. Diskusjonen i styret dreide seg ene og alene rundt det faktum at Sundby i juli 2016 ble utestengt i to måneder for å ha brutt dopingreglementet ved to skirenn i desember 2014 og januar 2015. Selve dopingsaken vakte enorm oppmerksomhet, både nasjonalt og internasjonalt, og ble diskutert rundt lunsjbordene over hele landet. Alle sider av saken lå på styrets bord, og ble grundig vurdert. Styret valgte til slutt å lande på at en domfellelse for brudd på dopingregelverket diskvalifiserte for tildeling av skiidrettens «høieste udmerkelse».

Denne avgjørelsen var svært omdiskutert. Mange mente at Sundbys overtredelse av dopingregelverket var så «minimal» og unnskyldelig at man ikke kunne være så kategorisk som styret var.

En så flott fyr og en så flott karriere! Særlig Skiforbundets folk var misfornøyde. Skiforeningens styreleder Jon Hindar måtte til slutt ut i Aftenposten og klargjøre styrets holdning:

Hverken Skiforeningen, dens generalsekretær eller styre oppfatter Martin Johnsrud Sundby som en dårlig rollemodell – slik TV2s innslag lørdag gir inntrykk av.

Sundby var innstilt til Holmenkollmedaljen. Styret i Skiforeningen avgjør hvem som får medaljen, og konkluderte med at utestengelsesdommen Sundby fikk i forbindelse med brudd på dopingreglementet i 2016 ikke var forenelig med å gi ham denne utmerkelsen nå. Utestengelsesdommen var styrets eneste ankepunkt. Sundbys sportslige meritter taler for seg selv, og Skiforeningen er godt kjent med hans betydelige innsats for barn og unge i langrennsmiljøet. Han er et godt forbilde og en god rollemodell. Vi beklager dersom det har festet seg et inntrykk av noe annet.

RETUR AV MEDALJER?

Vinteren 2019 kom den samme problemstillingen opp igjen, og med samme mann i hovedrollen. I VM i Seefeld 2019 fikk Sundby sitt etterlengtede individuelle mesterskapsgull, og han ble på nytt nominert av komiteen til Holmenkollmedaljen. Styrets holdning var imidlertid den samme som året før, og nytt bråk fulgte. Ting roet seg dog etter hvert. Sportsjournalist Leif Welhaven i VG skrev en kronikk i avisen etter bråket i 2018, og resonnererte rundt dopingdommen og medaljen. Han oppsummerte sin holdning slik:

«Martin Johnsrud Sundby skal ha all ære for alt han har oppnådd på ski, han har store deler av folket med seg, og det er synd at han ikke fikk en individuell gullmedalje med seg hjem fra Pyeongchang. Men akkurat Holmenkollmedaljen får han klare seg uten. Selv om det på mange plan er trist at det er sånn.»

Slik satte Welhaven ord på det mange tenkte. Statuttene for tildeling av medaljen er nå endret. Det heter nå at «Den som er domfelt for brudd på dopingregelverket er diskvalifisert for medaljen. Dersom noen som har fått medaljen senere blir domfelt for brudd på dopingregelverket, tilskrives vedkommende med anmodning om å returnere medaljen. De nye reglene vedr. brudd på dopingregelverket, får virkning fra 1. januar 2019».

Men hva har man gjort med de som har fått medaljen, men som etterpå er blitt tatt i doping? Svaret er ingenting. Det gjelder fire utøvere:

BAKSIDEN: Holmenkollmedaljen 1895, tildelt Victor Thorn. Medaljen er utstilt på Skimuseet.

- Ljubov Jegorova (medaljen 1994, tatt under VM i 1997 i Trondheim)
- Larisa Lazutina (medaljen 1998, tatt i OL i 2002 i Salt Lake City)
- Harri Kirvesniemi (medaljen 1998, la opp etter å ha blitt tatt under VM i Lahti i 2001)
- Therese Johaug (medaljen 2013, dømt til 18 måneders utestengelse i 2016)

Med det regelverket vi har i dag, vil medaljeinnehavere som blir tatt bli anmodet om å levere tilbake medaljen.

I 2019 ble medaljen ikke delt ut. Det gjør ingenting. Det gjør ingenting om den ikke blir utdelt i 2020, heller. Om det er noe som er helt sikkert, er det at det i fremtiden vil komme nye, dyktige utøvere som vil oppfylle kravene til norsk skisports «høieste udmerkelse». Både norske og utenlandske. Tiden vil vise hvem det blir.

Rulleski i Kina

Skirenn i en by med 21 millioner innbyggere

TEKST: THOR GOTTAAS FOTO: OLE MAGNUS KINAPEL

Kina skal arrangere vinter-OL i Beijing i 2022 og satser hardt på fram gode skiløpere. Langrenn skal gå i Hebei-provinsen, rundt 180 kilometer fra byen. Myndighetene ønsker å få flere hundre millioner kinesere til å bli interessert i langrenn som sport og mosjon, med tanke på folkehelse. Rulleski er en del av satsinga.

Også derfor arrangerte kineserne verdenscuprenn i Beijing fra 4. til 6. juli 2019, de første tre av totalt 14 renn i FIS Rollerski World Cup i 2019, med 58 kvinner og 69 menn fra 14 nasjoner.

Mange norske trenere er engasjert, og tropper med kinesiske utøvere har ligget i Norge for å trene de siste åra. De går systematisk fram, på kinesisk vis, og med nordisk hjelp.

RULLESKI I BEIJING: Ragnar Bragvin Andresen og Johannes Klæbo på målstreken.

FUGLEREDET I BEIJING

Det er naturstridig å arrangere skirenn i en by med 21 millioner innbyggere, attpåtil i stekende hete. Gradestokken viste 39 varmegrader, og luftfuktigheten var høy da utøverne spente på seg rulleskiene torsdag 4. juli 2019, utenfor Fugleredet i Beijing, arena for sommer-OL i 2008.

Skirenn? Ja, Swix Kina, ved sjefen Abraham Wang, smilte og forsikret om at alt var i orden. Og det stemte. Det fantes kameraer overalt, og den som pisset før start ble garantert filmet. Ikke et menneskelig blunk unngikk kameraenes øyne. Løypa ble godt bevoktet av vakter, og musikken pisket opp stemninga da løperne gikk om kapp i en sprint rett fram, mens de svettet som aldri før i et skirenn og fikk godt stavfeste i den varme asfalten. Tilskuere fantes det nesten ikke, bortsett fra trenere, støtteapparat og arrangører, men hele ni millioner kinesere så rennet på fjernsyn.

VERDENS VARMESTE SKIRENN

Og noen ihuga langrennsløpere finnes også i Beijing. Johannes Høstflot Klæbo skrev autografer til unger etter å ha vunnet 1500 meter sprint, i verdens varmeste skirenn, foran Ragnar Bragvin Andresen og Aleksander Dyberg Ek. Svenske Linn Sömskar var best av kvinnene, foran Anniken Gjerde Alnæs og Moa Olsson. Skandinavene dominerte i toppen.

Dagen etter plasserte regntunge skyer seg over Fugleredet og spyttet ut en foss av nedbør. Da ble det brått verdens bløtteste skirenn, med flerrende lyn på himmelen og dommedagslignende torden, ekstra nifst på en stor, åpen plass. Arrangøren loset seg trygt inn og klarte å avholde en 200 meter lang sprint, og igjen vant Sömskar og Høstflot Klæbo. De beste er nesten alltid best.

FROSKELÅR OG HAVREGRYN

På langløpet den tredje dagen vant Qiang Wang herreklassa, til enorm jubel fra landsmenn. Han har vokst opp med skigåing nord i Kina og har gått i verdenscupen på snø. Bragvin Andresen ble nummer to, akkurat som Anniken Gjerde Alnæs. Linn Sömskar tok sin tredje seier.

Utøverne bodde på et hotell en liten kilometer unna og fikk kongelig oppvartning, store rom og vestlig tilpasset mat. Det fantes muligheter for å spise froskelår og mye annet fra det kinesiske dyreriket, men det er trygt med havregryn, brødsriver og pasta når en skal pigge som idrett. Den siste kvelden benyttet flere sjansen til å smake på eksotiske retter under en høytidelig avslutningsseremoni på hotellet, med taler, artistopptreden og premieutdeling.

Etterpå dro noen på en restaurant, der ansatte i Swix fra Nord-Kina spilte luftgitar og sang. Plutselig var også de glade ungdommer. Det var morsomt å se hvordan Swix-folket slo seg løs etter tre dager med arbeid fra tidlig morgen til sene kvelden.

KINESISK GJESTFRIHET

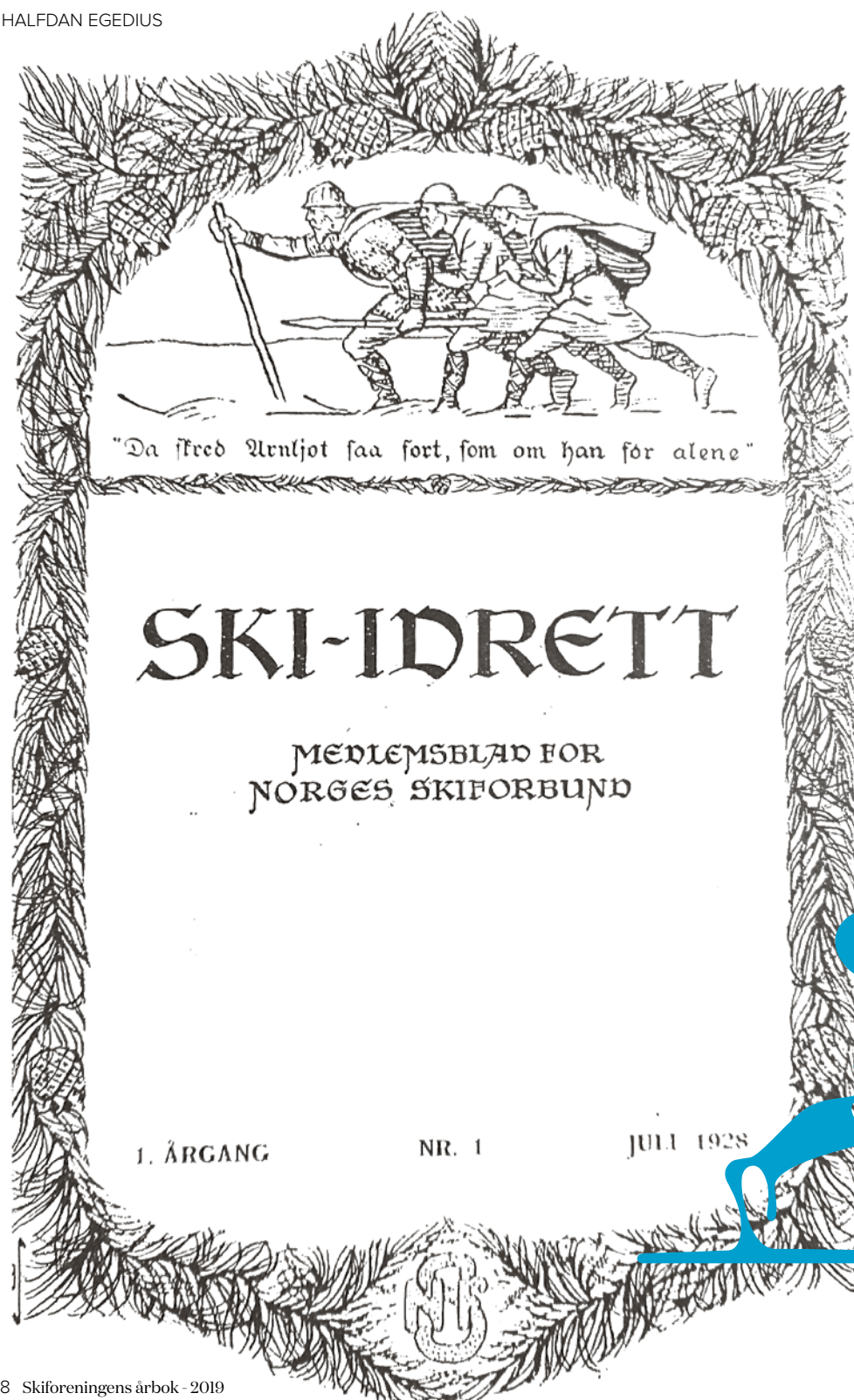
For det skal kineserne ha: De var vennlige, flinke og flittige verter, glade for å ha besøk av rulleskiløpere, og interessert i å vise de besøkende Beijings beste side. Jeg hadde aldri vært

RAGNAR BRAGVIN ANDRESEN OG ABRAHAM WANG FRA SWIX foran en gjeng med norske fans.

i landet før og gikk omkring med vidåpne øyne og sugde inntrykk, uten egentlig å skjønne annet enn at hovedstaden i Kina har mange millioner mennesker, og at de utrolig nok klarer å organisere seg i virvaret.

Jeg har ingen forutsetninger for å vite om de kinesiske skiløperne klarer å nå toppnivå internasjonalt, men de norske trenerne og lederne gjør sitt beste, innenfor systemet de arbeider. Det er annerledes enn i Norge. Akkurat som rulleskirenn utenfor Fugleredet i Beijing.

Tre mann på ett par ski

Halfdan Egedius tegninger og Norges Skiforbunds logo

TEKST: PÅL TROYE, SKIKLUBBEN FRAM

Skiforbundets logo med tre mann på ett par ski er velkjent. Mange vet at motivet er hentet fra en illustrasjon i Snorres kongesagaer, men færre vet at motivet forestiller en norsk skatteoppkrever som forsøker å innkreve skatt i Jämtland for Olav den Hellige. Oppkreveren blir kjeppjaget hjemover og redde fra den sikre død av en svensk landeveisrøver som var lyst fredløs i Norge. Den svenske redningsmannen var også en overlegen skiløper, ifølge sagnet. Her er historien.

UNGE, LOVENDE

Året er 1898. Halfdan Egedius er 20 år, en ung, begavet kunstner som har fått oppdraget å være med og tegne illustrasjoner til en ny praktutgave av Snorres Kongesagaer sammen med Erik Werenskiold, Christian Krohg, Gerhard Munthe og Eilif Pettersen. Det kunne virke oppsiktsvekkende at den unge Egedius fikk være med i dette selskapet av etablerte storheter i Norge. Alle var de over dobbelt så gamle som Halfdan, og han hadde sett opp til dem alle sammen. Særlig Werenskiold var et forbilde og en inspirasjonskilde.

KUNSTNERISK BARNESTJERNE

Til tross for sin unge alder var Halfdan ingen novise som kunstner. Allerede som meget ung hadde han vist usedvanlige evner. Det ble sagt at han egentlig aldri hadde laget barnetegninger. Som niåring begynte han på Bergsliens malerskole, der både Edvard Munch, Christian Skredsvik og Harriet Backer hadde vært elever. Kunstnermiljøet i hovedstaden var ikke større enn at de eldre malerne straks ble oppmerksomme på hans enestående begavelse. De tok ham med på studieturer og stilte seg til rådighet som veiledere. På denne måten fikk han lære av de beste i landet og ble etter hvert en av dem. Harriet Backer beskrev ham som «en ung mann, om hvem vi alle visste og følte, at han var et geni.» I 14-årsalderen var han hennes elev, så hun visste hva hun snakket om.

OPPDRAK KONGESAGA

Halfdan er som 20-åring fullt ut moden for oppgaven med å være med og illustrere Norges til da viktigste bokutgivelse. Tiden er nasjonalromantisk – norrøn historie og norrønt formspråk er i vinden. Mange i Norge fornemmer, i alle fall håper, at unionen med Sverige går mot slutten. Alt som er norsk, er på moten. I Holmenkollåsen har arkitekt Munthe utformet en rekke bygninger der han lot sin egenutviklede dragestil blomstre. Keiser Wilhelm ble så imponert at han etter sitt offisielle besøk i Norge i 1890 la inn bestilling på ikke mindre enn 10 dragestilsbygninger fra arkitekt Munthe. Etter hundrevis av år i union med Danmark og senere Sverige er det ikke lenger tydelig hva som er virkelig norsk, men dragestilen er det, tenkte Halfdan, og den står godt til Snorres tekster. Det er tydelig at Munthe var inspirert av utskjæringer fra vikingskip og gravfunn fra oldtiden.

SKIHISTORISK INSPIRASJON

Skiløpingen, som var blitt så populær i Kristiania de siste årene, var vel også virkelig norsk? På sine mange sommerturer til Telemark hadde Halfdan møtt lokale skiløpere og hørt historiene om Sondre Norheim og Hemmestveit-brødrenes låm og seire i Husebyrennet. I Bø møtte han maleren Torleiv Stadskleiv som snart ble en god venn og viktig inspirator. Torleiv hadde malt et bilde han likte veldig godt av gården Nerbø, der den berømte generalen Olaf Rye vokste opp. Med Fridtjof Nansens bok om ferden over Grønland ti år i forveien (utkom 1890) hadde det tatt helt av. I et tidlig kapittel hadde Nansen skrevet 50 sider spesielt om skiløping og dens historie. Ski var et gammelt fremkomstmiddel i Norge, og flere steder i kongesagaene stod det om skiløping. Halfdan Egedius husket levende sin lærer Bergsliens

berømte bilde fra 1869 av Birkebeinerne på ski over fjellet med kongssønnen under koften. Norskere kunne det ikke bli.

NANSENS ILLUSTRATØR

Da Nansen dro av sted på Fram-ferden i 1893, hadde tusener møtt frem for å ønske lykke til. Halfdan hadde den gang akkurat fylt 16 år. Tre år senere returnerte Fram i triumf, og mye hadde skjedd. Halfdan hadde fått flere stipendier og vært elev hos Harriet Backer. Han var nå en anerkjent størrelse og ble spurt om å bidra med illustrasjoner til boken om Fram-ferden. Nansen var forresten selv en god tegner, syntes Halfdan, og hadde mange venner blant kunstnerkollegene hans som sikkert hadde anbefalt ham. Oppgaven hadde vært spennende, og Nansen tok med 25 av Halfdans tegninger i boken *Fram over Polhavet*.

EGEDIUS OG SNORRE

Halfdan sitter ved tegnebordet og leser og leser i Snorres tekster. Han kjenner dem godt, for han leste dem mange ganger allerede som barn. Som tidligere danner han seg indre bilder av det han leser, og skisserer dem på papiret. Han forkaster eller gjemmer. Særlig lar han seg fascinere av sagaen om Olav den Hellige. Han tegner den veldige bondehæren kongen stod overfor på Stiklestad. Den tellet nesten 15 000 mann, mener Snorre. Så mange mennesker har Halfdan aldri sett unntatt under det årlige hopprennet i Holmenkollen. Han tegner hæren litt ovenfra for å kunne gi inntrykk av den veldige menneskemengden. Omtrent som Besse-rudtjernet under hopprennet Holmenkolldagen. Kong Olav hadde visst bare halvparten så mange menn som bøndene, men det var likevel han som tok initiativet og lot sin hær storme frem nedover fra en bakketopp.

VED TEGNEBORDET

Straks etter kommer slaget i gang. Det er mange navn. Halfdan tenker at det er håpløst å lese Snorre uten et Norgeskart med alle de norrøne stedsnavnene og slektstavler til de viktige slektene. I den første ria dør Arnljot Gelline, Gaukatore og Avrafaste, står det ... De må ha vært store krigere, for alle tre hadde drept flere før de falt. Forresten – Hvordan kunne det ha seg at det i denne vrimmelen nettopp var fiendens høvdingen som Tore Hund som klarte å få stukket spydet i kong Olav og gitt ham banesår? Halfdan tegner kongen i dødsøyeblikket, baklengs lent opp mot en sten mens Tore Hund gir ham nådestøtet med spydet innunder brynjen og opp i magen til kong Olav. Det blir ikke noe vakkert syn, og Halfdan har ingen anelse om hvordan hans bilde skulle brenne seg inn i skoleelevers minne for evig og alltid over 100 år etter.

EN FREDLØS SVENSKE

Men han kan ikke bare illustrere høydepunktene. Hva med Arnljot Gelline? Ham hadde han hørt om før. Allerede som barn hadde han hørt diktet til Bjørnson om Arnljot og kunne fortsatt huske de berømte strofene:

«Går d»ikke fygende, går d»ikke rygende, tre mand oppe på ét par ski»

Hva var det det dreide seg om igjen, skiløping? Tre mann oppe på ett par ski? Ikke lett å forestille seg, men Halfdans nysgjerrighet er vekket. Han leter opp historien fra tidligere i Olav den Helliges Saga og leser om Torodd og følgesvennen hans, som blir reddet av den fredløse Arnljot ved å hoppe opp bak på skiene til den fredløse kjempen. Flaks for dem, tenkte Halfdan, men temmelig dumdrstig å dra frivillig til Jämtland for å kreve inn skatt for Kong Olav. Riktignok trengte kongen pengene, men ingen hadde vendt hjem i live fra slikt oppdrag tidligere, så han hadde tydeligvis ikke helt kontroll på svenskene. Egentlig, tenkte Halfdan, var det temmelig underlig av kong Olav å anse seg som konge over Jemtland, når han ikke klarte å inndrive en eneste skilling i skatt derfra. Akkurat det kunne være et fett for Torodd. Men hvorfor hadde han meldt seg frivillig til denne ferden? Halfdan leste videre.

SKISPOR FRA TELEMARKE

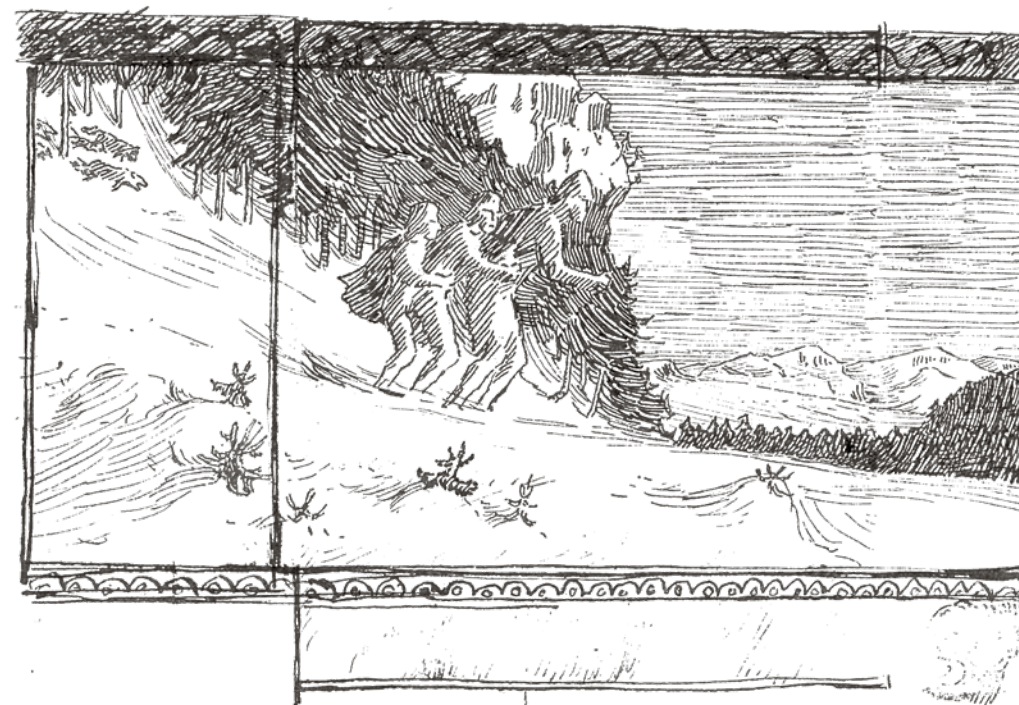
Jo, Torodd var blitt så lei av alle reglene hos kong Olav i Nidaros at han til slutt ikke lenger brydde seg om hva som kunne hende ham, bare han «fikk rå seg sjøl» som det stod. Ikke så helt ulikt Fridtjof Nansen på Fram, tenkte Halfdan, men det tror jeg ikke jeg skal fortelle til noen. Fridtjof Nansen var så nær en gud man kunne komme i Norge for tiden. Og guder tøyser man ikke med. Men uansett var motivet fristende, tre mann på ett par ski? Det kunne være morsomt å forestille seg hvordan det kunne ha vært mulig. Han begynte på en skisse. Halfdan tenkte. Han hadde vært mye i Telemark, allerede som 15-åring hadde han reist til Bø, og fortsatt gikk det gjetord om telemarkingenes skiløping, ikke minst om brødrene Hemmestveit som dominerte i Huseby-rennene da han var guttunge på 80-tallet. Læreren deres, Sondre Norheim, hadde gjort furore i hovedstaden på Iversløyken i 1868. Nå var det visst over ti år siden de alle tre var reist til Amerika der de etter et par år hadde hoppet over 30 meter. Men hjemme i Morgedal hadde Svein Solli hoppet 31,5 i fjor, så at Telemarkingene her hjemme også «kunna på skio renne», det var klart.

KUNSTNEREN I ARBEID

Med tre mann oppe på skiene måtte vel selv en telemarking hatt litt nedoverbakke, tenkte Halfdan. Han så på sin første skisse og tenkte at bakken ikke kunne være for bratt, det var for vanskelig. De hadde sikkert bare en tå-stropp til binding på Arnljots tid, ikke slike stabile Huitfeldt-bindinger som hadde kommet de siste par årene. Halfdans jevngamle Karl Hovelsen hadde sikkert slike bindinger når han konkurrerte i Holmenkollen og snart skulle vinne det meste der før også han dro til Amerika. Nå så han det hele klart for seg! Med sin karakteristiske strekteknikk tegner han de tre skiløperne susende slakt nedover gjennom det snødekte landskapet i vinternatten. Den svære Arnljot foran, et hode høyere enn de andre to, kong Olavs mislykkede skatteoppkrevere.

DEN SVENSKKE REDNINGSMANNEN

Arnljot hadde en grunn til å risikere dette vågestykket. Han levde som fredløs i Jämtland og ønsket kong Olavs gunst. Men han hadde ingen illusjon om at en skitur alene, uansett hvor spektakulær, skulle gjøre inntrykk på kongen. Så snart de tre var utenfor fare, dro han derfor

SKISSE: Et av Halfdan Egedius' utkast til tegningen i Snorres kongesagaer. Fra Nasjonalmuseets digitale samling.

frem et sølvfat som han ba Torodd og følgesvennen ta med til kongen. Torodd skulle også hilse fra ham og si at kongen var den mannen Arnljot aller mest ønsket å møte. Tilbake i Nidaros tok kongen godt imot hans hilse, og sølvfatet. Han hadde hørt om Arnljots djervhet. Dessuten var han glad for, om enn litt overrasket over, å se igjen sine skatteoppkrevere i live. Fire år senere slutter Arnljot seg til kongen i Nidaros, men faller altså som en av kongens fremste menn i de første harde nærkampene på Stiklestad i 1030. De hadde det med å falle i slag for norske konger, Gelline-guttene. Arnljots eldre bror Vikar hadde falt for Olav Trygvasson i slaget ved Svolder 30 år tidligere.

HALFDAN OG HEIMSKRINGLA

Tegningene til Halfdan Egedius med de tre på ski kom med i praktutgaven av *Heimskringla* (Snorres kongesagaer). Men skjebnens veier er uransakelige. Samme året som Halfdan tegnet Arnljot, reiste han til Telemark igjen. Under oppholdet pådro han seg en strålesoppinfeksjon (aktinomykose) etter å ha tygget på et strå. Han døde 2. februar 1899, bare 21 år gammel og fikk aldri oppleve utgivelsen som skulle få betegnelsen «Nasjonalutgaven» av Snorre og som regnes blant det ypperste i norsk bokkunst. Tegningene hans ble derimot gjort udødelige i nordmenns bevissthet om hendelsene fra Norges storhetstid for tusen år siden, og var sikkert med på å styrke deres selvbevissthet i kampen ut av unionen med Sverige.

NORGES SKIFORBUND FØRER SAGAEN VIDERE

Skiidretten fortsatte å utvikle seg på begynnelsen av århundret. Mange av skiklubbene som hadde blitt stiftet de siste tiårene hadde tatt både navn og symboler fra Snorre, og flere skulle det bli. Ull, Skuld, Verdane, Njård og Heming er eksempler blant mange. I 1908 stiftes Norges Skiforbund. Praktutgaven av Snorre fra 1899 forble og er fortsatt en bauta blant norske bøker, og Egedius arbeider ansett som førsteklasse til tross for hans tidlige død. Dessuten var Arnljot Gellineillustrasjonen kjent og historien fritt fortalt, dvs. oppdiktet, gjennom Bjørnsøns dikt fra 1870. Derfor er det ikke noen overraskelse at de tre mennene på ski dukker opp som illustrasjon på forsiden av Skiforbundets første medlemsblad «Skiidrett» i 1928. Motivet er snudd, og Arnljot har spydet sitt i hånden. Men at ideen kommer fra Egedius' Snorre-tegning kan det ikke være noen tvil om. I mange år var «tre mann på ett par ski» gående fra høyre mot venstre, forsidemotivet på Skiforbundets magasin. Illustrasjonen dukket også stadig oftere opp i andre publikasjoner fra Skiforbundet. Per Nymoen skriver i boken *Gi mannen en stav* (2019):

«På 1980-tallet ble logoen med de tre skiløperne, anført av sagafiguren Arnljot Gelline, tatt i bruk. I noen år gikk skiløperne mot venstre (...) Allan Aabech, redaktøren av bladet Skisport, fant ut at det var bedre om figuren fulgte skriftretningen, han betrodde meg at «jeg bare snudde logoen uten at noen merket noenting.» Han har min fulle støtte.»

Derved var også de tre menn, uten at redaktøren antagelig var klar over det, snudd tilbake til sin opprinnelige fartsretning.

SVENSK SKILØPER SOM NORSK LOGO

Halfdan Egedius' tegning for Snorres kongesagaer er altså utgangspunktet for den logoen Norges Skiforbund bruker i dag. I årenes løp har logoen blitt tegnet om, eller redesignet, flere ganger. Arnljot har underveis blitt utstyrt med spyd i hånden slik Snorre beskriver, men det er ikke sikkert alle designerne kjente til bakgrunnen. I dagens utgave er det i hvert fall ikke lenger tydelig at Arnljot var en kjempe, mye større av vekst enn Torodd og følgesvennen. At alle tre står oppe på ett par ski, er det fortsatt ingen tvil om. At Skiforbundet lar seg symbolisere av en overlegent dyktig skiløper fra Jämtland i Sverige, kan sikkert betraktes både som forunderlig og ikke minst morsomt. Riktignok har Jämtland historisk sett vært norsk i perioder, men Norge har aldri hatt noe langvarig og særlig fast grep om regionen. Det ville i hvert fall Torodd og følgesvennen hans kunnet bekrefte fra sin tid, for å si det forsiktig. Patriotene blant oss vil imidlertid kunne klamre seg fast til at Arnljots mors slekt stammet fra Sparbu, nær Steinkjer og ikke langt fra Mosvik, der Petter Northug kommer fra. Det kan i det minste brukes til å forklare Arnljots overlegne skiferdigheter, eller? Uansett kan alle glede seg over at symbolet for nasjonalidrettens øverste organ ble tegnet av en av norsk kunsthistories største begavelser.

Pål Troye, Skiklubben Fram, har skrevet skihistoriske artikler, særlig om alpinsportens og skihoppingens historie. Han har også holdt en rekke foredrag om temaene bl.a. i Skimuseet.

Gjermund Eggen

(1941 – 2019)

Skilegenden Gjermund Eggen
har forlatt løypene for godt.
I Holmenkollens historie er det
tydelig spor etter ham.

Ski-VM i Holmenkollen i 1966 var Gjermund Eggens store mesterskap. Han tok gull på 15-kilometeren og femmila, og vant også stafetten på lag med Odd Martinsen, Harald Grønningen og Ole Ellefsæter. I forkant av 15-kilometeren kunne han varme opp uforstyrret i Holmenkollen. Dette skildret han selv i boken *3 x gull*. I løpet av noen få seiersrike dager ble hele tilværelsen snudd opp ned. Han ble idrettskjendis over natten. De Beatles-lignende tilstandene han opplevde som fersk gullmedaljør, er trolig aldri blitt overgått verken før eller siden, oppsummerer Thor Gotaas i *Først i løypa*.

Gjermund Eggen ble tildelt Holmenkollmedaljen i 1968, i meget godt selskap med blant andre Bjørn Wirkola og kong Olav V. Hans måte å ta seg frem i terrenget på, vitner ikke bare om at det er mesteren som kommer, men i like høy grad kunstneren, uttalte Oddmund Jensen i forbindelse med tildeling av medaljen.

Vi takker for Gjermund Eggen for mange gyldne langrennsøyeblikk, og for hans innsats i og utenfor løypene!

ALLE GODE TING ER TRE, men fire følger gjerne med. Russisk på de fire første plassene, med Aleksander Bolsjunov som førstemann over mål. Foto: Snorre Veggan.

50 KM MENN 9. MARS 2019

1	BOLSJUNOV Aleksander	RUS	2:23:49.8	0.00
2	VYLEGZHANIN Maksim	RUS	2:23:50.8	+1.0
3	LARKOV Andrei	RUS	2:23:51.4	+1.6
4	SEMIKOV Iiia	RUS	2:23:51.8	+2.0
5	HARVEY Alex	CAN	2:23:54.4	+4.6
6	SUNDBY Martin Johnsrud	NOR	2:23:57.5	+7.7
7	KRÜEGER Simen Hegstad	NOR	2:24:01.0	+11.2
8	GUNNULFSEN Mikael	NOR	2:24:05.8	+16.0
9	RØTHE Sjur	NOR	2:24:10.3	+20.5
10	TSJERVOTKIN Aleksej	RUS	2:24:14.5	+24.7
11	IVERSEN Emil	NOR	2:24:14.8	+25.0
12	BURMAN Jens	SWE	2:24:14.8	+25.0
13	BUCHER-JOHANNESSEN Thomas	NOR	2:24:16.2	+26.4
14	RICKARDSSON Daniel	SWE	2:24:26.7	+43.6
15	HOLUND Hans Christer	NOR	2:24:33.4	+43.6

For øvrige plasseringer se www.FIS.com

OVERLEGENT – Therese Johaug vant med mer enn 1 ½ minutt til nærmeste konkurrent. Foto: Mgnus Nyløkken.

30 KM KVINNER 10. MARS 2019

1	JOHAUG Therese	NOR	1:18:54.5	0.00
2	NEPRYAJEVA Natalia	RUS	1:20:40.4	+1:45.9
3	ANDERSSON Ebba	SWE	1:20:44.4	+1:49.9
4	ØSTBERG Ingvild Flugstad	NOR	1:20:44.6	+1:50.1
5	KALLA Charlotte	SWE	1:21:12.4	+2:17.9
6	JACOBSEN Astrid Uhrenholdt	NOR	1:21:26.6	+2:32.1
7	PÄRMAKOSKI Krista	FIN	1:22:45.7	+3:51.2
8	HENNIG Katharina	GER	1:23:06.4	+4:11.9
9	SETTLIN Evelina	SWE	1:23:37.5	+4:43.0
10	ISHIDA Masako	JPN	1:23:38.1	+4:43.6
11	NISKANEN Kerttu	FIN	1:23:39.4	+4:44.9
12	MONONEN Laura	FIN	1:23:47.7	+4:53.2
13	BELORUKOVA Yulia	RUS	1:23:52.8	+4:58.3
14	HAGA Ragnhild	NOR	1:24:11.0	+5:16.5
15	KYLLÖENEN Anne	FIN	1:24:16.0	+5:21.5

For øvrige plasseringer se www.FIS.com

NORSK SEIER IGJEN: Robert Johansen vant i Holmenkollbakken i år. Foto: Snorre Veggan.

HOPP MENN HS 134 10. MARS 2019

Nr	Navn	Nasjon	Lengde	A	B	C	D	E	Total
1	JOHANSSON Robert	NOR	127.0	18.0	18.0	18.0	18.0	18.0	
			129.5	18.5	19.0	18.5	19.0	19.0	262.0
2	KRAFT Stefan	AUT	134.0	19.0	19.5	19.5	18.5	19.0	
			126.0	18.5	18.5	18.5	19.0	18.5	258.3
3	PREVC Peter	SLO	125.5	18.0	18.0	18.0	18.0	18.0	
			129.0	18.0	18.0	18.5	18.5	18.5	252.8
4	ASCHENWALD Philipp	AUT	127.0	18.0	18.0	17.5	18.0	17.5	
			130.5	18.5	18.5	18.5	18.5	18.0	250.2
5	KOBAYASHI Ryoyu	JPN	127.0	18.0	18.5	18.0	18.0	18.5	
			126.0	18.0	18.0	18.0	18.0	18.0	250.1
6	PREVC Domen	SLO	129.0	18.5	19.0	18.5	18.0	18.5	
			123.5	18.0	18.5	18.0	17.5	17.5	245.7
7	KOUDELKA Roman	CZE	127.5	18.5	18.5	18.0	18.0	18.5	
			130.0	18.0	19.0	18.5	18.0	18.0	244.8
8	SATO Yukiya	JPN	130.0	18.5	18.5	18.5	18.5	18.5	
			126.0	17.5	17.5	18.0	18.0	18.0	244.4
9	FORFANG Johann Andre	NOR	121.0	17.0	17.5	17.5	17.0	17.5	
			130.0	18.5	18.5	18.5	18.0	18.5	241.4
10	EISENBICHLER Markus	GER	120.0	17.5	17.5	17.5	18.0	18.0	
			132.5	18.5	18.5	18.5	18.0	18.5	237.4

For øvrige plasseringer se www.FIS.com

NYE NAVN I TOPPEN: Daniela Iraschko-Stolz satte konkurrentene på plass og vant klart. Foto Terje Bendiksby/NTB scanpix.

HOPP KVINNER HS 134 11. MARS 2019

Nr	Navn	Nasjon	Lengde	A	B	C	D	E	Total
1	IRASCHKO-STOLZ Daniela	AUT	120.0	17.0	17.0	17.0	16.5	17.0	
			121.0	17.5	17.5	17.5	18.0	17.5	209.0
2	SEYFARTH Juliane	GER	114.5	17.5	17.5	17.5	17.0	17.0	
			121.0	18.0	18.0	18.0	18.0	18.0	194.3
3	ALTHAUS Katharina	GER	111.5	17.5	17.5	17.5	17.0	17.0	
			119.5	18.0	18.0	18.0	18.0	18.0	193.3
4	TAKANASHI Sara	JPN	119.5	17.5	18.0	18.0	18.0	17.5	
			111.5	17.0	17.0	17.0	16.5	16.5	192.1
5	LUNDBY Maren	NOR	119.0	17.5	17.5	18.0	18.0	17.5	
			109.0	16.5	16.5	16.5	16.5	16.5	186.5
6	HOELZL Chiara	AUT	120.5	18.0	18.0	18.0	18.0	17.5	
			108.0	16.5	16.5	16.5	16.5	16.5	184.3
7	STRAUB Ramona	GER	117.0	17.5	17.0	17.0	17.0	17.0	
			118.5	9.5	10.0	10.0	10.0	10.5	180.8
8	KRIZNAR Nika	SLO	91.8	16.5	16.5	17.0	16.5	16.5	
			90.9	17.5	17.0	17.5	17.0	17.5	176.0
9	STRØM Anna Odine	NOR	109.0	17.0	16.0	17.0	16.5	16.5	
			113.5	16.5	17.0	17.0	16.5	17.0	175.8
10	ITO Yuki	JPN	110.5	17.5	17.0	17.0	17.0	16.5	
			111.0	17.0	17.5	17.0	16.5	17.0	169.4

For øvrige plasseringer se www.FIS.com

I ÅR SOM IFJOR: Norge vant laghopp for menn akkurat som året før. Foto: Snorre Veggan.

LAGHOPP MENN HS 134 9. MARS 2019

Nr	Navn	Nasjon	Lengde	A	B	C	D	E	Total
1	FORFANG Johann Andre	NOR	123.0	18.0	18.0	17.5	17.5	18.0	469.8
	PEDERSEN Robin		130.5	18.5	19.0	18.5	18.5	18.5	
	LINDVIK Marius		135.5	9.5	10.0	9.5	9.5	9.0	
	JOHANSSON Robert		144.0	16.0	16.5	16.0	16.5	16.0	
2	SATO YUKIYA	JPN	121.5	17.5	17.5	17.5	17.0	17.0	456.8
	KASAI Noriaki		126.5	18.5	18.5	18.0	18.0	18.5	
	KOBAYASHI Junshiro		123.0	18.0	17.5	17.5	17.5	17.5	
	KOBAYASHI Ryoyu		138.5	18.0	18.0	18.5	18.5	18.0	
3	HAYBOECK MICHAEL	AUT	121.5	18.0	17.5	17.5	17.5	18.0	454.4
	FETTNER Manuel		125.5	18.0	18.0	17.5	17.5	18.0	
	ASCHENWALD Philipp		126.5	18.5	18.5	18.0	17.5	17.5	
	KRAFT Stefan		127.5	18.5	18.0	18.0	18.0	18.5	
4	ZYLA PIOTR	POL	122.5	18.0	18.0	18.0	17.5	17.5	440.9
	WOLNY Jakub		125.0	18.0	18.5	18.5	18.0	18.0	
	KUBACKI Dawid		133.0	18.5	19.0	18.5	18.0	18.5	
	STOCH Kamil		112.0	17.0	17.5	17.0	16.5	16.5	

For øvrige plasseringer se www.FIS.com

USLÅELIG PÅ HJEMMEBANE Jarl Magnus Riiber fra Oslo og Heming vant i Holmenkollen også i en fantastisk sesong. Foto: Snorre Veggan

KOMBINERT IND. GUNDERSEN HS 134/10 KM, 9. MARS

Nr	Navn	Nasjon	Poeng	Plassering	Langrenn	Diff.
1	RIIBER Jarl Magnus	NOR	112.4	9	25:21.8	
2	HEROLA Ilkka	FIN	106.2	15	24:58.0	+0.2
3	BJØRNSTAD Espen	NOR	114.4	7	25:37.6	+7.8
4	FAISST Manuel	GER	117.1	6	25:53.1	+12.3
5	WATABE Akito	JPN	114.4	7	25:47.8	+18.0
6	OFTEBRO Jens Lurås	NOR	124.7	2	26:33.3	+21.5
7	LAHEURTE Maxime	FRA	119.6	3	26:20.5	+29.7
8	REHRL Franz-Josef	AUT	117.3	5	26:17.7	+35.9
9	WATABE Yoshito	JPN	119.1	4	26:27.9	+39.
10	BRAUD Francois	FRA	109.6	10	25:51.9	+41.1

For øvrige plasseringer se www.FIS.com

HOLMENKOLLMARSJEN

MENN		2013 Eldar Rønning, (54 km) 2.32:35		1997 Elin B. Antonsen (38 km) 2.04:59	
1974	Ingval Halvorsen	2.10:20	2013 Ole O. Andersen (25 km)	1.15:26	1998 Ine Wigernæs (Ringkollen) 1.57:38
1975	Narve Lønseth	2.10:11	2014 Arne Post (53 km) 2.37:42	1.15:26	1999 Elin Bakk Anthonsen 2.11:56
1976	O.I. Følling Hansen	2.12:23	2014 Ole-Henrik Kabbe (23 km) 1.05:10	1.05:10	2000 Anette Skjolden (Ringkollen) 2.28:52
1977	Oddvar Nygaard	2.11:45	2015 Øystein Pettersen (54 km) 2.28:34	2.28:34	2001 Kristin Sem Thagaard 2.38:03
1978	Arnt Kr. Haug	2.18:05	2015 Kasper Stadaas (25 km) 1.12:57	1.12:57	2002 Eva Kjerstadmo (Ringkollen) 2.25:29
1979	Arnt Kr. Haugb	2.20:34	2016 Arne Post (Holmenkollen 36,8 km) 1.43:33	1.43:33	2003 Åshild Storevik 2.29:54
1980	Gunnar Bentdal	2.14:04	2016 Stian Grastveit (Holmenkollen 18,4 km) 0.53:01	0.53:01	2004 Kristin Sem Thagaard 2.25:15
1981	Hans Chr. Udnæs	2.15:33	2017 Even Brøndbo Dahl (48 km) 2.27:58	2.27:58	2005 Camilla Kristensen (Gåsbu) 2.19:03
1982	Hans Chr. Udnæs	2.14:09	2017 Pål Golberg (25 km) 1.11:36	1.11:36	2006 Therese Engen 2.20:44
1983	Oddvar Larsen	2.12:28	2018 Joar Thele (54 km) 2.43:15	2.43:15	2007 Therese Johaug (Gåsbu) 2.12:32
1984	Rune Hindseth	2.14:33	2018 Thomas Gjestrumbakken (25 km) 1.21:10	1.21:10	2008 Tuva Toftdahl 2.12:29
1985	Geir Simonsen	2.10:22	2019 Rune Malo Ødegaard (54 km) 2.36:58	2.36:58	2009 Solfrid Braathen (Gåsbu) 2.16:28
1986	Jan Pedersen	2.05:35	2019 Kasper Stadaas (25 km) 1.16:30	1.16:30	2010 Solfrid Braathen 2.17:09
1987	Vetle Vinje	2.17:46	KVINNER		
1988	Hideo Okamoto, JPN	2.25:51	1974 Astri Skovdahl 2.48:14	2.48:14	2011 Inger Liv Bjerkrheim Nilsen (ny trasé, 55 km) 3.05:41
1989	Avlyst		1975 Astrid Engebretsen 2.50:21	2.50:21	2011 Celine Brun-Lie (ny trasé, 23 km) 1.20:01
1990	Avlyst		1976 Astrid Engebretsen 2.41:34	2.41:34	2012 Solfrid Braathen (56 km) 3.03:28
1991	Jon Kåre Løvold	2.05:09	1977 Nina M. Søybye 2.48:24	2.48:24	2012 Sandra Hansson 1.26:54
1992	Avlyst		1978 Ingun Oftebro 2.47:17	2.47:17	2013 Solfrid Braathen (54 km) 3.05:42
1993	Bo Engdahl (38 km)	2.03:38	1979 Gøril Stav 2.53:00	2.53:00	2013 Stine Haugen (25 km) 1.35:31
1994	Morten Aasebø	2.03:31	1980 Astrid Engebretsen 2.46:21	2.46:21	2014 Inger Liv B. Nilsen (53 km) 2.59:56
1995	Dag Svege	2.12:07	1981 Unn H. Heggedal 2.44:07	2.44:07	2014 Betty Ann Bjerkreim (23 km) 1.15:40
1996	Trond Lillebekk	2.10:50	1982 Camilla Meinich 2.40:00	2.40:00	2015 Solfrid Braathen (54 km) 2.56:05
Morten Kløvstad	2.10:50		1983 Bjørg Moen 2.43:29	2.43:29	2015 Astrid Uhrenholdt Jacobsen (23 km) 1.20:28
1997	Pål Chr. Johnsen (38 km)	1.46:12	1984 Kristine Ødegaard 2.47:15	2.47:15	2016 Kristin Antonsen (Holmenkollen) 36,8 km 2.02:53
1998	Dag Svege (Ringkollen)	1.37:52	1985 Bjørg Moen 2.44:49	2.44:49	2016 Kari Øvsthus (Holmenkollen) 18,4 km 1.00:58
1999	Bjørn Kristiansen	1.49:33	1986 Toril Bratli Wold 2.28:04	2.28:04	2017 Ingeborg Dahl (48 km) 2.50:15
2000	Kjartan Roland (Ringkollen)	2.03:41	1987 Ingrid Fjøsne 2.43:24	2.43:24	2017 Ingrid Damgaard (25 km) 1.27:53
2001	Kristen Aaby	2.11:36	1988 Elin Bakk Antonsen 2.50:28	2.50:28	2018 Seraina Boner (54 km) 3.12:25
2002	Espen Bjervig (Ringkollen)	1.59:54	1989 Avlyst		2018 Emilie Kongsten (25 km) 1.34:33
2003	Ola Sandholt	2.09:08	1990 Avlyst		2019 Solfrid Braathen (54 km) 3.07:45
2004	Rune Thorseth	2.00:41	1991 Bente Meisingseth 2.26:30	2.26:30	2019 Emilie Kongsten (25 km) 1.31:59
2005	Håvard Skorstad (Gåsbu)	1.50:14	1992 Avlyst		
2006	Håvard Skorstad	1.58:57	1993 Uilog Heilmann (38 km) 2.36:59	2.36:59	
2007	Rune Müller (Gåsbu)	1.59:21	1994 Elin Bakk Antonsen 2.21:05	2.21:05	
2008	Petter Eliassen	1.53:52	1995 Hege Reine 2.37:34	2.37:34	
2009	Ole Christian Mork (Gåsbu)	1.57:37	1996 Elin Bakk Antonsen 2.39:02	2.39:02	
2010	Petter Eliassen	1.57:44			
2011	Arne Post (ny trasé, 55 km)	2.41:04			
2011	Tore Bjønningen (ny trasé, 23 km)	1.15:54			
2012	Arne Post (56 km)	2.35:57			
2012	Per-Christian Lysaker Torgersrud (25 km)	1.17:56			

REKORDER I HOLMENKOLLBAKKEN

* = Bakken bygget større, ** = Ny storbakke

MENN		1938 Trygve Gundersen 54,5		1981 Primoz Ulaga JUG 109,5	
1892	Arne Ustvedt	21,5	1939* Harry Lagert 55,0	55,0	1985 Heiko Hunger DDR 110,5
1893	Ingemann Sverre	22,0	Thorstein Skinnarland 57,0	57,0	1992 Peder Simonsen 112,5
1894	Jonas Holmen	22,5	Magnar Fosseide 58,0	58,0	1992* Jon Inge Kjørum 113,5
	Iver Dahl	23,0	Ole Jansen 58,0	58,0	1993 Steinar Solhaug 114,5
1896	Kristian Tandberg	24,0	Tore Fossbekk 59,0	59,0	1994 Mario Stecher AUT 126,5
	Cato Aall	24,5	Einar Burdal 59,5	59,5	1997 Haavard Lie 127,5
1897	Eivind Roll	25,0	Sven Selånger SWE 62,0	62,0	1999 Olav Magne Dønnum 131,0
	Morten Hansen	25,5	1940* Reidar Karlsen 65,5	65,5	2000 Sven Hannawald GER 132,5
1902*	Reidar Gjelme	29,5	Sigurd Haanes 66,0	66,0	2005 Andreas Widhölzl AUT 134,0
1909	Leif Berg	31,0	Jens Østby 68,0	68,0	2006 Tommy Ingebrigtsen NOR 136,0
1911*	Tore Vikar	33,0	Kolbjørn Skjæveland 68,5	68,5	2010** Andreas Kofler AUT 139,5
1914*	Paul Braathen (Gran)	33,5	1947* Olav Stavik 70,0	70,0	2011 Andreas Kofler AUT 141,0
	Johs. Thomassen	34,0	Hans Kaarstein 71,0	71,0	2019 Robert Johansson NOR 144,0
	Ole Grimsby	35,0	1959* Otto Leodolter AUT 71,5	71,5	
1917*	Gregorius Gravli	35,5	1962 Tormod Knutsen 73,5	73,5	KVINNER
	Hans O. Oset	36,0	Yosuke Eto JPN 78,0	78,0	2000 Helena Olsson SWE 101,0
	Inge Roll	37,5	Toralf Engan 78,5	78,5	2001 Daniela Iraschko AUT 110,0
1918*	Ivar S. Dahl	38,0	Toralf Engan 80,5	80,5	2002 Helena Olsson SWE 110,5
	Josef Henriksen	42,0	1963* Gene Kotlarek USA 81,5	81,5	2003 Anette Sagen 123,0
1922	Narve Bonna	43,5	Torbjørn Yggeseeth 84,5	84,5	2004 Anette Sagen 127,5
	Jacob Tullin Thams	46,0	1964 Veikko Kankkonen FIN 85,0	85,0	2005 Anette Sagen 128,0
1928*	Harald Sørensen	47,0	Veikko Kankkonen FIN 87,0	87,0	2010** Anette Sagen 106,5
	Hans Vinjarengen	47,5	1965 Lars Grini 89,0	89,0	2013 Sarah Hendrickson USA 133,5
	Alf Andersen	48,0	1968 Gjert Andersen 89,0	89,0	2013 Sara Takanashi JPN 134,0
1929	Roar Hellum	48,5	Bjørn Wirkola 91,0	91,0	2016 Maren Lundby NOR 136,5
	Bjarne Rosen	49,5	1969 Topi Mattila FIN 92,0	92,0	2016 Sara Takanashi JPN 137,5
	Arvid Smedsrud	50,0	1976 Karl Schnabl AUT 96,5	96,5	
1930	Olaf Ulland	50,5	1977 Thomas Meisinger DDR 98,5	98,5	
	Knut Kobberstad	51,0	1980* Tom Levorstad 105,0	105,0	
	Reidar Andersen	52,0	Ole Bremseth 108,5	108,5	

REKORDER I MIDTSTUBAKKEN

KVINNER	
2011	Elena Runggaldier ITA 97,5

MENN	
2011	Gregor Schlierenzauer AUT 110,0

SKISPORTENS HØYESTE UTMERKELSE:
HOLMENKOLLMEDALJEN

«Kan tildeles skiløpere som i flere år har oppnådd fremragende resultater i en eller flere grener. Ved vurdering av kandidater tas fortrinnsvis hensyn

til resultater oppnådd i Holmenkollrennene. Innehavere av Holmenkollmedaljen blir innbudte medlemmer i Skiforeningen.»

1895 Viktor Thorn Skiklubben Odd, Oslo	Knut Holst Ski- og Ballklubben Eiker	1928 Torjus Hemmestveit Morgedals IL
1897 Asbjørn Nilssen Skiklubben Odd, Oslo	1912 Olav Bjaaland Morgedals IL	Mikkjel Hemmestveit Morgedals IL
1899 Paul Braaten Eidsvold Værks Skiklub Robert Pehrson Skiklubben Odd, Oslo	1914 Johan Kristoffersen Sørkedalen IF	1931 Hans Vinjarengen Nordre Land IL Ole Stenen Øyer IF
1901 Aksel Refstad Østre Aker Skiklub	1915 Sverre Østbye S & FK Lyn, Oslo	1934 Oddbjørn Hagen Bækkelaget Sportsklub
1903 Karl Hovelsen Bærums Skiklub	1916 Lars Høgvold Lillehammer Skiklub	1935 Arne Rustadstuen Lillehammer Skiklub
1904 Harald Smith Skiklubben Verdande, Oslo	1918 Hans Horn Skuld, Oslo	1937 Olaf Hoffsbakken Snertingdal IF Birger Ruud Kongsberg IF
1905 Jonas Holmen Bærums Skiklub	1919 Thorleif Haug Drafn Drammen Otto Aasen Rjukan IF	Martin P. Vangslie Osen IF
1907 Per Bakken Trysil-Knut IL	1923 Thoralf Strømstad Fossum IF	1938 Reidar Andersen Ready, Oslo
1908 Einar Kristiansen Bærums Skiklub	1924 Harald Økern Bærums Skiklub Johan Grøttumsbråten BUL, Oslo	Johan R. Henriksen
1909 Thorvald Hansen Start, Oslo	1925 Einar Landvik Rjukan IF	1939 Sven Selånger, SWE Lars Bergendahl Sørkedalen IF
1910 Lauritz Bergendahl	1926 Jacob Tullin Thams Ready, Oslo	Trygve Brodahl IL Fossekallen Hønefoss
1911 Otto Tangen IF Liv, Hønefoss	1927 Hagbart Haakonsen BUL, Oslo Einar Lindboe Skuld, Oslo	1940 Oscar Gjoslien Drafn, Drammen Annar Ryen Nansen IF

1947 Elling Rønes Nordre Trysil IF	1971 Marjatta Kajosmaa FIN	1999 Kazuyoshi Funaki JPN
1948 Asbjørn Ruud Kongsberg IF	Berit Mørdre Lammedal	2001 Adam Malysz POL
1949 Sigmund Ruud Kongsberg IF	Romerikslaget	Bente Skari Nittedal IL
1950 Olav Økern Bærums Skiklub	Reidar Hjerme stad Hernes IL	Thomas Alsgaard Eidsvold Værk SK
1951 Simon Slåttvik Stålkameratene	1972 Rauno Miettinen FIN	2003 Felix Gottwald AUT
1952 Stein Eriksen Ready, Oslo	Magne Myrmo Rennebu IL	Ronny Ackermann GER
Torbjørn Falkanger Byåsen IL	1973 Einar Bergsland	2004 Julija Tsjepalova RUS
Heikki Hasu FIN	S & FK Lyn, Oslo	2005 Andrus Veerpalu EST
Nils Karlsson SWE	Ingolf Mork S & FK Lyn, Oslo	2007 H.M. Kong Harald V H.M. Dronning Sonja Odd-Bjørn Hjelmeset Fjellhug Vereide IL. Frode Estil Lierne Ski Simon Ammann SUI
1953 Magnar Estenstad Leik IL	Franz Keller BRD	2010 Marit Bjørgen Rognes IL
1954 Martin Stokken Selsbakk IL	1974 Juha Mieto FIN	2011 Janne Ahonen FIN
1955 H.M. Kong Haakon VII	1975 Gerhard Grimmer DDR	Ole Einar Bjørndalen Simostranda IL Michael Greis GER Andrea Henkel GER
Hallgeir Brenden Vestre Trysil IL	1976 Ulrich Wehling DDR	2012 Magdalena Neuner GER
Veikko Hakulinen FIN	1977 Helena Takalo FIN	Emil Hegle Svendsen Trondhjems skiskytter/Strindheim IL Petter Northug Strindheim IL
Sverre Stenersen Målselv IF	1979 Ingemar Stenmark SWE	2013 Tora Berger IL Varden Martin Fourcade FRA Therese Johaug IL Nansen Gregor Schlierenzauer AUT Daniela Iraschko AUT Jason Lamy-Chappuis FRA Hannu Manninen FIN
1956 Borghild Niskin Bærums Skiklub Arnfinn Bergmann Freidig, Trondheim Arne Hoel S & FK Lyn Oslo	1980 Thomas Wassberg SWE	2014 Magnus Moan NOR Eric Frenzel GER Thomas Morgenstern AUT Darja Domratsjeva BLR
1957 Eero Kolehmainen FIN	1981 Johan Sætre IL Trysilgutten	2015 Eldar Rønning NOR Anette Sagen NOR Anders Bardal NOR Kamil Stoch POL
1958 Inger Bjørnbakken Bærums Skiklub Håkon Brusveen Vingrom IF	1982 Lars Erik Eriksen Bjerke IL Jacob Vaage (skihistoriker) Armin Kogler AUT	2016 Noriaki Kasai JPN Tarjei Bø NOR Sara Takanashi, JPN Marie Dorin Habert, FRA Charlotte Kalla SWE Astrid, fru Ferner NOR Kaisa Mäkäräinen FIN
1959 Gunder Gundersen Frisk Asker	1983 Berit Aunli Strindheim IF Tom Sandberg Mo IL	1992 Jelena Välbe RUS
1960 Helmut Recknagel DDR	1984 Lars Erik Eriksen Bjerke IL Jacob Vaage (skihistoriker) Armin Kogler AUT	1993 Emil Kvanlid Målselv IF
Sixten Jernberg SWE	1985 Anette Bøe Bjerke IL Per Bergerud Svene IL Gunde Svan SWE	1994 Ljubov Jegorova RUS
Sverre Stensheim Snøhetta IF Tormod Knutsen Eidsvold Værks Skiklub	1986 Brit Pettersen Søre Ål IL	1995 Kenji Ogiwara JPN
1961 Harald Grønningen Freidig Trondheim	1987 Matti Nykänen FIN	1996 Manuela Di Centa ITA
1962 Toralf Engan Leik IL	Herman Weinbuch DDR	1997 Bjarte Engen Vik Bardufoss IL Stefania Belmondo ITA Bjørn Dæhlie Nannestad IL
1963 Alevtina Koltsjina SOV Pavel Koltsjin SOV Astrid Sandvik Heming IF Oslo Torbjørn Yggese th Heggedal IL	1989 Marja-Liisa Kirvesniemi FIN	1998 Fred Børre Lundberg Bardu IL Larisa Lasutina RUS
1964 Veikko Kankkonen FIN Eero Mäntyranta FIN Georg Thoma BRD	1990 Marja-Liisa Kirvesniemi FIN	Aleksej Prokuratorov RUS
Halvor Næs Trysilgutten IF	1991 Vegard Ulvang Kirkenes og Omegn Skiklub Trond Einar Elden Namdalseid IL	Harri Kirvesniemi FIN
1965 Arto Tiainen FIN Bengt Erikson SWE Arne Larsen Heggedal IL	1992 Jens Weissflog BRD	
1966 Toini Gustafsson SWE	1993 Emil Kvanlid Målselv IF	
Ole Ellefsæter Nybygda IL	1994 Ljubov Jegorova RUS	
1968 H.M. Kong Olav V Assar Rönnlund SWE Gjermund Eggen Engerdal Sportsklub Bjørn Wirkola Alta IF	1995 Kenji Ogiwara JPN	
1969 Odd Martinsen Nittedal IL	1996 Manuela Di Centa ITA	
1970 Pål Tyldum IL Høllingen	1997 Bjarte Engen Vik Bardufoss IL Stefania Belmondo ITA Bjørn Dæhlie Nannestad IL	

VINNERE AV HOLMENKOLLRENNENE

KOMBINERT

1892 Svein Sollid
 1893 Ingemann Sverre
 1894 Hans Johansen
 1895 Victor Thorn
 1896 Sigurd Svendsen (bare hopp)
 1897 Morten Hansen
 1898 Avlyst
 1899 Paul Braaten
 1900 Aksel Refstad
 1901 Olaf Tandberg
 1902 Olav Bjaaland
 1903 Karl Hovelsen
 1904 Per Bakken
 1905 Thorvald Hansen
 1906 Johs Grini
 1907 Øistein Mithus
 1908 Albert Larsen
 1909 Thorvald Hansen
 1910 Lauritz Bergendahl
 1911 Johan Kristoffersen
 1912 Lauritz Bergendahl
 1913 Lauritz Bergendahl
 1914 Lauritz Bergendahl
 1915 Lauritz Bergendahl
 1916 Gregorius Gravlid
 1917 Otto Aasen
 1918 Otto Aasen
 1919 Thorleif Haug
 1920 Thorleif Haug
 1921 Thorleif Haug
 1922 Harald Økern
 1923 Johan Grøttumsbråten
 1924 Harald Økern
 1925 Asbjørn Elgstøen
 1926 Johan Grøttumsbråten
 1927 Ole Kolterud
 1928 Johan Grøttumsbråten
 1929 Johan Grøttumsbråten
 1930 Hans Vinjarengen
 1931 Johan Grøttumsbråten
 1932 Oddbjørn Hagen
 1933 Hans Vinjarengen
 1934 Oddbjørn Hagen
 1935 Oddbjørn Hagen
 1936 Olaf Hoffsbakken
 1937 Sverre Brodahl
 1938 Emil Kvanlid
 1939 Olaf Hoffsbakken
 1940 Emil Kvanlid

1946 Olav Odden
 1947 Sven Israelsson SWE
 1948 Simon Slåttvik
 1949 Per Sannerud
 1950 Simon Slåttvik
 1951 Simon Slåttvik
 1952 Gunder Gundersen
 1953 Heikki Hasu FIN
 1954 Lars H. Lia (bare langrenn)
 1955 Sverre Stenersen
 1956 Sverre Stenersen
 1957 Pavo Korhonen
 1958 Tormod Knutsen
 1959 Sverre Stenersen/
 Gunder Gundersen
 1960 Gunder Gundersen
 1961 Nikolaj Gusakov SOV
 1962 Ole Henrik Fagerås
 1963 Georg Thoma BRD
 1964 Georg Thoma BRD
 1965 Georg Thoma BRD
 1966 Georg Thoma BRD (VM)
 1967 Franz Keller BR
 1968 John Bower USA
 1969 Rauno Miettinen FIN
 1970 Karl-Heinz Luck DDR
 1971 Rauno Miettinen FIN
 1972 Rauno Miettinen FIN
 1973 Rauno Miettinen FIN
 1974 Tom Sandberg
 1975 Ulrich Wehling DDR
 1976 Ulrich Wehling DDR
 1977 Ulrich Wehling DDR
 1978 Rauno Miettinen FIN
 1979 Karl Lustenberger SUI
 1980 Uwe Dotzauer DDR
 1981 Jouko Karjalainen FIN
 1982 Tom Sandberg (VM)
 1983 Kerry Lynch USA
 1984 Espen Andersen NOR
 1985 Herman Weinbuch BRD
 1986 Hallstein Bøgseth NOR
 1987 Herman Weinbuch BRD
 1988 Torbjørn Løkken NOR
 1989 Trond Einar Elden NOR
 1990 Andrej Dundukov SOV
 1991 Trond Einar Elden NOR
 1992 Fabrice Guy FRA
 1993 Takatori Kono JAP
 1994 Mario Stecher AUT

1995 Kenji Ogiwara JPN
 1996 Bjarte Engen Vik NOR
 1997 Bjarte Engen Vik NOR
 1998 Bjarte Engen Vik NOR
 1999 Bjarte Engen Vik NOR
 2000 Bjarte Engen Vik NOR
 2001 Felix Gottwald AUT
 2002 Ronny Ackermann GER
 2003 Felix Gottwald AUT
 2004 Ronny Ackermann GER
 2005 Magnus Moan NOR
 2006 Petter Tande NOR
 2007 Avlyst
 2008 Bernhard Gruber
 2009 Utbygging av nye
 Holmenkollen
 2010 Jason Lamy Chappuis FRA
 2011 Eric Frenzel GER (HS 106)
 2011 Jason Lamy Chappuis FRA
 (HS 134)
 2012 Akito Watabe JPN
 2012 Bryan Fletcher USA
 2013 Eric Frenzel GER
 2013 Jason Lamy Chappuis FRA
 2014 Johannes Rydzek GER
 2015 Akito Watabe JPN
 2016 Jarl Magnus Riiber NOR
 2017 Akito Watabe JPN
 2017 Daniel Andre Tande NOR
 2018 Akito Watabe JPN
 2019 Jarl Magnus Riiber NOR

KOMBINERT SPRINT

1997 Bjarte Engen Vik NOR
 1998 Todd Lodwick USA
 2000 Bjarte Engen Vik NOR
 2001 Felix Gottwald AUT
 2002 Hannu Manninen FIN
 2003 Ronny Ackermann GER
 2004 Hannu Manninen FIN
 2005 Hannu Manninen FIN
 2006 Björn Kircheisen GER
 2007 Jason Lamy Chappuis FRA
 2008 Petter L. Tande NOR

KOMBINERT LAG

2010 Petter L. Tande
 Mikko Kokksien
 Jan Schmid
 Magnus H. Moan NOR

2011 David Kreiner (HS 106)
 Bernhard Gruber (HS 106)
 Felix Gottwald (HS 106)
 Mario Stecher AUT (HS 106)
 2011 Bernhard Gruber (HS 134)
 David Kreiner (HS 134)
 Felix Gottwald (HS 134)
 Mario Stecher AUT (HS 134)

HOPP HOLMENKOLLEN

1933 Arne B. Christiansen
 1934 Birger Ruud
 1935 Hans Beck
 1936 Reidar Andersen
 1937 Reidar Andersen
 1938 Reidar Andersen
 1939 Sven Selånger SWE
 1940 Hilmar Myhra
 1946 Asbjørn Ruud
 1947 Georg S. Thrane
 1948 Arne Hoel
 1949 Torbjørn Falkanger
 1950 Torbjørn Falkanger
 1951 Arne Hoel
 1952 Arnfinn Bergmann
 1953 Otto Austad
 1954 Avlyst
 1955 Aulis Kallakorpi FIN
 1956 Antti Hyvärinen FIN
 1957 Helmut Recknagel DDR
 1958 Nikolaj Kamenski SOV
 1959 Arne Hoel
 1960 Helmut Recknagel DDR
 1961 Nikolaj Sjamov SOV
 1962 Toralf Engan
 1963 Torbjørn Yggeseeth
 1964 Veikko Kankkonen FIN
 1965 Dieter Neuendorf DDR
 1966 Bjørn Wirkola (VM)
 1967 Bjørn Wirkola
 1968 Vladimir Belousov SOV
 1969 Topi Mattila FIN
 1970 Vladimir Belousov SOV
 1971 Ingolf Mork
 1972 Ingolf Mork
 1973 Hans Schmied SUI
 1974 Walter Steiner SUI
 1975 Anton Innauer AUT
 1976 Karl Schnabl AUT
 1977 Aleksej Borovitin SOV
 1978 Harald Duschek DDR
 1979 Per Bergerud
 1980 Armin Kogler AUT

1981 Roger Ruud
 1982 Matti Nykänen FIN (VM)
 1983 Steinar Bråten
 1984 Vladimir Podzimek TCH
 1985 Matti Nykänen FIN
 1986 Ernst Vettori AUT
 1987 Andi Felder AUT
 1988 Erik Johnsen
 1989 Jens Weissflog BRD
 1990 Jens Weissflog BRD
 1991 Ernst Vettori AUT
 1992 Toni Nieminen FIN
 1993 Espen Bredesen
 1994 Avlyst
 1995 Andreas Goldberger AUT
 1996 Adam Malysz POL
 1997 Kazuyoshi Funaki JPN
 1998 Primož Peterka SLO
 1999 Noriaki Kasai JPN
 2000 Sven Hannawald GER
 2001 Adam Malysz POL
 2002 Simon Ammann SUI
 2003 Adam Malysz POL
 2004 Roar Ljøkelsøy NOR
 2005 Matti Hautamäki FIN
 2006 Adam Malysz POL
 2007 Simon Ammann SUI
 2008 Gregor Schlierenzauer AUT
 2009 Utbygging av nye
 Holmenkollen
 2010 Simon Ammann SUI
 2011 Gregor Schlierenzauer AUT
 2012 Martin Koch AUT
 2013 Gregor Schlierenzauer AUT
 og Piotr Zyla POL
 2014 Severin Freund GER
 2015 Severin Freund GER (lørdag)
 2015 Severin Freund GER (søndag)
 2016 Avlyst
 2017 Stefan Kraft AUT
 2018 Daniel Andre Tande NOR
 2019 Robert Johansson NOR

HOPP MIDTSTUEN

2011 Thomas Morgenstern AUT

HOPP KVINNER

2000 Daniela Iraschko AUT
 2001 Daniela Iraschko AUT
 2002 Helena Olsson SWE
 2003 Daniela Iraschko AUT
 2004 Anette Sagen NOR
 Daniela Iraschko AUT

2005 Anette Sagen NOR
 2011 Daniela Iraschko AUT
 2012 Sarah Hendrickson USA
 2013 Sarah Hendrickson USA
 2014 Sara Takahashi JPN
 2015 Sara Takahashi JPN
 2017 Yuki Ito JPN
 2018 Maren Lundby NOR
 2019 Daniela Iraschko-Stolz AUT

LAGHOPP HOLMENKOLLEN

1996 AUT
 2003 AUT
 2011 AUT
 2016 SLO
 2016 AUT
 2017 AUT
 2018 NOR
 2019 NOR

LAGHOPP MIDTSTUEN

2011 AUT

50 KM MENN

1898 Avlyst
 1900 Paul Braaten (30 km)
 1901 Paul Braaten (30 km)
 1902 Karl Hovelsen
 1903 Karl Hovelsen
 1904 Per Bakken
 1905 Ikke arrangert
 1906 Elling Rønes (40 km)
 1907 Elling Rønes
 1908 Elling Rønes
 1909 Ikke arrangert
 1910 Lauritz Bergendahl
 1911 Truls Braathen
 1912 Lauritz Bergendahl
 1913 Lauritz Bergendahl
 1914 Lauritz Bergendahl
 1915 Lauritz Bergendahl
 1916 Elling Rønes
 1917 Ingvar Langlien
 1918 Thorleif Haug
 1919 Thorleif Haug
 1920 Thorleif Haug
 1921 Thorleif Haug
 1922 Anton Collin FIN
 1923 Thorleif Haug
 1924 Thorleif Haug
 1925 Avlyst
 1926 Olav Kjelbotn
 1927 Henry Gjoslien

SKIFORENINGENS BEDRIFTSVENNER

Nå kan din bedrift bli venn med Skiforeningen! Som bedriftsvenn støtter din organisasjon vårt arbeid i Marka, viser samfunnsansvar og legger til rette for en aktiv livsstil for dine ansatte.

VI HÅPER AT DETTE vil favne interessen for flere bedrifter. Ved å tilby gode rabatter på aktiviteter og tilbud fra Skiforeningen, samt våre samarbeidspartnere og øvrige bedriftsvenner, tror vi bedriftens ansatte lar seg engasjere.

- Medlemsåret varer fra 1. januar til 31. desember, og kontingenten er kr 8.250. Ønsker bedriften å støtte med et høyere bidrag, kan kontonummer 5005 06 28946 benyttes.
- Husk å merke innbetalingen med person-/organisasjonsnummer.
- Bedriftsvennskapet vil synliggjøres i organisasjonene og i Skiforeningens kanaler.

SOM BEDRIFTSVENN GIS FØLGENDE FORDELER

- 10% rabatt på bedriftsinterne ski-, rulleski- og terrengsykkelkurs.
- 10% rabatt på bedriftsinterne, sosiale og effektive barmarkstreningssøker, Trening uten tak.
- 10 % rabatt på leie av lokaler til egne bedriftsarrangementer i Holmenkollen
- Føremeldingen til bedriftens egen intranett/internett-side (RSS-feed)
- Nyhetsbrev med informasjon og eksklusive tilbud fra Skiforeningen og samarbeidspartnere
- Skiforeningens bedriftsvenn-diplom
- To abonnementer på Snø & Ski og Årboken (kan sendes til forskjellige adresser)
- Skiforeningens bedriftsvenn logo kan brukes i bedriftens egen markedsføring etter avtale og godkjenning av Skiforeningen*
- Takk for støtten i Skiforeningens årbok*

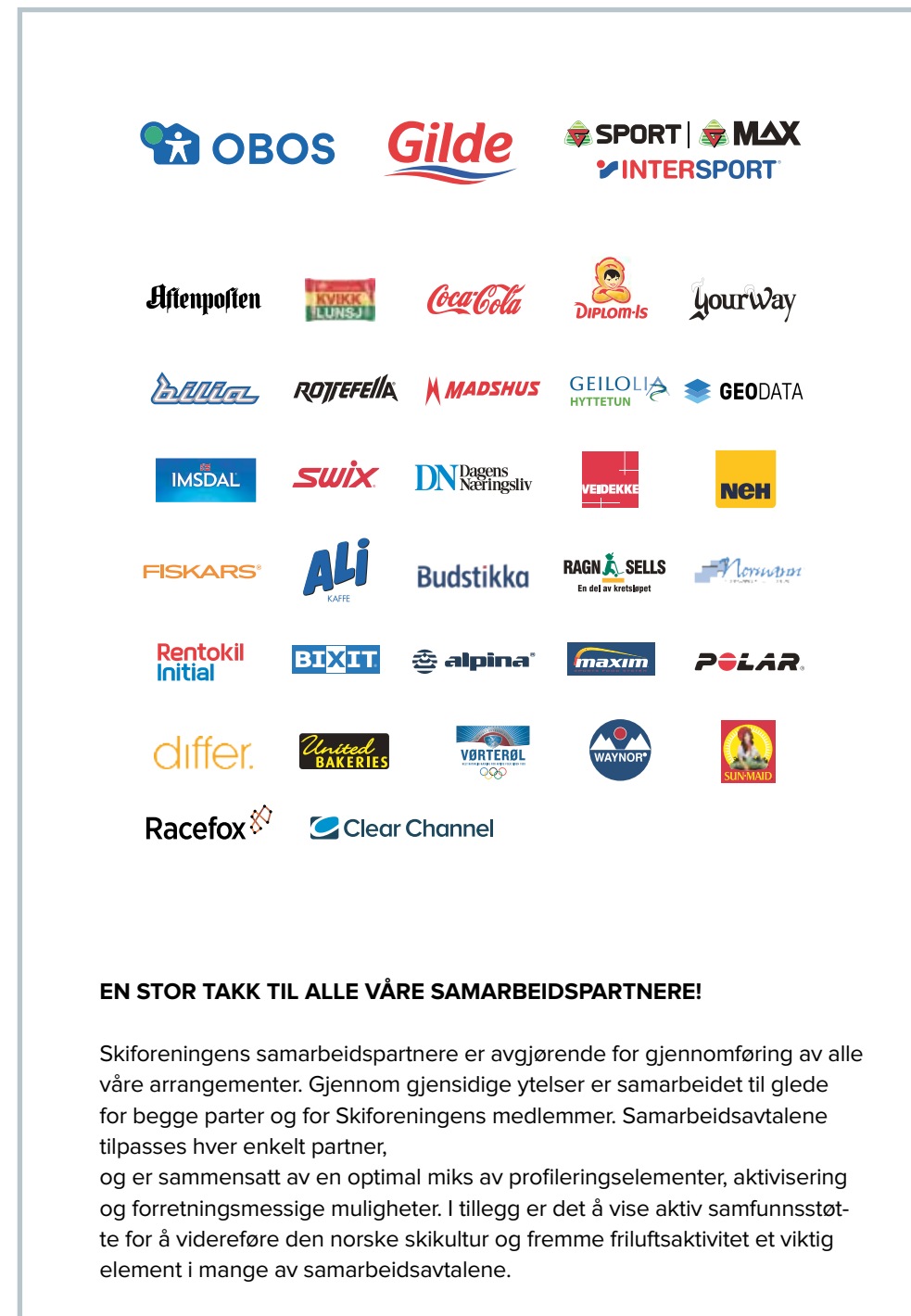
*avgiftspliktige ytelser belastes med mva kr 250

I 2019 VAR FØLGENDE ORGANISASJONER SKIFORENINGENS BEDRIFTSVENNER

Active Profil AS
 Advokatfirmaet Hjort DA
 Aftenposten
 Agra Industrier AS/ Mills DA
 Andvord AS
 Anthon B. Nilsen AS
 Antra AS
 Arethusa AS
 Awilhelmsen Management AS
 BDO
 Bonheur & Ganger Rolf ASA
 Braathen Eiendomsforvaltning AS
 Dagens Næringsliv
 Dipl.Ing. Houm A/S
 Diplom-Is AS
 DnR Kompetanse AS

Ferd AS
 Holmenkollen Park Hotell
 Høegh Eiendomselskap
 Infratek AS
 Intersport
 Kleivstua As
 KONE AS
 Kredinor
 L. Gill-Johannessen A/S
 Mondelez International
 Multiconsult AS
 Mustad Industrier a.s.
 Møller Undall AS
 Namoholding A/S
 NeH Norge a/s
 New Wave Norway AS

NorgesGruppen Data AS
 O.N.Sunde A/S
 OBOS
 Ojada AS
 Pactum AS
 Pals A/S
 Platous,
 Anette og Ragnar Stoud
 RA Service AS
 Rejlers Norge AS
 Renia as
 Rentokil Initial
 Skaaret Landskap
 Tenvig AS

EN STOR TAKK TIL ALLE VÅRE SAMARBEIDSPARTNERE!

Skiforeningens samarbeidspartnere er avgjørende for gjennomføring av alle våre arrangementer. Gjennom gjensidige ytelser er samarbeidet til glede for begge parter og for Skiforeningens medlemmer. Samarbeidsavtalene tilpasses hver enkelt partner, og er sammensatt av en optimal miks av profileringselementer, aktivisering og forretningsmessige muligheter. I tillegg er det å vise aktiv samfunnsstøtte for å videreføre den norske skikultur og fremme friluftaktivitet et viktig element i mange av samarbeidsavtalene.

ÅRSRAPPORT

SKIFORENINGENS ÅRSRAPPORT 2018

MAGNUS NYLØKKEN

ÅRSRAPPORT 2018

INNHOOLD

2018 I BILDER OG TALL	6
ÅRET SOM GIKK	12
LOKALUTVALGENE	22
STYRET, RÅD OG KOMITEER	24
ØKONOMI	26
STYRETS BERETNING	28

MAGNUS NYLØKKEN

MAGNUS NYLØKKEN

MAGNUS NYLØKKEN

EN «ALMINDELIG SKIFORENING»

Økt satsing i Marka, på hverdagsidretten og et allsidig helårs friluftsliv.

I 1882 tok Christiania Skiklub initiativ til å stifte en «alminnelig skiforening», hvis hovedoppgave skulle være å arrangere Husebyrennene.

Inntil da hadde Christiania stått i spissen for disse arrangementene, som hadde vokst og blitt omfattende og risikofulle. Klubben hadde en begrensning på antall medlemmer, mens en forening åpen for alle ville kunne øke ressursene og tåle den risiko som da var til stede. Derfor ble Skiforeningen stiftet.

På mange måter gjentok dermed historien seg i november 2018, da Skiforeningens styre vedtok at eierskapet i Holmenkollen Skifestival AS skulle avvikles. Beslutningen var begrunnet i en naturlig utvikling av Skiforeningens virksomhet, og å sikre ressurser der de betyr mest for medlemmene, ski-idretten og befolkningen for øvrig: I Marka, for hverdagsidretten og for et allsidig helårs friluftsliv.

Når styret mener at «ressursbruk og risiko knyttet til eierskapet i Holmenkollen Skifestival AS er for stor, og går på bekostning av foreningens kjernevirksomhet», er det som å lese innstillingen fra Christiania Skiklubb i 1882.

Det å avvikle eierskapet var ikke bare en enkel avgjørelse. Mange følelser og en lang historie er knyttet til Skiforeningens rolle som arrangør av Husebyrennene, Holmenkollrennene, verdenscuprenn og i de siste fem år som medeier av arrangørselskapet Holmenkollen Skifestival AS. Det har i stigende grad blitt tydelig for alle at Skiforeningens og Norges Skiforbunds interesser som eiere er blitt mer og mer ulike. Skiforbundet har som en av sine hovedoppgaver

å arrangere internasjonale renn i Norge, det har ikke Skiforeningen. Likevel vil vi i årene som kommer ha en rekke felles prosjekter og møtepunkter.

Skiforeningen skal fortsatt sette sterkt preg på Holmenkollen gjennom Barnas Holmenkolldag, Holmenkollmarsjen, sentrale bygg og eiendommer, og ikke minst kultur- og turistanlegget, med Skimuseet og hopptårnet. Vi skal fortsatt legge til rette for hverdagsidretten i anlegget.

Jeg er trygg på at å avvikle eierskapet i Holmenkollen Skifestival er til det beste for Skiforeningens medlemmer og arbeidet vi gjør i Marka og som tilrettelegger for ski, hverdagsidrett og friluftsliv.

Jack Eide

SKIFORENINGENS FORMÅLSPARAGRAF

Foreningen har til formål å virke for utbredelse av ski-idrett og annet friluftsliv.

Foreningen formidler skihistorie og arrangerer skirenn i Holmenkollen.

Foreningen er åpen for alle.

MEDLEMMER

- 72 260 medlemmer.
- Familiemedlemskap er største medlemskategori.
- Flest medlemmer i Oslo, Bærum, Asker, Oppegård, Nittedal og Ski.

LØYPER

- Skiforeningen har ansvaret for 2 200 kilometer skiløyper i Oslomarka.
- Vinteren 2017/2018 preparerte vi over 56 000 kilometer skispor.
- Vi eier 15 løypemaskiner og 28 scootere/ATVer.

MILJØFYRTÅRN

Skiforeningen som organisasjon og våre stuer Kikut, Løvli og Vangen er miljøfyrtårnsertifisert.

MAGNUS NYLØKKEN

KULTUR- OG TURISTANLEGGET

- 164 000 besøkende i Skimuseet og hopptårnet.
- Medlemmer har gratis inngang.
- Følg oss på:
facebook.com/Holmenkollenarena/
facebook.com/Skimuseet/

MAGNUS NYLØKKEN

KOMMUNIKASJON

- Foremelding, turtips og turplanlegger: www.skiforeningen.no, iMarka-appen.
- Følg Skiforeningen på Facebook og Instagram.

PERSONAL

- Skiforeningen har 65 fast ansatte.
- 200 skilinstruktører sørger for opplæring av voksne og barn.
- 100 frivillige bidrar i markatjenesten.
- 50 timeansatte i kultur- og turistanlegget snakker til sammen 10 språk.

ÅRET SOM GIKK

MAGNUS NYLØKKEN

ET TILBAKEBLIKK PÅ 2018

DA SKIFORENINGEN avsluttet prepareringen og la ut siste føremelding 6. mai 2018, hadde løypemaskinene lagt over 56 000 kilometer skispor bak seg siden oktober året før. Det tilsvarende nesten en og en halv gang rundt ekvator.

Etter noen snøfattige sesonger smakte det godt med en vinter der stort og smått av løyper var kjørt opp og alle kurs og arrangementer kunne gjennomføres som planlagt.

REKORDESESONG I MARKA

Allerede tidlig i januar var det godt skiføre i alle områder i Marka, og forholdene holdt seg stabilt gode hele vinteren. Vi må helt tilbake til vinteren 1987/88 for å finne større snømengder, og det var skiløyper i Marka langt ut i mai.

Skibussen fraktet nærmere 8000 skiløpere til Mylla dam eller Ringkollen, og det var et herlig mangfold av mennesker på ski i Marka denne vinteren.

POPULÆRE TURMÅL

Den gode vinteren ga stor trafikk i Marka og til Skiforeningens store og små stuer og rastebuer. Samtlige kan se tilbake på et meget godt driftsår, og flere hadde rekordbesøk.

Skiforeningen har en stor eiendomsmasse som krever kontinuerlig vedlikehold og investeringer. Det er ble også i 2018 utført betydelig vedlikehold på stuen.

På Kikut er det skiftet mye panel og vinduer, på Vangen er varmpumpeanlegget ferdigstilt og på Løvli foretatt betydelig vedlikehold på bygg ute og inne. På Skullerudstua er nytt ventilasjonsanlegg etablert, og oljefyr er byttet ut med varmpumpe. Tiltakene på Skullerud er bekostet av Oslo kommune. På de større stuen er det gjennom året også blitt utført mange andre store og små prosjekter for å heve standarden ytterligere, og for å ivareta en relativt gammel bygningsmasse. Dette arbeidet vil fortsette også i de kommende år.

Arbeidene er i tråd med den rullerende 5-årsplan som Styret sammen med administrasjonen har etablert. Planen har bidratt til at standarden på våre eiendommer har økt betraktelig. Takket være generøse gaver og bidrag samt egne midler har vi også maktet å forsere denne planen.

Sandvikshytta er blitt rehabilitert av eieren Løvenskiold, og har blant annet fått ny fasade mot vannet.

Plan- og bygningsetaten har innvilget søknaden om oppsetting av en rastebu ved Øyungen, og forventet driftsstart er sesongen 2019/2020. Se kart for oversikt over Skiforeningens serveringssteder på side 20.

TILRETTELGGING LOKALT OG NASJONALT

Som et resultat av en utredning om tilrettelegging for skidrett som vi gjennomførte høsten 2017 og våren 2018, besluttet vi å etablere Norske Skispor, et kompetansenettverk for landets løypekjøremiljøer. Gjensidig kompetansedeling i løypekjøremiljøene skal bidra til å sikre skispor og skiglede både nå og i fremtiden.

Norsk Friluftsliv støtter prosjektet økonomisk, og det har også fått en million kroner over statsbudsjettet for 2019. Dette sikrer i stor grad finansieringen i oppstartsåret.

Skiforeningen fortsetter det gode samarbeidet med Norges Skiforbund om å arrangere det årlige løypeseminarer i november. Dette er en attraktiv arena for faglig og praktisk påfyll og nettverksbygging, der ca. 130 personer i landets løypekjøremiljøer samles.

NYTT SNØPRODUKSJONSANLEGG

Snøproduksjonsanleggene er viktige arenaer for hverdagsidretten, skileken og friluftslivet. Ser vi de siste vintrene under ett, blir Skiforeningens satsning på snøproduksjon stadig viktigere. Snøproduksjon sikrer et stabilt tilbud og gode forhold for skileiken og hverdagsidretten, også i snøfattige vintre.

I 2018 ble et oppgradert snøproduksjonsanlegg i Sørkedalen med økt produksjonskapasitet ferdigstilt. Anlegget, som var en gave fra Hans Herman Horn, betjener et skiskoleområde, lysløype og turløype fra Skansebakken og opp Gråseterveien. Skiforeningen jobber videre for å realisere et

MAGNUS NYLØKKEN

Den gode vinteren ga stor trafikk i Marka og til Skiforeningens store og små stuer og rastebuer.

MARKAPOLITIKK: Skiforeningen arbeider for å legge til rette for et naturbasert friluftsliv med et mangfold av aktiviteter.

nytt snøproduksjonsanlegg på Ringkollen, og for å utvide anlegget på Greverud.

Skiforeningens snøproduksjon skal være fremtidsrettet. Viktige hensyn i plassering av anlegg og tilbringerløyper er nærhet til Marka, nærhet til der folk bor og der det er gode klimatiske forhold for produksjon, som for eksempel kuldedrag, nordvendte områder, tilgang på naturlige og kalde vannkilder, riktig underlag med god planering.

Vi jobber hele tiden med å gjøre anleggene mer driftseffektive, og dermed redusere klimaavtrykket. God dialog og tett samarbeid med andre organisasjoner og leverandører gjør at vi er oppdatert på teknologisk utvikling, og klare til å ta i bruk nytt utstyr etter hvert som det tilbys i markedet.

Se kart for oversikt over Skiforeningens snøproduksjonssteder på side 20.

MARKAPOLITIKK

Et hovedformål for Skiforeningen er å sikre Marka og legge forholdene til rette for et naturbasert friluftsliv, med et mangfold

av aktiviteter tilpasset Markas naturgitte forutsetninger, med gode naturopplevelser, til alle årstider. For å sikre dette deltar Skiforeningen i aktuelle debatter og diskusjoner om hvordan dette best skal gjøres. Gjennom en rekke samarbeidsorganer og høringsprosesser bidrar Skiforeningen med sitt syn. På Skiforeningens hjemmesider finnes en oversikt over foreningens generelle friluftspolitik og uttalelser i konkrete saker. Se www.skiforeningen.no/horingsuttalelser/

KURS OG AKTIVITETER SOM PLANLAGT

I 1948 startet Skiforeningen den første skiskolen, og 70-årsjubileet i 2018 ble markert med gratis skileik på Ola Narr på Tøyen i Oslo, fire helger i januar og februar.

På 70 år har Barnas Skiskole vært i stor endring, tilpasset nye områder, endret befolkning og endret klima. I tillegg har ski og skiopplæring fått stadig nye utfordrere i andre aktiviteter barn og unge bruker tiden sin på. Likevel ser vi at skiskolen står støtt og er svært populære, og i 2018 startet vi også opp i Nittedal.

Det ble satt deltagerrekord med 9 877 barn totalt på våre 11 skiskoler. Det ble

MAGNUS NYLØKKEN

ROJALT BESØK: Hertugparet av Cambridge fikk omvisning i Skimuseet og hoppstårnet, og besøkte barn i skileik på Øvresetertjern.

gitt 500 friplasser, og over 1000 utlånsski var i bruk, slik at barn fra familier med begrenset økonomi også har mulighet til å delta.

Det ble også i 2018 gjennomført gratis skidager på Skullerud, Stovner og Tøyen. 1500 barn deltok, mange fra AKS-er og barnehager med høy minoritetsandel.

ROJALT BESØK

I jubileumsåret var det ekstra hyggelig å vise frem nettopp barn på ski, da vi ønsket hertugparet av Cambridge, William og Kate, velkommen. Etter en omvisning på Skimuseet og i hoppstårnet, fikk de glede seg over titalls barn i skileik på Øvresetertjern. Sol fra skyfri himmel og snødekte trær skapte en fantastisk ramme rundt arrangementet, og TV-bilder av barn på ski i røde anorakker gikk verden rundt.

Snøen fortsatte å falle, og Holmenkollmarsjen kunne gå av stabelen 10. februar i ordinær trasé for første gang på flere sesonger. 2 500 deltok.

På Barnas Holmenkolldag dagen etter Holmenkollmarsjen førte kraftig snøvær til stans i kollektivtrafikken. Dette hindret

ikke nesten 5 000 barn og deres foresatte i å ta turen til Holmenkollen.

Mellom 11. februar og 25. mars ble det arrangert åtte lokale Barnas Holmenkolldag.

Helt på tampen av sesongen ønsket vi elever fra osloskoler velkommen til aktivitetssdag i Holmenkollen.

FULL FART HELE ÅRET

Rekordvinteren ble etterfulgt av en fantastisk vår og sommer, og Skiforeningens aktivitetsnivå er like høyt denne delen av året.

Igjen stilte Skiforeningen som medarrangør av Kollen-trappa – et trappeløp fra bunn til topp i Holmenkollen. 730 deltagere tok seg opp de 600 trappetrinnene.

En av årets varmeste dager var søndag 3. juni. 1 000 barn tok seg gjennom ulike hinderløypene på Barnas Sommerkoll i Holmenkollen i over 30 grader. Med drikkestasjoner, bading og spredere fikk både barn og voksne kjølt seg ned, og det ble en utfordrende og morsom dag for alle som var til stede.

Friluftsglede fortsetter utviklingen. I 2018 fikk vi utvidet støtte og hadde rekordmange deltagere. Vi hadde tilbud i tre sesonger med høst, vinter og vår. 5 100 barn

I jubileumsåret var det ekstra hyggelig å vise frem nettopp barn på ski, da vi ønsket hertugparet av Cambridge, William og Kate, velkommen.

MAGNUS NYLØKKEN

VENTETID: Høsten er på mange måter ventetid i Skiforeningen, men aktivitetsnivået er høyt.

fra 31 skoler deltok. Friluftsglede skal være en døråpner til Marka og en lavterskel-introduksjon til et allsidig friluftsliv. Tredje- og fjerdeklassinger fra skoler med høy minoritetsandel er i målgruppen.

Barnas sommercamp er et populært tilbud og ble fulltegnet allerede i mai. Sommerferien var stort sett varm og stabil, og campbarna kunne kose seg med sol og varme i Holmenkollen og i Marka. I løpet av sommercamp fikk barna boltre seg med funballz, kajakkpadling, brusasseklattring, overnatting i lavvo og ikke minst en hel dag i klatreparken på Tryvann. I løpet av fire uker deltok 350 barn. På friluftsskolen ved Ulrudvann og ved Isdammen på Årvoll deltok 100 barn. Vi arrangerer også sommerskole for barn.

FRIPLASSER SIKRER DELTAKELSE

Skiforeningen har friplasser på alle kurs og arrangementer for barn. Det betyr at det er mulig å søke om gratis startnummer eller plass for familier med begrenset økonomi.

Vi stiller også med utlånsutstyr.

Dette er viktige tiltak for at så mange som mulig skal kunne få opplæring i ski og friluftsliv, og vi ser at flere og flere benytter seg av disse plassene.

AKTIV HØST

31. august rundet vi av medlemsåret med 72 260 medlemmer. 92 % av medlemmene våre er med oss videre hvert år, og det har alt å si for at vi kan opprettholde tilbudet vårt. Majoriteten i medlemsmassen er barnefamilier, og familiemedlemskap er den største medlemskategorien. Vi har flest medlemmer i Oslo, Bærum, Asker, Oppegård, Nittedal og Ski.

Vi har også medlemmer bosatt i Sverige, Danmark, Storbritannia, Tyskland, Polen, Østerrike, Nederland, Frankrike, Sveits, Portugal, Kenya, Sør-Afrika, Singapore, Thailand, Vietnam, Australia og USA.

Høsten er på mange måter ventetid i Skiforeningen, men aktivitetsnivået er høyt, både for løypebasene som forbereder løypene til vinteren og i form av aktiviteter og arrangementer.

I slutten av oktober gjentok vi suksessen

MAGNUS NYLØKKEN

SKIFORENINGENS EIERSKAP i Holmenkollen skifestival AS, ble av styret bestemt avvirket.

fra året før, og inviterte til mørketur i Marka. Også denne gangen var Nedre Blanksjø nord for Sognsvann målet. Der laget vi en basecamp med bål og enkel servering, og i området rundt merket vi to spennende løyper. Vi ønsker å vise at det er spennende og enkelt å komme seg ut også i oktober, med riktige klær, litt drikke og mat i sekken og en hodelykt.

I desember arrangerte vi også de tradisjonsrike nisseturene fra Sognsvann og Greverud. Etter oppmøtet å dømme er disse blitt et fast innslag for veldig mange barnefamilier.

Vi gikk inn i førjulstiden med skimuligheter i alle marker.

HOLMENKOLLEN

I 2018 vedtok Skiforeningens styre at eierskapet i Holmenkollen Skifestival AS, som arrangerer verdenscupen i nordisk og skiskyting i Holmenkollen, skal avvirkles.

Dette er først og fremst en naturlig utvikling av Skiforeningens virksomhet. Vi skal bruke våre ressurser der de er mest verdifulle og som vi vet våre medlemmer setter mest pris på: i Marka, for hverdagsidretten og for et allsidig helårs friluftsliv.

Styret mener at ressursbruk og risiko

knyttet til eierskapet i Holmenkollen Skifestival AS er for stor, og går på bekostning av foreningens kjernevirksomhet.

Dette endrer ikke Skiforeningens tilstedeværelse og synlighet i Holmenkollen, gjennom arrangementer, eiendom og kultur- og turistanlegget. Det er også Skiforeningen som har ansvaret for å tilrettelegge for hverdagsidretten i anlegget.

FAST INNSLAG FOR TURISTENE

Holmenkollen står sterkt som turistdestinasjon, og 164 000 personer besøkte Skimuseet og hopptårnet i 2018, like mange som Munchmuseet. Det er riktignok en liten nedgang fra året før og skyldes nok det varme været. Erfaringsvis velger færre en tur på museum på de varmeste dagene. Billettinntektene ble likevel nesten identiske med 2017, fordi gruppen individuelle turister som betaler full pris øker.

Suvenirbutikkene, hoppkafeen og Kollensvevet bidrar til å gjøre kultur- og turistanlegget til et attraktivt totalprodukt. 11 348 personer tok ziplinen Kollensvevet i 2018.

Kabinheisen til hopptårnet hadde flere stopp gjennom vinteren grunnet været, og

Holmenkollen står sterkt som turistdestinasjon og 164.000 personer besøkte Skimuseet og hopptårnet i 2018.

MAGNUS NYLØKKEN

MAGNUS NYLØKKEN

STORSLÅTT GAVE FRA AKER: I forbindelse med Akers 175-årsjubileum, ble en serie av Tom Sandbergs fotografier fra VM 2011 montert på Kollentorget.

problemene fortsatte gjennom sommeren. Oslo kommune, som er ansvarlig for heisen i tårnet, har igangsatt et arbeid for å sikre stabil drift.

Også i 2018 var vi aksjonær i Visit Oslo, som står for mye av den internasjonale markedsføringen av Holmenkollen og Skimuseet. Vi ble også medlem av Oslo Cruise nettverk, som markedsfører sine medlemmer og Oslo som destinasjon.

TILBUD AV HØY KVALITET

Det er et strategisk mål å øke antall besøkende til Holmenkollen, Skimuseet og hoppstårnet hele året. Det betyr at vi må opprettholde et variert tilbud av høy kvalitet med regelmessige fornyelser.

I løpet av et år har vi mange store og små bedriftsarrangementer, gjerne en omvisning i Skimuseet kombinert med middag i for eksempel hoppstårnet.

I 2018 arrangerte vi Trygve Skaug-konsert i tårnet i regi av TV-aksjonen, Sofar Sounds for tredje gang, DNTs 150-årsjubileum, og «Studentdag i Kollen» i samarbeid med Coca Cola. Som nevnt gjestet også hertugparet av Cambridge Skimuseet og Holmenkollen.

Nytt tilskudd til Holmenkollen og Kollentorget utenfor Skimuseet er en serie fotografier av Tom Sandberg fra VM i 2011. Disse en gave fra Aker i forbindelse med deres 175-årsjubileum. Utstillingen ble åpnet av Marit Bjørgen.

Gjennom året har museet hatt to popup-utstillinger i heislobbyen. «Påskan» og «Ski uten snø». Dette er utstillinger som skal overraske og som dukker opp på et sted der det vanligvis ikke er kunstutstilling. Det gir oss mulighet til å vise frem mer fra magasinet vårt eller av gjenstander vi får låne.

Anlegget har også tatt imot flere delegasjoner fra Kina i forbindelse med OL i Beijing 2022.

Holmenkollen og Skimuseet var i 2018 en populær lokasjon for store nasjonale og internasjonale TV-produksjoner som blant annet «Best før» (med Linn Skåber), Idol og Østlandssendingen. Også kjente musikknavn har brukt Kollen og Kollensvevet som bakteppe for musikkvideoer og lignende.

Skimuseet hadde stor suksess med foredragsserien «Skihistorisk kveld». To kvelder med Oddvar Brå og Thor Gotaas i auditoriet ble raskt utsolgt. Foredragsserien fortsetter i 2019.

BARNEFAMILIER

Barnefamilier er en viktig målgruppe, og 1. desember markerte vi åpningen av Blå-

kollen, en utstilling for barn i Skimuseet. Dette slo vi sammen med et salg av gamle markaskilt, og veldig mange fant veien til Kollentorget denne førjulslørdagen.

Blåkollen tar utgangspunkt i Gudny Ingebjørg Hagens litterære univers. Her møter publikum blånisser og tåketroll og kan leke der de bor: i huler, på sklier, i tårn og hytter. Tåketrollenes livsoppgave er å lage den berømte Kollen-tåka på den store skifesten i Kollen, den andre søndagen i mars.

Alle medlemmer av Skiforeningen har gratis inngang i Skimuseet og hoppstårnet.

DOKUMENTASJONSPROSJEKT

Dokumentasjonsavdelingen arbeider videre med registrering av alle de utstilte gjenstandene på Skimuseet. Dette blir jevnlig lansert på www.digitaltmuseum.no.

Skimuseet får mange skihistoriske spørsmål i løpet av et år. Typiske spørsmål er rennresultater, skityper, historiske bilder og gjenstander. Vi bidrar med materiale og historiske kilder til journalister, forfattere og forskere.

Museet er en del av et nettverk for ski- og sportsmuseer i Norge. Museene har korte og langsiktige låneavtaler og bidrar til hverandres utstillingsprosjekter. Skimuseet har lånt ut gjenstander til andre museer i Norge, blant annet OL-museet på Lillehammer og Fram på Bygdøy.

SAMARBEIDSPARTNERE

Skiforeningen har samarbeid med og viktige støttespillere i grunneiere, kommuner, løypelag, idrettslag, privatpersoner og næringslivet.

Total verdi av Skiforeningens samarbeidsavtaler med næringslivet i 2018 var på cirka 15,5 millioner kroner i kontanter og vareleveranser. Samarbeidsavtalene tilpasses hver enkelt partner, og er en miks av profileringslementer, aktiviteter og forretningsmessige muligheter. Partnerne bidrar til å opprettholde det høye aktivitetsnivået i Skiforeningen.

Skiforeningen mottok kjærkomne gaver fra Sparebankstiftelsen Ringerike og Ringerike kommune til ny scooter på Ringkollen/Krokskogen nord, og fra lokalutvalget i Sørmarka til ny ATV.

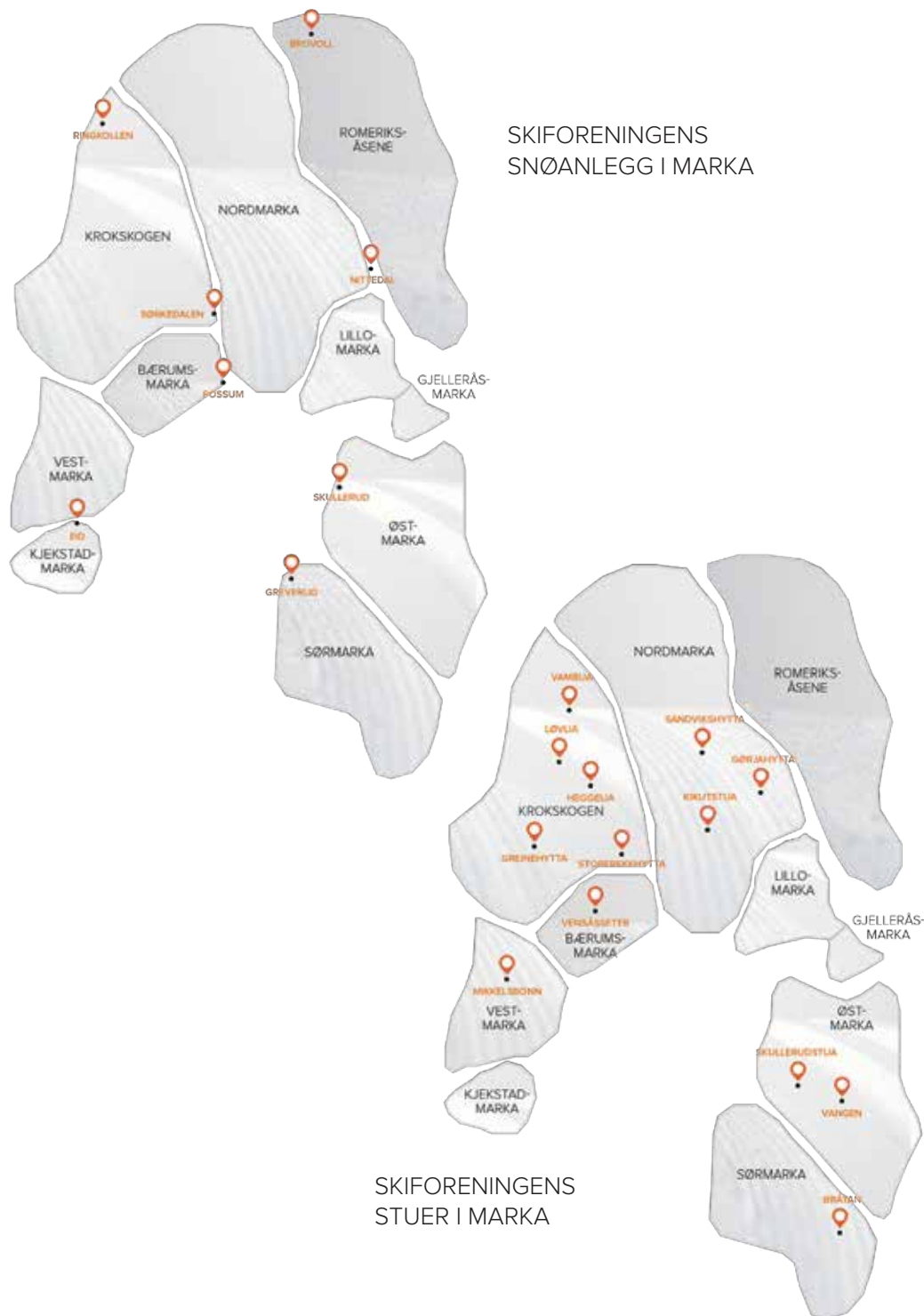

Det er et strategisk mål å øke antallet besøkende til Holmenkollen, Skimuseet og hoppstårnet hele året.

SKIMUSEET lanserte Blåkollen, en ny utstilling for barn.

ANDREAS BACHE-WIIG

SKIFORENINGENS SAMARBEIDSPARTNERE

LOKALUTVALG

MAGNUS NYLØKKEN

ASKER OG BÆRUM

Det var et aktivt år for markatjenesten Asker og Bærum lokallag med hjelp på skiskoler, skibussen og arrangementer i Kollen, som Barnas Holmenkollag og Sommerkollag. Lokallaget samarbeider med Lions Bærum Vest på Mikelsbonn, med bemanning og servering i februar og mars. Måneskinnsturen i Lommedalen i begynnelsen av mars ble et flott arrangement, men med litt for få deltagere. Vi har et godt samarbeid med Rotary på Greinehytta. Vi har hatt smøretjeneste på Vensåssetra, Sørsetra og Høymyr ved Sollihøgda.

Høstens store begivenhet gikk av stabelen 23.9. med familie-/sykkeltur til Østernvann. Et svært vellykket arrangement med grilling, fisking, natursti og skattejakt.

Bærum Hundekjørerklubb hadde sin dag på Vensåsseter 21.10. Vi bidro med bål og leker for barna.

ENEBAKK

Allerede i slutten av november var det løyper på golfbanen. Hele løypenettet ble jevnlig kjørt opp, og vi kunne gå på ski overalt.

Bråtanstua, foreningens tradisjonelle samlingspunkt, var åpen ni søndager fra januar til påske. 455 gjester fant veien inn til stua vår. Takk til alle dyktige vertskap!

Barnas Holmenkollag ble gjennomført på Streifinn 11. februar. Det var rene julekortsstemning med mye snø på trærne og gode tørre løyper.

Den tradisjonelle «Vinterdilten» gikk fra Drivplassen til Streifinn 18. februar. Akkurat på denne søndagen ble det kladdeføre med vått snøfall og nullføre gjennom hele dagen. 25 deltagere klarte allikevel å «skrape» seg gjennom løypa.

Høstens kaffebål ble tent på åtte forskjellige steder og ble besøkt av nesten 300 fornøyde turgåere fire søndager i november. Full honnør til alle bålansvarlige. Løypegjengen var i gang allerede fra første snøfall, som vanlig.

FROGN

Styret i Skiforeningens lokalutvalg i Frogn er tett koblet mot DFI (Drøbak Frogn idrettslag) Skigruppa i Frogn kommune. Det er DFI Skigruppa som gjør mesteparten av jobben med skiløyper i Frogn.

Vinteren 2018 var lang og snørrik. Vi har et løypenett på ca. 60 km som ble preparert jevnlig fra januar til starten av april. Dette inkluderer lysløype og øvrig turløypenett på jorder og i skogsterreng nordover mot Bølerhytta/grense mot Nesodden og sørover forbi Saga og mot Ramme gård i Hvitsten/Vestby.

Det var til tider «folkevandring» i løypene på fine helgedager. DFI Skigruppa/Skiforening fikk mye positiv omtale i lokale medier for kvaliteten på skiløypene i Frogn kommune. Tilskuddene fra Frogn kommune og Skiforening var i 2018 ikke nok til å dekke utgiftene til løypepreparering i kommunen. Det ble igangsatt en kronerullingsaksjon i mars som førte til at vi kunne opprettholde preparering ut vinteren.

NITTEDAL

Skiforeningens lokalutvalg (LU) ble opprettet i 2017, og lokalutvalgets første vinter var hyggelig nok preget av masse snø og fantastiske ski- og vinterforhold.

LU avholdt tre styremøter i 2018, ett av disse var et fellesmøte med de tre skigruppene fra Hakadal, Nittedal, og Gjelleråsen. LU har, i tillegg til samarbeid med skigruppene, hatt løpende dialog med FRINI for å avklare hvordan vi kan samarbeide bedre for å utvikle skiaktivitet, løypekjøring og friluftsliv i kommunen.

Skiforeningen startet forrige vinter opp skiskole for både barn og voksne i Nittedal. Alle kurs ble gjennomført som planlagt på Sørli, der skigruppa i Nittedal kunne tilby flotte forhold i sitt nye snøproduksjonsanlegg utviklet i samarbeid med Skiforeningen.

I tillegg har LU Nittedal vært en pådriver i arbeidet med å få etablert en planfri og sikker kryssing av Gjøvikbanen (jernbane) ved Lurslia. Det er håp om å få gjennomført dette viktige prosjektet i løpet av 2019.

RINGERIKE, HOLE OG JEVNAKER

2018 ble flott med gode snø- og temperaturforhold. Dugnadsgjengen har gjort en formidabel jobb i løypenettet med rydding av hovedløypa fra skileiken på Ringkollen til Langtjern, i lysløypa, langs Skottaveien og i Tversjøstalløypa. Det er etablert ny klopp i nordenden av Spålsveien og i løypa mellom Damtjern og Storfåtan.

Vi har gjennomført dugnad på Ringkolltoppen for å bedre utsikten, og det ble også gjort kavling av myra mellom Koltjern og Femputtene i hovedløypa mellom Ringkollen og Løvli. Dugnadsarbeidene har blitt gjennomført i samarbeid med Skiforeningens løypebas. Sesongens skiskole var preget av meget gode snøforhold og flott preparering til de 410 barna som var påmeldt.

Skoleskistafetten ble arrangert av Sparebanken 1 Ringerike Hadeland i mars. Skiforeningens folk hjalp til med rigging, og utdeling av deltagerpris.

Barnas Ringkollag ble utviklet søndag 11. mars med 551 deltagere. Meget vellykket arrangement på tross av noe ruskete vær denne dagen.

RØYKEN

I 2018 har lokalutvalget bidratt administrativt og finansielt i nytt turveiprojekt fra Trangeberga til Kjos. 2 km sti har blitt oppgradert til kruslagt trase. Prosjektet ble gjennomført i samarbeid med RøykenMila og Røyken Kommune.

Barnas Holmenkollag i Røyken ble gjennomført søndag 18. februar med 143 barn.

LU gjennomførte vervedag fra Bertelsmyr i Kjekstadmarka, noe som ga 40 nye medlemmer. 4. februar arrangerte vi skibuss til Sollihøgda med 30 deltagere.

Skiforeningen har også lokalutvalg i Sørmarka (Oppegård/Ski) og Gjøvik og omegn.

MAGNUS NYLØKKEN

STYRET, RÅD OG KOMITEER

SKIFORENINGENS ÆRESMEDLEMMER

HM Kong Harald
Hans Herman Horn
Rolf Nyhus

STYRET

Styreleder og fire styremedlemmer var på valg på generalforsamlingen. Styreleder og tre styremedlemmer kunne ikke gjenvelges, ett styremedlem ble gjenvalgt.

STYRET BESTÅR AV

Stian Berger Røsland (leder), Kristine Klaveness (nestleder), Elisabeth Longva Berger, Erik Bruun, Ingrid Haukvik-Jensen, Bjørn-Inge Larsen, Eva Sannum, Geir Skari, John Bror Skoglund, Åslaug Midtdal (ansattes representant, valgt av og blant disse).

RÅDET

Rådets ordfører og tre rådsmedlemmer var på valg på generalforsamlingen. Rådets ordfører og ett rådsmedlem kunne gjenvelges, og ble gjenvalgt.

RÅDET BESTÅR AV

Ole Fr. Anker-Rasch (ordfører), Per Bergerud (varaordfører), Kristin Bjella, Olav Fjell, Kai Krüger, Bente Lier, Carl O. Løvenskiold, Åge Pettersen, Marianne Reusch, Vigdis Jynge. Skiforeningens æresmedlemmer har møte- og talerett i rådet.

VALGKOMITEEN

Per Bergerud (leder), Henrik H. Langeland og Ragnhild Amlie. Etter loven suppleres valgkomiteen av 1 styrevalgt, Erik Bruun, og 1 rådsvalgt, Bente Lier, medlem.

STYREOPPNEVNT KOMITEER

MARKAKOMITEEN

Knut Halvor Hansen (leder), Anne Cappelen, Bjørn-Inge Larsen, Vigdis Jynge, Anne Nyhus, Johs Bjørndal, Carsten Riekeles, Bente Flygind, Leiv M. Helsingen, Jørgen Weidemann Eriksen. Fra administrasjonen Ole Henrik Lien Andersen, Hege Blichfeldt Sheriff, Lisa Näsholm og Espen Jonhaugen.

SKIFORENINGEN UTVIKLING

Anders Haugen (leder), Brit Lisa Skjelkvåle, John Bror Skoglund, Kai Krüger Henriksen, Bjørn Henrik Rasmussen, Rolf Nyhus og Frode Ranhoff. Fra administrasjonen Birgitte Espeland, Ola Bustad, Jeanette Hansen og Steinar Eidaker.

KOMITÉ FOR ØKONOMI, FINANS OG JURIDISKE SAKER

Bjørn Henrik Rasmussen (leder), Stian Berger Røsland, Kristine Klaveness, Erik Bruun. Fra administrasjonen Erik Eide, Steinar Eidaker og Lene Wik Alfreksen.

EIENDOMS- OG STUEKOMITEEN

Rolf Nyhus (leder) Knut Halvor Hansen, Gro Gjestland Strand. Fra administrasjonen Klaus Kromann og Steinar Eidaker.

HEDERSBEVISNINGER

Birkebeinerplaketten med gullnål ble tildelt Jon Hindar, etter fire år som styreleder i Skiforeningen.

Skiforeningens sølvnål ble tildelt avtroppende styremedlemmer Anne Cappelen, Brit Lisa Skjelkvåle, Ragnhild Amlie og Kari Stende Teigen.

ØKONOMI

ANDREAS BACHEWIG

STYRETS BERETNING 2018

VIRKSOMHET OG FORMÅL

Foreningen til Ski-Idrettens Fremme – Skiforeningen – ble stiftet i 1883 og har ca. 72.250 medlemmer. Skiforeningen er en av Norges eldste og største friluftsansjoner, og arbeider for å skape gode markapplevelser og enestående øyeblikk i Holmenkollen. Foreningen er åpen for alle. Generalforsamlingen, som avholdes hvert år, er foreningens øverste organ. Skiforeningens formål er å virke for utbredelse av skidrett og annet friluftsliv. Foreningen formidler skihistorie og arrangerer skirenn i Holmenkollen.

Skiforeningens administrasjon holder til i Skiforeningens Hus i Holmenkollen, Oslo.

I samsvar med regnskapsloven bekrefte det at forutsetningen for fortsatt drift er til stede.

ÅRSREGNSKAPET

Årsregnskap er utarbeidet etter god regnskapsskikk og er i samsvar med gjeldende norsk regnskapslovgivning.

Skiforeningens driftsinntekter ble i 2018 kr. 124,8 mill. mot kr. 120,7 mill. i 2017. Økning i totale inntekter skyldes i all hovedsak økte gaver og tilskudd til øremerkede formål, samt økte deltagerinntekter fra Barnas Skiskole og skibussen.

Totalt driftskostnader ble kr. 127,0 mill. i 2018 mot kr. 120,2 mill. i 2017. Skiforeningen har i 2018 gjennomført flere aktiviteter for barn og unge enn året før. Dette i tillegg til en svært snørik vinter medførte økte driftskostnader for Skiforeningen sammenlignet med 2017.

Driftsresultat ble i 2018 kr. -2,1 mill., mot kr. 0,5 mill. i 2017.

Netto finansposter ble kr. -0,4 mill. mot kr. -0,3 mill. i 2017 og resultat etter finansposter ble i 2018 kr. -2,5 mill. mot kr. 0,2 mill. i 2017.

Ved utgangen av året var Skiforeningens total kapital kr. 146,8 mill. mot kr. 153,9 mill. pr. 31.12.2017. Egenkapitalandelen pr. 31.12.2018 var 33 % (33 % pr. 31.12.2017).

I 2018 var netto kontantstrøm fra operasjonelle aktiviteter kr. 5,5 mill., fra investeringsaktiviteter kr. -10,6 mill. kroner, og fra finansieringsaktiviteter kr. 0. Netto endring i likvider var kr. -5,1 mill. i 2018. Total likviditetsbeholdning pr. 31.12.2018 var kr. 42,2 mill. mot kr. 47,2 mill. pr. 31.12.2017.

Årsregnskapet gir etter styrets oppfatning et riktig bilde av foreningens stilling og resultat pr. årsskiftet 2018. Årets resultat ble kr. -2.507.899,- og styret foreslår at dette disponeres som følger:

ÅRETS RESULTAT	-2 507 899
RESULTATDISPONERING:	
Overført Finn Qvales Fond (Bunden EK)	601 200
Overført Resultatandel etter Ski-VM 2011 (Bunden EK)	-577 052
Overført Skiforeningens fond	24 423
Overført annen egenkapital	-2 556 470
Sum overføringer	-2 507 899

FINANSIELL RISIKO OG LIKVIDITET

Lav gjeldsgrad og god likviditet begrenser Skiforeningens finansielle risiko og renterisiko. Skiforeningen har begrensede inntekter og kostnader i utenlandsk valuta, og er dermed lite eksponert for valutarisiko. Det har ikke vært vesentlige tap på fordringer det siste året, og kredittrisikoen vurderes som lav. Realiserte tap på fordringer var kr. 57.910 i 2018.

GAVER OG TILSKUDD

Finansielle gaver er svært viktig for foreningens stilling og videre utvikling. Virksomheten har et bredt spekter av aktiviteter, arrangementer og prosjekter, samt en betydelig maskin- og utstyrspark primært for snøproduksjon og løypepreparering. Gaver og tilskudd gjør det mulig å ha et høyt nivå på tilbudet til foreningens medlemmer og andre, samt at det bidrar til at det gjennomføres prosjekter gjennom hele året. Gaver kan være avgjørende for større investeringsprosjekter.

Hans Herman Horns Fond ble etablert i forbindelse med Skiforeningens 125-årsjubileum i 2008, og har som formål å «støtte Foreningen til Ski-Idrettens Fremme og dets arbeid for utbredelse av skidrett og annet friluftsliv». Fondet er en egen juridisk enhet og inngår ikke i Skiforeningens regnskap. Fondet har siden etableringen bidratt med betydelig økonomiske midler til viktige aktiviteter og prosjekter i Skiforeningen.

ARBEIDSMILJØ

Det arbeides aktivt med problemstillinger rundt helse, miljø og sikkerhet. Arbeidsmiljøet anses som godt. Sykefraværet var 3,81 % i 2018 (1,97 % i 2017). Sykefraværet er relatert til langtidssykemeldte.

LIKESTILLING OG MANGFOLD

Totalt antall fast ansatte var 65 ved utgangen av 2018, av disse var 26 kvinner. Gjennomsnittlig antall faste årsverk var 57,6 i 2018. Skiforeningens styre består av 5 kvinner og 5 menn. I Skiforeningen er arbeidstidsordninger uavhengig av kjønn, og lønns- og arbeidsforhold skal ikke være diskriminerende. Ansattegoder, som fleksibel arbeidstid samt full lønn ved sykdom og under svangerskap uavhengig av Folketrygdens begrensninger, anses som viktige tiltak i arbeidet med likestilling.

Skiforeningen arbeider for mangfold og har ansatte og frivillige fra flere nasjoner. Foreningen søker å skape samme muligheter for alle, og tolererer ikke noen form for diskriminering på arbeidsplassen. Det er etablert egne rutiner og prosedyrer for

varsling av kritikkverdige forhold i virksomheten. Arbeidsmiljølovens krav er knyttet til intern varsling, som betyr egne ansatte og tillitsvalgte. Foreningens rutiner går lengre og skal kunne ta imot varsler også fra personer som ikke er ansatt eller tillitsvalgte. Dette fordi virksomheten er så allsidig, omfangsrik og impliserer mange mennesker og situasjoner som ikke defineres som interne, men som likevel må ivaretas.

YTRE MILJØ

Skiforeningen er opptatt av å redusere påvirkningen på ytre miljø og forurensning. Skiforeningen har siden 2003 vært Miljøfyrtårnsertifisert. Stuene Løvli, Kikut og Vangen er også sertifisert som Miljøfyrtårnsbedrifter.

RISIKO OG USIKKERHETSFAKTORER

Skiforeningens virksomhet påvirkes av klimatiske forhold. Konsekvenser av eventuelle varige og vesentlige klimaindringer i retning av en mildere værtype, kan få betydelige konsekvenser for Skiforeningens drift.

Skiforeningen har flere inntektskilder, hvor hovedinntektskildene er inntekter fra medlemskontingent, kultur- og turistanlegget i Holmenkollen, skiskolen og fra offentlige prosjektmidler. I de kommende årene forventes ikke disse å bli vesentlig endret på en måte som kan svekke foreningens drift.

Den 9. november vedtok styret i Skiforeningen å avvikle Skiforeningens eierskap i Holmenkollen Skifestival AS som

blant annet arrangerer World Cup Nordisk i Holmenkollen. Foreningen ønsker med denne avgjørelsen å øke fokuset og prioritere arbeidet i Marka samt legge til rette for annet friluftsliv og hverdagsidrett. Avviklingsprosessen er iverksatt, men ikke ferdigstilt pr. 31.12.18.

FREMIDSUTSIKTER

Skiforeningen har opparbeidet seg en solid økonomi og har en organisasjon med kompetente og engasjerte medarbeidere som aktivt arbeider for å tilby både medlemmer og ikke-medlemmer de beste muligheter for inspirerende og gode aktiviteter i Marka. Dette gir et godt grunnlag for Skiforeningen til å øke aktivitetene og tilbudene til våre medlemmer ytterligere i tiden fremover.

I fremtiden blir det viktig å videreføre tiltak som vil gjøre det mulig å kunne gå på ski også i snøfattige vintre, og å utvikle inspirerende aktiviteter og arrangementer. Skiforeningen har etablert et kompetansenettverk for løypekjørere i hele landet som har fått navnet «Norske Skispor». Tiltaket er tildelt kr. 1 mill. over statsbudsjettet for oppstartsåret 2019. Nettverket har som formål å dele og øke kompetansen blant løypekjørere i hele landet.

Styret ser positivt på utviklingen til Skiforeningen i 2019.

Oslo, 3. april 2019

Styret for Foreningen til Ski-Idrettens Fremme

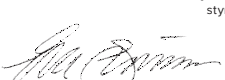

Erik Bruun
styremedlem

Stian Berger Rosland
styreleder

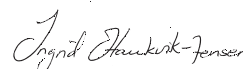

Bjørn Inge Larsen
styremedlem

Geir Skari
styremedlem

Elisabeth Longva Berger
styremedlem

Eva Sannum
styremedlem

Aslaug Middal
ansattes representant

Ingrid Haukvik-Jensen
styremedlem

Kristine Klavenes
styremedlem

John Bror Skoglund
styremedlem

Erik Eide
generalsekretær

FORENINGEN TIL SKI-IDRETTENS FREMME

Resultatregnskap

Alle beløp i hele kroner

NOTE	DRIFTSINTEKTER OG DRIFTSKOSTNADER	2018	2017
1	Driftsinntekter	120 953 917	116 760 172
1	Andre driftsinntekter	3 817 023	3 973 881
	Sum driftsinntekter	124 770 940	120 734 053
	Varekostnad	18 281 197	17 124 837
4	Lønn og personalkostnader	62 257 996	55 539 197
5	Ordinære avskrivninger	12 090 984	12 236 660
5	Nedskrivninger	583 317	0
2	Andre driftskostnader	33 645 515	35 289 616
	Sum driftskostnader	126 859 009	120 190 310
	Driftsresultat	-2 088 069	543 742
FINANSINTEKTER OG FINANSKOSTNADER			
	Finansinntekter	667 542	594 644
	Finanskostnader	1 087 373	921 162
	Netto finansresultat	-419 831	-326 518
	Ordinært resultat	-2 507 899	217 224
	ÅRETS RESULTAT	-2 507 899	217 224
RESULTATDISPONERING:			
	Overført Finn Qvales Fond (Bunden EK)	601 200	650 200
	Overført Resultatandel etter Ski-VM 2011 (Bunden EK)	-577 052	-687 000
	Overført Skiforeningens fond	24 423	8 625
	Overført annen egenkapital	-2 556 470	245 399
	Sum overføringer	-2 507 899	217 224

FORENINGEN TIL SKI-IDRETTENS FREMME

Balanse pr. 31. desember

Alle beløp i hele kroner

NOTE EIENDELER

NOTE	EIENDELER	31.12.2018	31.12.2017
	Anleggsmidler		
	Varige driftsmidler		
5	Tomter, bygninger, annen fast eiendom	49 555 671	53 423 213
5	Anlegg under utførelse	7 422 933	8 278 768
5	Driftsløsøre, inventar, verktøy, kontormaskiner o.l.	18 596 282	16 947 877
5	IKT	529 574	1 458 960
	Sum varige driftsmidler	76 104 459	80 108 818
	Finansielle anleggsmidler		
9	Finansielle anleggsmidler	14 552 393	13 926 780
	Ansvarlig lån til Holmenkollen Skifestival AS	2 450 000	1 000 000
	Langsiktige fordringer	1 724 667	1 724 667
12	Investering i aksjer	50 000	50 000
7	Pensjonsmidler	2 317 997	1 431 689
	Sum finansielle anleggsmidler	21 095 057	18 133 136
	Sum anleggsmidler	97 199 516	98 241 954
	Omløpsmidler		
	Varer	2 515 192	2 613 114
	Fordringer		
15	Kundefordringer	2 951 144	2 939 177
15	Andre fordringer	1 989 454	2 875 397
	Sum fordringer	4 940 598	5 814 574
14	Bankinnskudd, kontanter og lignende	42 173 806	47 246 229
	Sum omløpsmidler	49 629 596	55 673 917
	SUM EIENDELER	146 829 112	153 915 871

FORENINGEN TIL SKI-IDRETTENS FREMME

Balanse pr. 31. desember

Alle beløp i hele kroner

NOTE	EGENKAPITAL OG GJELD	31.12.2018	31.12.2017
	Egenkapital		
	Bunden EK - Finn Quales fond	11 505 412	10 904 212
	Bunden EK - Skiforeningens VM-fond	9 204 988	9 782 040
	Bunden EK - øvrige fond	3 046 990	3 022 568
	Annen egenkapital	24 809 770	27 366 240
6	Sum egenkapital	48 567 161	51 075 060
	Gjeld		
	Annen langsiktig gjeld		
8	Øvrig langsiktig gjeld	500 000	500 000
	Sum annen langsiktig gjeld	500 000	500 000
	Kortsiktig gjeld		
	Leverandørgjeld	4 839 461	11 168 942
	Skyldig offentlige avgifter	4 134 323	3 526 801
	Skyldig lønn og feriepenger	5 440 343	4 759 000
	Forskuddsbetalt medl.kontingent	16 662 484	16 192 437
16	Andre utsatte inntekter	63 977 091	64 178 558
16	Annen kortsiktig gjeld	2 708 248	2 515 073
	Sum kortsiktig gjeld	97 761 951	102 340 811
	Sum gjeld	98 261 951	102 840 811
	SUM EGENKAPITAL OG GJELD	146 829 112	153 915 871

Oslo, 3. april 2019
Styret for Foreningen til Ski-Idrettens Fremme

Erik Bruun
styremedlem

Stian Berger Røslund
styreleder

Bjørn Inge Larsen
styremedlem

Geir Skari
styremedlem

Elisabeth Longva Berger
styremedlem

Eva Samnum
styremedlem

Åslaug Midtdal
ansattes representant

Ingrid Haukvik-Jensen
styremedlem

Kristine Klavenes
styremedlem

John Bror Skoglund
styremedlem

Erik Eide
generalsekretær

FORENINGEN TIL SKI-IDRETTENS FREMME

Kontantstrømsoppstilling

Alle beløp er i hele kroner

KONTANTSTRØMMER FRA OPERASJONELLE AKTIVITETER:	2018	2017
Ordinært resultat før skattekostnad	-2 507 899	217 224
Ordinære avskrivninger	12 090 983	12 236 660
Nedskrivninger varige driftsmidler	583 317	0
Pensjonskostnad uten kontanteffekt	-886 308	-294 491
Endring i varer	97 922	-82 542
Endring i kundefordringer	-11 967	-727 295
Endring i andre fordringer	885 943	-1 799 788
Endring i leverandørgjeld	-6 329 480	2 214 112
Endring i andre omløpsmidler og andre gjeldsposter	1 750 621	1 753 090
Netto kontantstrømmer fra operasjonelle aktiviteter	5 673 131	13 516 970
KONTANTSTRØMMER FRA INVESTERINGSAKTIVITETER:		
Utbetalinger ved kjøp av varige driftsmidler	-11 215 324	-11 384 690
Endring i anlegg under utførelse uten kontanteffekt	2 545 383	0
Lån til Holmenkollen Skifestival AS	-1 450 000	0
Langsiktige fordringer	0	-1 990 000
Innbetalinger av langsiktige fordringer	0	265 333
Utbetalinger til investeringer i finansielle anleggsmidler	-625 613	-658 825
Netto kontantstrøm fra investeringsaktiviteter	-10 745 555	-13 768 182
KONTANTSTRØMMER FRA FINANSIERINGSAKTIVITETER:		
Innbetalinger ved opptak av ny langsiktig gjeld	0	0
Utbetalinger ved nedbetaling av langsiktig gjeld	0	0
Netto kontantstrøm fra finansieringsaktiviteter	0	0
Netto endring i bankinnskudd, kontanter og lignende	-5 072 424	-251 212
Beholdning av bankinnskudd, kontanter og lignende pr 01.01.	47 246 229	47 497 440
Beholdning av bankinnskudd, kontanter og lignende pr 31.12.	42 173 805	47 246 229

FORENINGEN TIL SKI-IDRETTENS FREMME

Noter til regnskapet 2018

Alle beløp er i hele kroner.

Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og god regnskapsskikk.

Klassifisering og generelle regler for vurdering av balanseposter

Eiendeler bestemt til varig eie eller bruk er klassifisert som anleggsmidler. Andre eiendeler er klassifisert som omløpsmidler. Fordringer som skal tilbakebetales innen ett år etter utbetalingstidspunktet klassifiseres som omløpsmidler. For gjeld er analoge kriterier lagt til grunn. Anleggsmidler vurderes til anskaffelseskost. Varige anleggsmidler som har begrenset levetid, avskrives lineært over forventet økonomisk levetid. Anleggsmidler nedskrives til virkelig verdi ved verdifall som ikke forventes å være forbigående. Omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi.

Inntekter

Inntekt regnskapsføres når den er opptjent, altså når både risiko og kontroll i hovedsak er overført til kunden. Dette vil normalt være tilfellet når varen er levert til kunden. Inntektene regnskapsføres med verdien av vederlaget på transaksjonstidspunktet

Sponsorer

Sponsorinntekter inntektsføres i det året ytelsen leveres og betales.

Gaver, offentlige tilskudd og andre tilskudd

Generelt inntektsføres pengegaver og tilskudd når de mottas. Øremerkede gaver og tilskudd til investeringer/driftsmidler inntektsføres i takt med kostnader/avskrivninger i de respektive prosjekter. Pr. 31.12. er ubenyttede pengegaver og tilskudd avsatt i balansen under andre utsatte inntekter og annen kortsiktig gjeld.

Valuta

Pengeposter i utenlandsk valuta vurderes etter kursen på balansedagen. Ved eventuell sikring brukes terminkurs.

Varer

Varer er vurdert til det laveste av anskaffelseskost (etter FIFO-prinsippet) og virkelig verdi.

Fordringer

Kundefordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av en individuell vurdering av de enkelte fordringer. Andre fordringer, både omløpsfordringer og anleggfordringer, føres opp til det laveste av pålydende og virkelig verdi.

Pensjoner

Foreningen gikk over til innskuddsbasert pensjonsordning fra 01.07.2008. For ansatte over 52 år på overgangstidspunktet videreføres ordningen med ytelsespensjon. Ved regnskapsføring av de ytelsesbaserte pensjonene er lineær opptjeningsprofil og forventet sluttlønn lagt til grunn. Estimatavvik og effekt av endrede forutsetninger amortiseres over forventet gjenværende opptjeningsstid i den grad de overstiger 10% av den største av pensjonsforpliktelsen og pensjonsmidlene. Planendringer fordeles over gjenværende opptjeningsstid. Arbeidsgiveravgift er inkludert i tallene.

Medlemskontingent

Medlemsåret går fra 1. september til 31. august. Kontingenten periodiseres og blir inntektsført jevnt over hele medlemsåret, slik at det ved regnskapsårets utgang er avsatt forholdsmessige kontingenter for neste regnskapsår. Inntekter fra tegning av livsvarig medlemskap resultatføres direkte og overføres til Finn Quales fond.

Skatter

Skattekostnad sammenstilles med regnskapsmessig resultat før skatt. Skattekostnaden består av betalbar skatt på årets direkte skattepliktige inntekt og endring i netto utsatt skatt. Det er deler av foreningens virksomhet som er skattepliktig. Utsatt skattefordel balanseføres ikke.

Momskompensasjon

Foreningen mottar kompensasjon av merverdiavgift for frivillige organisasjoner. Mottatt kompensasjon er basert på foreningens driftskostnader foregående år. Kompensasjonen er resultatført som annen driftsinntekt.

FORENINGEN TIL SKI-IDRETTENS FREMME

Noter til regnskapet 2018

Alle beløp er i hele kroner.

Note 1 Driftsinntekter

	2018	2017
Salg av varer	14 674 324	15 270 848
Medlemsinntekter	26 830 070	26 178 058
Deltakeravgifter	21 094 006	18 427 959
Annonser	1 159 406	1 271 961
Inntekter fra samarbeidspartnere	10 104 312	10 728 219
Billettinntekter museet og tårnet	17 319 889	17 566 419
Offentlig tilskudd til kultur og friluftsliv *	6 238 757	6 006 787
Andre tilskudd og gaver *	16 383 125	13 624 715
Leieinntekter	5 464 545	5 166 200
Momskompensasjon	3 817 023	3 973 881
Andre inntekter	1 685 484	2 519 005
Sum driftsinntekter	124 770 940	120 734 052

* Se også note 10 og 11

Note 2 Andre driftskostnader

	2018	2017
Kostnader lokaler	6 583 477	5 168 982
Leie maskiner, utstyr, software mv.	4 159 242	4 109 193
Verktøy, inventar og utstyr	3 099 607	4 656 260
Reparasjon og vedlikehold	4 547 278	5 105 728
Kjøp av tjenester	6 774 481	8 214 365
Kontorkost trykksak m.v.	981 671	1 056 289
Telefon og porto m.v.	1 263 485	1 186 920
Kostnad egne transportmidler	1 681 610	991 251
Kost og godtgj. for reise, diett, bil m.v.	393 575	899 832
Annonse- og reklamekostnader	1 849 439	1 956 020
Representasjon	144 059	81 862
Kontingenter	376 565	295 712
Hedersbevisninger, gaver, blomster	216 425	209 102
Forsikringer	802 247	635 766
Andre kostnader	841 943	713 930
Tap på fordringer	-69 590	8 404
Sum andre driftskostnader	33 645 515	35 289 616

Note 3 Resultat fordelt pr avdeling (tall i hele tusen)

SKIFORENINGEN	TOTALT	Marka	Aktivitet	Sport og Event	Kultur- og Turistanlegget	Nasjonal-anlegget	Andre*
Driftsinntekter	124 771	47 903	23 777	11 069	34 097	920	7 005
Varekjøp	18 281	4 713	4 886	3 497	7 695	-3 006	497
Lønn og personal	62 258	22 510	12 081	3 307	10 229	2 556	11 575
Avskrivninger	12 674	7 293	15	37	3 540	636	1 152
Andre kostnader	34 065	16 866	1 333	2 136	6 328	1 359	6 043
Administrasjonskostnader	0	2 766	3 109	1 851	2 671	1 023	-11 420
Årets resultat	-2 508	-6 246	2 353	241	3 634	-1 647	-842

* andre avdelinger består av kommersiell avdeling, Skiforeningens Hus, administrasjon, økonomi og IT.

Note 4 Lønnskostnad, antall ansatte, godtgjørelser, lån til ansatte m.m.

Lønnskostnad	2018	2017
Lønninger	49 035 964	43 744 831
Arbeidsgiveravgift	7 643 449	6 749 149
Pensjonskostnader	4 029 177	3 519 907
Andre ytelser	1 549 406	1 525 311
Sum	62 257 996	55 539 197

Lønninger består av lønn til faste ansatte og innleid hjelp til arrangement, skikurs, friluftsskole og sesongarbeidere i Homenkollen Kultur og Turistanlegg. Gjennomsnittlig antall årsverk faste ansatte var i 57,6 i 2018 (54,4 i 2017). I tillegg utgjør innleiet hjelp og sesongarbeidere ca 31,5 årsverk fordelt på ca 371 personer. Det generelle lønnsoppgjøret i 2018 var 2,8 %.

FORENINGEN TIL SKI-IDRETTENS FREMME

Noter til regnskapet 2018

Alle beløp er i hele kroner.

Ytelser til ledende personer	General-sekretær	Styret	Rådet
Lønn	1 190 858	0	0
Pensjonskostnad - innskudd og premie	181 208	0	0
Annen godtgjørelse	24 734	0	0

Annen godtgjørelse utgjør fri avis, fri telefon og gruppe- og ulykkesforsikring. Generalsekretær har avtale om 3 måneders oppsigelsestid. Ved oppsigelse fra Styret har Generalsekretær krav på 9 måneder etterlønn, hvorav 6 av månedene motregnes mot eventuell lønn i ny stilling. Det beregnes ikke feriepenger eller pensjon av etterlønnen.

Revisor	2018	2017
Revisjon	181 000	176 000
Andre tjenester	62 700	43 500
Sum ekskl. mva.	243 700	219 500

Note 5 Varige driftsmidler

	Tomter og kunst	Bygn. og annen fast eiendom	Anlegg under utførelse	Driftslosøre-inventar og utstyr	IKT	Totalt
Anskaffelseskost 01.01.	1 245 147	121 782 048	8 278 768	80 282 804	9 246 911	220 835 678
Tilgang	0	310 524	1 689 547	8 754 278	480 975	11 215 324
Avgang	0	0	2 545 383	0	0	2 545 383
Anskaffelseskost 31.12.	1 245 147	122 092 572	7 422 933	89 037 082	9 707 886	229 505 620
Akkumulerte av- og nedskrivninger 31.12.	0	73 782 049	0	70 440 801	9 178 311	153 401 160
Bokført verdi pr. 31.12.	1 245 147	48 310 523	7 422 933	18 596 282	529 575	76 104 460
Periodens avskrivninger	0	4 178 067	0	6 522 557	1 390 360	12 090 983
Periodens nedskrivninger	0	0	0	583 317	0	583 317
Periodens av- og nedskrivninger	0	4 178 067	0	7 105 874	1 390 360	12 674 300
Økonomisk levetid		25		5	3	
Avskrivningsplan		Lineær		Lineær	Lineær	

Note 6 Egenkapital

	Bunden EK Res.andel Ski-VM 2011 AS*	Bunden EK Finn Quales fond	Bunden EK Øvrige fond	Annen egenkapital	Total egenkapital
Egenkapital 1. januar	9 782 040	10 904 212	3 022 568	27 366 240	51 075 060
Resultat for perioden	-577 052	601 200	24 423	-2 556 470	-2 507 899
Egenkapital 31. desember	9 204 988	11 505 412	3 046 991	24 809 770	48 567 161

* Det har i 2018 blitt utdelt kr. 705.000,- til prosjekter med midler etter Ski-VM 2011. Renteinntektene var kr. 127.948.

FORENINGEN TIL SKI-IDRETTENS FREMME

Noter til regnskapet 2018

Alle beløp er i hele kroner.

Note 7 Pensjonskostnader, -midler og -forpliktelser

Foreningen har to pensjonsordninger. Innskuddsordningen har i 2018 hatt 71 medlemmer (hel- og deltidssatte), og det er innbetalt kr. 2.719.425 til ordningen i 2018. Ytelsesordningen omfatter 30 medlemmer hvorav 3 aktive og 27 alders-/uførepensjonister. Årets pensjonskostnad for ytelsesordningen er kr. 30.760. Ansatte som omfattes av ytelsesordningen har rett til definerte fremtidige ytelser. Disse er i hovedsak avhengig av antall opptjeningsår, lønnsnivå ved oppnådd pensjonsalder og størrelsen på ytelsene fra folketrygden. Forpliktelsene knyttet til vanlig tjenstepensjonsordning og AFP er dekket gjennom et forsikringselskap.

Kostnader til Ytelsesbasert pensjonsordning:	31.12.2018	31.12.2017
Årets pensjonsoppløsing	163 070	393 980
Rentekostnad	578 499	516 505
Avkastning på pensjonsmidler	-1 022 811	-755 635
Administrasjonskostnader	312 002	326 266
Resultatført aktuært tap/(gevinst)	0	0
Resultatført nettoforpliktelse avkorta/oppgjør tap/(gev)	0	0
Resultatført akt. tap/gev. v/ avkorta/oppgjør	0	0
Netto pensjonskostnad (for arbeidsgiveravgift)	30 760	481 116
AGA av pensjonskostnaden	4 337	67 837
Resultatført pensjonskostnad	35 097	548 953
Innbetalt premie til Innskuddsbasert pensjonsordning	2 719 425	2 363 003
Kompensasjon vedr. overgang til innskuddspensjon	132 173	128 700
Sum pensjonskostnad (ytelse + innskudd)	2 886 695	3 040 656
	31.12.2018	31.12.2017
Pensjonsforpliktelse PBO	26 619 496	25 963 631
Verdi av pensjonsmidler	-26 437 080	-26 133 991
Pålept pensjonsforpliktelse ekskl. arbeidsgiveravgift	182 416	-170 360
Ikke resultatført virkning av estimatavvik	-2 213 965	-1 084 407
Arbeidsgiveravgift	-286 448	-176 922
Pålept pensjonsmidler (-) /forpliktelse (+) inkl. arbeidsgiveravgift	-2 317 997	-1 431 689
Økonomiske forutsetninger (gjelder ytelsespensjon):		
Diskonteringsrente	2,60 %	2,30 %
Forventet avkastning	4,30 %	4,00 %
Forventet lønnsregulering	2,75 %	2,50 %
Forventet G-regulering	2,50 %	2,25 %
Forventet pensjonsregulering	0,80 %	0,40 %

Som aktuarmessige forutsetninger for demografiske faktorer og avgang, er vanlig benyttede forutsetninger innen forsikring lagt til grunn.

Note 8 Langsiktig gjeld og pantstillelser

Total gjeld sikret ved pant	2018	2017
Gjeld til Oslo kommune	500 000	500 000
Herav gjeld med forfall senere enn 5 år	500 000	500 000
Balanseført verdi av pantsatte eiendeler	2018	2017
Bygninger og tomter	25 913 397	27 915 794
I tillegg er eiendelene stillet som sikkerhet for:		
Gjeld til Oslo kommune	500 000	500 000
Sum øvrig langsiktig gjeld	500 000	500 000

FORENINGEN TIL SKI-IDRETTENS FREMME

Noter til regnskapet 2018

Alle beløp er i hele kroner.

Note 9 Finansielle anleggsmidler (bankinnskudd)

	IB 2018	Avkastning*	Disponert	Endring	UB 2018
Finn Qvales Fond (Bunden EK)	10 904 212	153 704	-153 704	601 200	11 505 412
Skiforeningens fond** A	1 517 569	21 391	-18 182	3 209	1 520 778
Legat Lovende Skiløpere B	1 504 989	21 214	0	21 214	1 526 203
Sum midler til spesielle formål (A+B)	3 022 558	42 605	-18 182	24 423	3 046 981
Finansielle anleggsmidler	13 926 770	196 309	-171 886	625 623	14 552 393

Finansielle anleggsmidler er bankinnskudd og utlån, mottatt som gave og hvor giver har lagt restriksjoner på anvendelsen. Skiforeningens fond består av samlet kapital fra 9 fond opprettet i perioden fra 1931 - 1978.

* Inngår i renteinntekter i resultatregnskapet

** Sammenslåing av følgende fond. Per M. Hanssons løyefond, Nils Schiotts fond, Barnas Skifond, Grøndahl & Sønns fond, P.C. Hanssons fond, Sigurd Høyers fond, Adv. Lindbacks fond, Boye Schlytters fond og Dr. Cato Aalls fond. Lån og fordring er presentert brutto i balansen.

Note 10 Kommunale tilskudd til løypearbeid

Kommune	2018	2017
Akershus fylkeskommune	175 050	128 550
Asker kommune	1 994 850	1 950 000
Bærum kommune	678 400	831 000
Enebakk kommune	72 000	72 000
Hole kommune	55 000	55 000
Jevnaker kommune	60 587	58 823
Lier kommune	55 000	50 000
Lunner kommune	58 400	56 500
Lørenskog kommune	80 000	171 000
Nannestad kommune	202 113	196 800
Nittedal kommune	156 000	156 000
Oppegård kommune	667 564	405 402
Oslo kommune	300 000	300 000
Ringerike kommune	350 000	350 000
Rælingen kommune	70 000	45 000
Røyken kommune	768 229	697 310
Skedsmo kommune	48 000	48 000
Ski kommune	417 564	405 402
Ullensaker kommune	30 000	30 000
Sum kommunale tilskudd	6 238 757	6 006 787

FORENINGEN TIL SKI-IDRETTENS FREMME

Noter til regnskapet 2018

Alle beløp er i hele kroner.

Note 11 Andre tilskudd og gaver

Lag- og foreninger	Formål	2018	2017
Anette og Brynjulf Skaugens veld.stiftelse	Løyper	75 000	0
Bymiljøetaten	Øremerkede tilskudd	800 000	437 500
Bymiljøetaten	"Aktiv - sammen i friluft"	588 500	350 000
Bymiljøetaten	Trening uten tak	0	221 000
Ekeberg Rotary Klubb	Aktivitetsmidler barn	100 000	100 000
Norsk Friluftsliv	Friluftsglede	0	193 000
Holeværingen IL	Løyper	0	15 000
KUD-midler	Aktivitetsmidler barn	1 250 000	1 200 000
KUD-midler	Utstilling skimuseet	0	87 500
Miljødirektoratet	Aktivitetsmidler barn	1 990 000	2 180 000
Nannestad almenning	Løyper	50 000	50 000
NIF/ Norges Olympiske Komité	Aktivitetsmidler barn	175 000	175 000
Norsk Friluftsliv	Øremerkede tilskudd	250 000	0
Norsk Friluftsliv	Aktivitetsmidler barn	103 000	
Norsk Tipping/Grasrotandelen	Aktivitetsmidler barn	60 817	42 219
Oppegård I.L. Skigruppa	Snøproduksjon	0	25 000
Oslo Areal	Aktivitetsmidler barn	100 000	0
Oslo Idrettskrets	Aktivitetsmidler barn	70 000	70 000
Oslo kommune/ Bufdir	Aktivitetsmidler barn	3 586 850	2 511 000
Oslo kommune/ Kulturetaten	Øremerket tilskudd	20 500	0
Oslo kommune via Rustad IL	Snøproduksjon	20 000	115 500
Oslo kommune via Sørkedalen IF	Snøproduksjon	77 500	0
Skiklubben Grenaderen	Løyper	60 000	0
Sparebankstiftelsen DNB	Aktivitetsmidler barn	0	200 000
Spillemidler ColorLine	Aktivitetsmidler barn	397 652	468 857
Spillemidler Oppegård kommune	Snøproduksjon	0	49 687
Spillemidler Norsk Tipping	Øremerkede tilskudd	276 828	0
UDI	Aktivitetsmidler barn	0	-95 000
Investeringsstilskudd fra private**	Øremerkede driftsmidler	7 786 679	6 868 152
Gaver og bidrag fra private	Øremerkede tilskudd	376 799	97 150
Avsetning ubenyttede midler*	Øremerkede tilskudd	-1 832 000	-1 738 850
Sum andre tilskudd og gaver		16 383 125	13 624 715

*Avsetning ubenyttede midler pr. 31.12. er øremerkede midler til gjennomføring av vinteraktiviteter i 2019.

**Spesifikasjon av gaver gitt av private, stiftelser og legater, inntektsført som investeringsstilskudd i takt med avskrivninger:

Giver	Formål	Gavebeløp
Arv Grethe Mathisen	Snøcooter	50 000
Rastebuas venner	Rastebu	50 000
Sparebank Stift. Ringerike	Snøcooter	100 000
Norges Skiforbund	Driftsmidler	300 000
Sparebankstiftelsen DNB	Rastebu	350 000
Kulturdepartementet	Utstilling Skimuseet	1 025 000
Anyes AS v/ Seyna Sønnichsen & Per Sand	Utstilling Skimuseet	2 100 000
Hans Herman Horn Fond	Sørkedalen snøproduksjonsanlegg	2 637 000
Hans Herman Horn Fond	Utstilling Skimuseet	2 000 000
Sum gaver ført som investeringsstilskudd		8 612 000

FORENINGEN TIL SKI-IDRETTENS FREMME

Noter til regnskapet 2018

Alle beløp er i hele kroner.

Note 12 Aksjer

Selskap	Ant. aksjer	Eierandel	Pålyd.	Overkurs	Bokf. verdi
Holmenkollen Skifestival AS	50	50,00 %	1 000	0	50 000
VisitOslo AS	1	0,50 %	10 000	0	0

Note 13 Skatt

Arets skattekostnad fremkommer slik	2018	2017
Betalbar skattekostnad	-	-
Endring i utsatt skatt	(310 979)	38 903
Arets skattekostnad	(310 979)	38 903

Avstemning fra nominell til faktisk skattesats

Resultat før skatt	(2 746 177)	(726 625)
Permanente forskjeller	-	-
Forventet inntektskatt etter nominell skattesats	(631 621)	(174 390)
Effekt redusert skattesats	320 642	213 293
Skattekostnad	(310 979)	38 903

Oversikt over utsatt skatt	IB	UB
Driftsmidler	(70 016)	12 915
Underskudd til fremføring	(4 835 726)	(5 229 636)
Netto utsatt skatt/(skattefordel)*	(4 905 742)	(5 216 721)

*Utsatt skattefordel er ikke balanseført pr. 31.12.2018

Note 14 Bankinnskudd

Bundet bankinnskudd for forskuddsskattetrekk på kr 2.114.759 og er medtatt under bankinnskudd i balansen.

Note 15 Fordringer

Utestående kundefordringer pr. 31.12 er kr. 2.801.144. Det er avsatt for tap på fordringer på kr. 150.000.

Andre fordringer består av forskuddsbetalte kostnader.

Note 16 Kortsiktig gjeld

Øremerkede gaver og tilskudd samt periodiserte inntekter er avsatt i balansen.
Øremerkede midler er gaver og tilskudd som inntektsføres over investeringsens levetid.

Ved årsslutt består balansepostene av følgende avsetninger:

Andre utsatte inntekter	2018	2017
Periodiserte inntekter:		
Periodisert deltageravgift og andre forskuddsbetalte inntekter	11 695 478	12 550 750
Periodiserte sponsomidler	2 078 117	2 242 313
Øvrige øremerkede midler*	50 203 497	49 385 495
Sum andre utsatte inntekter pr. 31.12.	63 977 091	64 178 558

* Øremerkede midler inntektsføres over investeringsens levetid

Annen kortsiktig gjeld	2018	2017
Avsetning for forpliktelser	2 278 935	1 922 341
Forpliktelser fond	429 314	592 733
Sum annen kortsiktig gjeld pr. 31.12.	2 708 248	2 515 073

Til generalforsamlingen i Foreningen til Ski-Idrettens Fremme

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Foreningen til Ski-Idrettens Fremmes årsregnskap som viser et underskudd på kr 2 507 899. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2018, resultatregnskap og kontantstrømpstilling for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av organisasjonens finansielle stilling per 31. desember 2018, og av dets resultater og kontantstrømmer for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlaget for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av organisasjonen slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske plikter i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon omfatter informasjon i årsrapporten bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og generalsekretærs ansvar for årsregnskapet

Styret og generalsekretær (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til organisasjonens evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avviklet.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til organisasjonens evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avviklet.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betyrrende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjonshandlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjonshandlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av organisasjonens interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimatene og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av årsregnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om organisasjonens evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i årsregnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifiserer vår konklusjon om årsregnskapet og årsberetningen. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at organisasjonen ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med styret blant annet om det planlagte omfanget av revisjonen og til hvilken tid revisjonsarbeidet skal utføres. Vi utveksler også informasjon om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om andre lovmessige krav

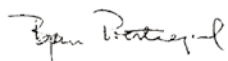
Konklusjon om årsberetningen

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, mener vi at opplysningene i årsberetningen om årsregnskapet, forutsetningen om fortsatt drift og forslaget til resultatdisponering er konsistente med årsregnskapet og i samsvar med lov og forskrifter.

Konklusjon om registrering og dokumentasjon

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontrollhandlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag ISAE 3000 *Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon*, mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av organisasjonens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringsskikk i Norge.

Oslo, 3. april 2019
Deloitte AS

Bjørn Prestegard
statsautorisert revisor

COFFEE TO GO

ALI Kaffe er en god turvenn til sesongens små og store naturopplevelser. Enten den blir med hjemmefra på termos, eller du lager den på bålet, så er det lite som slår kaffepausen. ALI Kaffe har en rund og mild smak, med god fylde og aroma, og samtidig en oppkvikkende effekt – sikkert derfor den har blitt selve turkaffen.

ALI KAFFE KURERER GRUFF

#FRILUFTSBARISTA

JOH. JOHANNSON KAFFE AS – kjent for god kaffe siden 1866 – www.alikaffe.no

V O L V O

Som skapt for norske vinterveier

Den norske vinteren er uforutsigbar og lumsk. På sekunder blåser en vakker stjernehimmel bort i et fryktelig snøvær, og det kan være kort mellom solrike vinterveier og underkjølt regn. Få kjenner det norske føret bedre enn Volvo, og er det én ting vi er opptatt av – så er det å få deg trygt fram, uansett vær. God tur!

VELKOMMEN TIL DIN VOLVO-FORHANDLER

Noen ting er best ute,
for eksempel pølser fra Gilde.

OBOS
-medlemmer
opplever mer
for mindre!

Foto: Christian Roth Christensen

Fordeler hele livet

Som OBOS-medlem stiller du foran i køen den dagen du skal kjøpe egen bolig. Du får også en rekke fordeler alle de årene du ikke benytter deg av forkjøpsretten.

- Inntil 50 % rabatt på bolig- og kulturtilbud
- Svært gode betingelser på lån, sparing og forsikring
- Forkjøpsrett til ca. 90 000 nye og brukte OBOS-boliger

Les mer på obos.no/blimedlem

MADSHUS

BORN TOSKI

www.madshus.com

Takk til alle
våre medlemmer!

Med din støtte kan vi lage over 2000 km med skispor og sørge for at ski- og sykkelstiene viser vei gjennom Marka. Takk for at du bidrar til gode markaopplevelser.

Gilde **OBOS** **INTERSPORT**

A-KORTETS NETTBUTIKK

A-KORTPRIS PÅ KVALITETSVARER

RASK LEVERING!

A Kortet Butikk

shop.ap.no

INTERSPORT er stolt sponsor av Skiforeningen.
Alle medlemmer får **15% rabatt** i våre butikker.

